

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Diplomová práce

Mgr. Bc. Aneta Doležalová

Vliv migrace na rozšíření xenofobie v 21. století

Olomouc 2023

vedoucí práce: doc. PhDr. Karel Konečný, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vliv migrace na rozšíření xenofobie v 21. století vypracovala samostatně a použila výhradně literaturu uvedenou v Seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 16.4.2023

Mgr. Bc. Aneta Doležalová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doc. PhDr. Karlovi Konečnému, CSc. za odborné vedení mé diplomové práce, za cenné rady a pomoc, kterou mi poskytl při zpracovávání práce.

Anotace

V současné době probíhá migrační vlna způsobená konflikty na Ukrajině. Ukrajinští lidé přechází před válkou a přichází i do naší země. Lidé jsou ovlivněni příchodem těchto cizinců a musí se s jejich přítomností nějak vypořádat. Někteří lidé projevují prosociálnost, jiní se projevují diskriminačním způsobem. Tato diplomová práce se zaměřuje na rozšíření xenofobie na základě příchodu migrantů do naší země, nejen z Ukrajiny. Popisuje, co to je migrace, její důvody, příčiny i důsledky. A snaží se zjistit, jaké postoje zauímají k imigrantům dnešní studenti.

Klíčová slova: migrace, imigrace, emigrace, uprchlík, diskriminace, xenofobie, tolerance.

Annotation

There is currently a wave of migration caused by the conflicts in Ukraine. Ukrainian people are running away from war and they are coming to our country. People are affected by the arrival of the foreigners and they are supposed to deal with their presence somehow. Some people are prosocial, others behave in a discriminatory way. This thesis focuses on the spread of xenophobia based on the arrival of migrants to our country, not only from Ukraine. It describes what migration is, its reasons, causes and consequences. And it is trying to find out what attitudes today's students have towards immigrants.

Key words: migration, immigration, emigration, refugee, discrimination, xenophobia, tolerance.

Obsah

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Migrace	8
1.1 Historický pohled na migraci	12
1.2 Důvody a příčiny migrace	16
1.3 Důsledky migrace	19
1.4 Nacionalismus a xenofobie	21
1.5 Vliv migrace na rozšíření xenofobie	24
2. Migrace z pohledu českých zemí	26
2.1 Historický pohled	28
2.2 Současný pohled	31
PRAKTICKÁ ČÁST	34
1. Cíle výzkumu	34
2. Stanovení výzkumných problémů, výzkumných otázek a hypotéz	35
3. Popis sledovaného vzorku	36
4. Výzkumná metoda a postup při sběru dat	37
5. Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu	38
6. Diskuze	75
ZÁVĚR	78
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
PŘÍLOHY	82

ÚVOD

Počátky lidské migrace spatřujeme již v pravěku, pro lidskou společnost je přirozené, že se stěhuje z místa na místo a hledá si vhodnější podmínky pro život. Ne vždy je ale migrace dobrovolná. V současnosti je toto téma velmi palčivé z důvodu nejrůznějších válečných konfliktů a nucené migrace lidí z postižených oblastí. Ve společnosti se pak můžeme setkat s různými formami přijetí migrujících osob, od solidarity a prosociálnosti, přes neutralitu, až k nenávisti, odmítání a xenofobii.

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnotit, zda má migrace vliv na rozšíření xenofobie v 21. stol., a to především mezi středoškolskými studenty. Dílčími cíli této práce jsou, v teoretické rovině, osvětlit z historického hlediska až po současnost pojem migrace, posoudit její důsledky a zhodnotit vztah migrace a xenofobie. V rovině praktické jsou dílčími cíli porovnání názorů různých skupin na migranty, objasnění vztahu studentů k různým národnostem a zjištění jejich postojů k migrantům.

Metodologie teoretické části práce vychází z analyzování dostupných zdrojů a komparace získaných poznatků. Pro sběr dat k praktické části práce je použito dotazníkové šetření, následně je využita analýza dat, jejich komparace a statistické vyhodnocení.

Za nejvýznamnější zdroje pro vypracování této diplomové práce považuji tištěné prameny, a to konkrétně knihu Migrace - stěhování lidstva od pravěku po současnost od Robina Cohena, dále Migrace - historie a současnost od Zdeňka Uherka a také Atlas migrace - hledání nové světové rovnováhy od Catherine Withol de Wenden. Z oblasti sociální pak knihu od Tatjany Šiškové - Výchova k toleranci a proti rasismu.

Tato diplomová práce má dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část se dělí na dvě podkapitoly. První podkapitola rozebírá téma z obecné roviny. Nejprve je definován pojem migrace a jeho dva typy - imigrace a emigrace. Dále se pojednává o migraci legální a nelegální. Diplomová práce též popisuje, kdo je to uprchlík, kdo může být uprchlíkem a kdo ne. Také se zmiňuje o pojmu exulant.

Následuje historický pohled na migraci, kde se můžete dočíst o počátcích migrování lidí, o jejich prvotních důvodech, proč opouštěli svá území až po usazování kmenů. Zmiňovány jsou velké migrační vlny napříč historií. Z nejvýznamnějších můžeme jmenovat stěhování národů v 4. - 6. století, arabskou expanzi v následujících dvou stoletích, migraci spojenou se

zámořskými objevy v 15. stol. a poté migrační vlny spojené s válkami, ať už v 17. století díky třicetileté válce nebo ve 20. století kvůli 2. světové válce. Samozřejmě nejsou opomenuty migrační vlny 21. století spojené s válkami či nepokoji na Blízkém východě a v neposlední řadě na Ukrajině.

Důvody, příčiny a důsledky migrací rozebírají následující dvě podkapitoly, které zmiňují faktory push-pull, tzn. důvody, které migranty vypuzují ze země a naopak důvody, které migranty přitahují do cílové země. Nejčastější důvody pro migrování osob, které tato práce uvádí, jsou migrace za prací, vzděláním, za lepšími životními podmínkami či útěk před válečnými konflikty. Co se důsledků týče, je třeba je hodnotit z pohledu země, kterou člověk opouští a také z pohledu země, do které migrující člověk přichází. Důsledky jsou např. rozvoj urbanizace a globalizace, cestovního ruchu, ekonomický rozvoj, multikulturalita a další.

Důsledky migrace nesou i negativní nádechy. S příchodem cizinců do jiných zemí se mohou objevovat prvky diskriminace. Následující podkapitola se zaměřuje na osvětlení pojmů xenofobie, nacionalismus a je upozorněno na vliv migrace na rozvoj těchto přístupů. Osvětlovány jsou důvody, proč taková xenofobie vzniká, co ji v lidech zapříčiňuje. Většinou se jedná spíše o předsudky, kdy mají lidé pocit, že jim cizinci berou práci nebo se cítí ze strany cizinců ohroženi, protože mají jiné kulturní návyky či jiné náboženské vyznání.

Druhá kapitola teoretické části posuzuje migraci z pohledu českých zemí. V obecné rovině se zde dozvíte o tom, jak se pracuje s migranty přicházejícími do České republiky. Vysvětlen je pojem azyl a podmínky pro jeho udělení, eventuálně pojem doplňková ochrana. Dále je zde popsána stručná historie migračních vln, které zasáhly naše území, od pravěkých dob po současnost. Z historického hlediska zmiňme 7. - 8. století a stěhování národů, respektive příchod Slovanů na naše území. Dále probíhaly různé boje, utváření území, následně náboženské migrace. Z novodobější historie je třeba zmínit období komunistické nadvlády a nemožnost emigrace. V závěru teoretické části je popsán též současný pohled na českou migraci, i s ohledem na členství v Evropské unii. Uvedeno je zde také to, které národy nejčastěji migrují do naší země, jedná se o Ukrajince, Slováky, Vietnamce a Rusy.

Praktická část této diplomové práce má několik kapitol. Nejprve je stanoven cíl praktické části, respektive výzkumného šetření, stanoven je cíl hlavní i dílčí cíle. Následně byly vytýčeny výzkumné problémy a otázky, proč byl výzkum uskutečněn. Současné migrační vlny vyvolávají v lidech negativistické postoje, což je patrné z názorů lidí, které se objevují např. na sociálních sítích. Žáci, studenti, jsou často nejvíce ovlivněni právě médii. Proto se výzkumem snažíme zjistit, jaké názory na imigranty panují mezi studenty konkrétní střední

školy. V souvislosti s výzkumným problémem bylo stanoveno několik hypotéz, které jsou výzkumem buď potvrzeny nebo vyvráceny. Výzkumným vzorkem se stali studenti Střední odborné školy dopravy, obchodu a služeb Moravský Krumlov.

Výzkum je kvantitativní povahy, kdy je sesbíráno větší množství dat a ta jsou posléze analyzována. Metodou pro sběr dat se stal anonymní dotazník, který žáci vyplňovali přes internet.

Závěr diplomové práce je celkovým shrnutím, zda byly dosaženy vytýčené hlavní i dílčí cíle, jež byly stanoveny v úvodu. Jsou zhodnoceny cíle teoretické i praktické části.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Migrace

Pojem migrace pochází z latiny ze slova „migratio“, což znamená přesouvat se. Jedná se o širší pojem, migrace je spojená nejen s lidmi, migrují zvířata, dokonce i rostliny. Pro nás je ale v souvislosti s touto prací důležitá migrace lidská. Takže můžeme hovořit o pohybu lidí z jedné oblasti do druhé. *Ve světě s více než 7 miliardami obyvatel (dle nejnovějších údajů z roku 2022 dosáhl počet obyvatel na světě již 8 miliard) se migrace týká celé 1 miliardy z nich. V 75 % se jedná o migraci vnitrostátní a zbylých 25 % připadá na mezinárodní migraci.*¹

O přesných počtech migrantů je těžké hovořit, ať už kvůli rozličné migrační politice jednotlivých států nebo třeba i díky volnému pohybu v rámci Evropské unie. *Ve většině diskusí o migraci jsou výchozím bodem obvykle čísla...Současný globální odhad je, že v roce 2020 bylo na světě asi 281 milionů mezinárodních migrantů, což odpovídá 3,6 procenta světové populace.* (volně přeloženo)²

Rozlišujeme dva typy migrace, a to imigraci a emigraci. Emigrace zjednodušeně znamená opuštění země původu. Opakem je imigrace, což je přistěhování se do nového státu ze zahraničí. Oba pojmy spolu samozřejmě úzce souvisí, vždy záleží na pohledu ve vztahu k zemi, ve které člověk žije. Samotné pojmy je ale těžké definovat, každá země si stanovuje vlastní podmínky, jež vychází z právního řádu dané země, na jejichž základě se hovoří o imigrantech, potažmo migraci.

Nutné je také zmínit rozdělení migrace, kdy můžeme hovořit o migraci legální, kdy se cizinci hlásí k pobytu, a na druhé straně o migraci nelegální. *Zůstaneme-li v ranku legální či také (a lépe) regulérní migrace, je zásadní vysvětlit základní fakta: rozlišujeme primárně tzv. krátkodobý pobyt (do i nad 90 dní, avšak do jednoho roku) a dlouhodobý (déle než jeden rok).*³

¹ Withol de Wenden, Catherine. Atlas migrace - hledání nové světové rovnováhy. Přeložila Kateřina Štáblová. 1. vyd. Paris: Autrement, 2018. ISBN 978-80-7508-627-3, s. 10.

² In most discussions on migration, the starting point is usually numbers... The current global estimate is that there were around 281 million international migrants in the world in 2020, which equates to 3.6 per cent of the global population.
cit. IOM. About migration. [online] Geneva: IOM, 2022. [cit.27.6.2022] Dostupné z <https://www.iom.int/about-migration>.

³ Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost. 1. vyd. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2015. ISBN 978-80-905942-9-6, s. 80.

Pakliže přichází cizinec do jiné země, za účelem usadit se zde, je jeho povinností přihlásit se k pobytu. *Legální pobyt je takový, kdy cizinec splňuje zákonem stanovené podmínky.*⁴ V ČR tak musí učinit do tří pracovních dnů ode dne vstupu na území, hlásí se na cizinecké policii. *Zvláštní skupinou migrantů jsou neregulérní (nelegální) imigranti. Jsou to jak cizinci, kteří nelegálně překročili státní hranice, tak ti, kteří nelegálně pobývají na území cizího státu nebo jejichž pobyt je v rozporu s účelem, pro který jim bylo vydáno povolení k pobytu.*⁵ Pojem nelegální a neregulérní lze v jistém slova smyslu označit za synonyma. Ale přece jen lze z pojmu nelegální vycítit jisté negativní zabarvení. Tento pojem se užíval v dřívější době, v modernější hovoříme právě o neregulérní, aby se tento status zbavil pejorativního zabarvení. *S pojmem nelegální imigrant je asociováno ohrožení vnitřní bezpečnosti, veřejného pořádku, ale také represivní zásahy, kriminalizace imigrantů a popírání jejich základních lidských práv. Použití pojmu, který má dle kritiků pejorativní či negativní konotace, ovlivňuje vnímání veřejnosti...*⁶

Migrační politika se v jednotlivých státech liší, každý stát na Zemi zaujímá svůj postoj vůči imigrantům, některé státy migraci podporují, jiné povolují a některé dokonce odmítají. Každý stát si nastaví také svá pravidla pro možnost přijetí imigrantů. *Zatímco v minulosti bylo těžké odejít z domova, ale poměrně snadné či aspoň možné vstoupit do jakékoli jiné země, dnes jsme svědky opačného jevu.*⁷ Některé státy se před příchodem migrantů uzavírají, nechťejí povolit vstup cizincům na území, a proto vzniká neregulérní migrace. Objevují se převaděči, kteří tajně dopravují migranty do cílových zemí. Bohužel mnohdy v nelidských podmínkách, kdy cestuje velké množství lidí v malém prostoru a dochází k úmrtí mnohých z nich.

V souvislosti s tématem migrace je nutné osvětlit také pojem uprchlík. Migrací označujeme nadřazený pojem, jak bylo výše vysvětleno, jedná se o přesun z jedné oblasti do druhé. Pokud budeme zkoumat důvody pro tento přesun, ne vždy jsou to důvody dobrovolné. *Vedle víceméně dobrovolného stěhování existují také vynucené formy migrace.*⁸ Pakliže je člověk ve své zemi ohrožen, obává se o své zdraví či dokonce o život, pak jeho migrace není dobrovolná, musí uprchnout, aby ochránil sebe a svůj život. V tomto případě pak hovoříme

⁴ Koudelka, Josef. Imigrace a liberalismus. Dopady migrace, teorie a možná řešení, 1. vyd. Brno: CDK, 2018. ISBN 978-80-7325-454-4, s. 24.

⁵ Tamtéž, s. 23.

⁶ Tamtéž, s. 24.

⁷ Withol de Wenden, Catherine. Atlas migrace - hledání nové světové rovnováhy, s. 14.

⁸ Koudelka, Josef. Imigrace a liberalismus. Dopady migrace, teorie a možná řešení, s. 25.

o uprchlících. Tito lidé se do své země vrátit nemohou, i kdyby chtěli, hrozí jim nebezpečí. Mnozí v hostitelské zemi mnohdy ani zůstat nechtějí, ale aby ochránili život svůj i své rodiny, nic jiného jim nezbývá.

Ženevská Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 označuje za uprchlíka „každou osobu, která se důvodně obává, že bude perzekuována z důvodu své rasy, náboženství, země původu, příslušnosti k určité sociální skupině nebo za své politické názory, a nachází se mimo zemi, v níž má svou státní příslušnost, ovšem z výše uvedených důvodů nemůže žádat tuto svoji zemi o ochranu“.⁹

Vždy je na rozhodnutí státu, zda dané osobě přidělí status uprchlíka. Z výše uvedeného neplyne automatická povinnost státu tento status přidělit. Definování pojmu pronásledování je velmi obšírné a nemusí být zcela jednotné.

Dokumentu zmíněnému výše (Úmluva o právním postavení uprchlíků) předcházelo opatření pro pomoc pronásledovaným lidem ukotvené ve článku Všeobecné deklarace lidských práv (1948). Článek zajišťoval z právního hlediska pronásledovaným lidem ve vlastní zemi možnost nalézt útočiště v jiných zemích.

Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 byla omezena na události předcházející tomuto roku, především 2. světovou válku. Proto byl roku 1967 vydán Protokol, týkající se právního postavení uprchlíků, který počítal i s důvody, které mohou vzniknout v budoucnosti.

Ochrana uprchlíků je nastavena dočasně, v Úmluvě se stanovují případy, kdy osoba přestává být uprchlíkem, tzn. nabyde novou státní příslušnost, dobrovolně se vrátí do své země nebo přestaly existovat důvody, proč se uprchlíkem stala.

I když je úmluva nepostradatelná, zejména v zásadě „non-refoulement“ (nevrácení uprchlíků nebo žadatelů o azyl do „nebezpečných“ zemí, kde by mohli čelit pronásledování), mnoho pozorovatelů se shoduje, že ustanovení úmluvy z roku 1951 je potřeba aktualizovat, aby odrážela současnou masovou migraci.¹⁰ Aktualizace by byla potřebná v oblasti rodiny a dětí, kteří doprovází uprchlíka, jejich práva nejsou dostatečně chráněna.

Ne každý může užívat status uprchlíka a mít ochranu nového státu, jedná se zvláště o ty osoby, které se na území vlastního státu dopustí zločinu proti míru, válečného zločinu či zločinu proti lidskosti. Samozřejmě ale pokud osoba se statutem uprchlík spáchá v zemi, která mu tento status přidělila, nějaký vážný nepolitický zločin, v další zemi již status uprchlíka získat nemůže.

⁹ Withol de Wenden, Catherine. Atlas migrace - hledání nové světové rovnováhy, s. 16.

¹⁰ Cohen, Robin. Migrace - stěhování lidstva od pravěku po současnost. Přeložil First Class Agency s.r.o. London: André Deutsch Limited, 2019. ISBN 978-80-87850-09-1, s. 206.

Mezi zajímavá ustanovení patří zákaz stíhat uprchlíky za nezákonný vstup do země, pokud přicházejí přímo z území, kde byli ohroženi ve smyslu definice uprchlíka, a pokud se bez prodlení sami přihlásí úřadům.¹¹

Někteří migranti se mohou snažit získat status uprchlíka, aniž by na něj měli právo, tzn. nehrozí jim v zemi původu nebezpečí, nejsou pronásledováni, a v tom případě má hostitelská země právo navrátit tyto žadatele zpět do domovské země. Nedochozí k tomu fyzicky, tento neúspěšný žadatel musí sám zemi opustit, mnohdy se tomu ale tyto lidé vyhýbají a z žadatelů o status uprchlíka se stávají neregulární migranti.

Uprchlík získává výhody jako právo na přístup k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti, k soudům, ke vzdělávání aj.

S pojmem uprchlík bývá někdy ztotožňován pojem azylant, s tím rozdílem, že postavení uprchlíků upravují mezinárodní dohody, kdežto pravidla institutu azylu jsou v rukou každého státu. *Je to právě a výlučně samotný stát, kdo má zcela volnost si tuto záležitost určit. Stát může osobě, která nemá právo na (mezinárodní) status uprchlíka, přiznat postavení azylanta.¹²* Azyl je starším institutem, který se užíval již v dobách starověku.

Od pojmu uprchlík musíme odlišit také pojem exulant. Exulantem se stává člověk, jenž odchází do exilu neboli do vyhnanství. Jedná se o nedobrovolné opuštění vlastní země z důvodů rasových, politických, národnostních či náboženských. Emigrant tedy opouští vlastní zemi z vlastní vůle, je to jeho rozhodnutí, nemusí být vždy úplně dobrovolné, ale rozhodne se člověk sám. Ale exulant je z vlastní země „vyhnán“, nemůže na území zůstat, i kdyby chtěl. Exulant je na základě politického či náboženského nátlaku přinucen opustit zemi, aby se nedostal do nebezpečí, aby třeba neskončil ve vězení. Pakliže pominou důvody k exilu (např. změna politických poměrů), exulant se většinou do vlasti vrací, oproti tomu emigrant spíše v zahraničí zůstává. Takovýto návrat do země původu označujeme jako reemigraci.

1.1 Historický pohled na migraci

Podstatným pojmem je v souvislosti s migrací pojem kolonizace. *Jedná se o migrační pohyb, jehož důsledkem je, že lidstvo v současné době obývá téměř celý zemský povrch.¹³*

¹¹ Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost, s. 98.

¹² Koudelka, Josef. Imigrace a liberalismus. Dopady migrace, teorie a možná řešení, s. 28.

¹³ Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost, s. 13.

Počátky lidské migrace spatřujeme již v pravěku, kdy první lidé putovali do nových oblastí převážně kvůli hledání potravy. „*Homo migrans*“ *existuje stejně dlouho jako „Homo sapiens“*, neboť pohyb z místa na místo patří k podmínkám lidského bytí podobně jako zrození, nemoci a smrt.“¹⁴ Kolébkou lidstva dle archeologických nálezů byla Afrika, odtud se člověk dnešního typu dostal na Blízký východ a Arabský poloostrov a dále do Evropy.

Hovoříme zde o období starší doby kamenné, respektive období paleolitu, kdy byli lidé převážně lovci a sběrači. Pokud v oblasti, kde žili nebylo dostatek potravy, putovali na jiné místo. Lidé nebyli vázáni ke konkrétnímu místu. V mezolitu toto období již pomalu končí a s nástupem neolitu se lidé začínají usazovat na konkrétních územích a stávají se z nich zemědělci. Již nepotřebují migrovat, dokáží si pěstovat vlastní plodiny a chovat domestikovaná zvířata. To ovšem neznamená konec migrace, ale pouze přechodnou dobu, kdy se lidstvo usadilo, což je v jeho vývoji také významnou událostí.

Po většinu období lidské historie lze za migraci označit pohyb malých skupin lovců a sběračů související se sezónními změnami, hledáním sladké vody či sledováním migračních pohybů zvířat, která lovili pro přežití.¹⁵ Mnoho lidí se rozhodlo trvale se usadit, ale kočovný život se plně nevytratil. Typickými kočovníky bývali Romové, kteří přichází do Evropy původně z Indie. Dlouhá staletí kočovali, než se usadili. Podle současného odhadu žije v Evropě pět až šest milionů Romů, soustředěných v Rumunsku, Bulharsku a Maďarsku.¹⁶

Významnou událostí na poli migrace bylo stěhování národů v průběhu 4. - 6. století našeho letopočtu. Důvodem byl především růst obyvatelstva, kdy byly oblasti přelidněné a lidé museli hledat obživu jinde. Římská říše byla oslabená, nebyla schopna vojensky kontrolovat celou zemi, což umožnilo příchod nových kmenů na jejich území. Kočovné kmeny se začaly na nových územích usazovat a tím zásadním způsobem změnily svůj způsob života. Také klimatické změny nutily obyvatelstvo k migraci.

Do Evropy přichází barbarské kmeny, ale i kmeny germánské a slovanské. V druhé fázi stěhování národů přichází Slované do střední Evropy a usazují se tu. *Střední Evropa se tak v raném středověku stala průsečíkem migrace v rámci stěhování národů, neboť nabízela dostatek volného životního prostoru s hojnými lesy a vysoce bonitní půdou.*¹⁷

¹⁴ Bade, Klaus J. Evropa v pohybu: evropské migrace dvou staletí. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-559-5, s. 7.

¹⁵ Cohen, Robin. Migrace - stěhování lidstva od pravěku po současnost, s. 28.

¹⁶ Tamtéž, s. 32.

¹⁷ Riegl, Martin, Doboš, Bohumil. Mezinárodní migrace pohledem politických věd: historie, teorie a současné otázky. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2021, ISBN 978-80-87558-35-5, s. 26.

Další významnou migrační vlnou z historického hlediska je arabská expanze v 7. - 8. století, kdy došlo k rozporu mezi sunnity a šíity v pojetí islámu¹⁸. Vedlo to až ke krvavým střetům, které trvají dodnes. Na základě jejich sporů došlo k migraci a rozšíření islámu do celého světa. *Tato migrační vlna rozšířila vliv islámu jak na východ do Asie až k čínským hranicím, tak i na západ do severní Afriky a až k Pyrenejím, kde arabské kmeny (označované jako Mauri) ovládly část pevniny a vládly zde po sedm století.*¹⁹

Dobytí Konstantinopole a pád Byzantské říše roku 1453 bylo impulsem další migrační vlny, jež spočívala v příchodu Osmanů z východu Asie a zároveň odchod učenců a křesťanských řemeslníků z Byzance do Říma a dalších městských států na Apeninském poloostrově. O čtyřicet let později dochází k opačnému toku migrace, kdy po sjednocení Španělska dochází k vyhnání „bezcervů“, tj. židů a muslimů, kteří se posléze usazují v severní Africe.

Podívejme se dále za hranice evropského kontinentu. 15. století je významným mezníkem, co se zámořských objevů týče. Zásadním přelomem je rok 1492 a doplutí Kryštofa Kolumba na západní polokouli. *Objevení, resp. znovuobjevení Ameriky zvedlo mohutnou migrační vlnu Evropanů trvajících dalších 450 let.*²⁰ Příčiny migrace souvisely se zabíráním volné zemědělské půdy, těžbou zlata, teplejším a úrodnějším podnebím. Evropané postupně osidlovali Severní i Jižní Ameriku, a to nejčastěji Španělé, Portugalci, Angličané a Francouzi. *Jedná se o kontinuální emigraci do Ameriky, kdy jen z Evropy odešly ve sledovaném období, zhruba v letech 1495–1950, až stovky milionů lidí.*²¹

S kolonizací Ameriky souvisí i temnější stránka migrace, a to vynucené migrace. Obyvatelé Afriky byli porobováni, zotročováni a prodáváni do otroctví do Ameriky. *Existuje mnoho různých druhů otroctví. Tato společenská praxe je zjednodušeně definována jako přivlastňování práce jiných lidí a současné vykonávání kontroly nad svobodou jejich pohybu.*²² Vznik otroctví není spjat s kolonizováním Ameriky, existovalo mnohem dříve, tzv. domácí otroctví, v rámci jednoho státu, bez migrace. Příkladem může být starověké Řecko a Řím.

Do Ameriky byli otroci legálně přiváženi po téměř tři století v rádech několik milionů. Přesné počty nelze zjistit, mnozí nepřišli ani cestu. Kolonizátoři potřebovali pracovní sílu, zejména na těžbu zlata, a proto nejlepším řešením pro ně byl dovoz afrických otroků. Po roce

¹⁸ Spor mezi sunnity a šíity spočívá v tom, že sunnitě za náboženskou autoritu uznávají kohokoli, kdo je přesvědčí o své vážnosti, kdežto šíité uznávají pouze autoritu, která je pokrevně spjata s Prorokem, musí se jednat o potomka.

¹⁹ Riegl, Martin, Doboš, Bohumil. Mezinárodní migrace pohledem politických věd: historie, teorie a současné otázky, s. 26.

²⁰ Tamtéž, s.28.

²¹ Tamtéž, s. 28.

²² Cohen, Robin. Migrace - stěhování lidstva od pravěku po současnost, s. 40.

1808 bylo otroctví oficiálně zakázáno v Evropě, v USA až roku 1865, kdy se článek o zrušení otroctví stal součástí ústavy.

Vraťme se do Evropy. V 17. stol. proběhla třicetiletá válka, války vždy vedou k migraci, buď člověk sám prchá před válečnými konflikty nebo je ze země vyhnán, což souvisí v této době s násilnou rekatolizací, kdy Habsburkové prosazují princip – koho země, toho náboženství. Lidé, kteří se nechtěli vzdát své víry, byly vyhnáni ze země.

Nárůst migrace se objevuje pak ve století 19., souvisí s rozvojem industrializace, kdy lidé migrují hlavně za prací. 20. století přináší dvě světové války a s nimi přichází obrovské migrační vlny. Již za první světové války dochází ke změně migrační politiky, doposud existoval liberální přístup k migraci, ten se ale mění a státy regulují počty příchozích imigrantů. *Jen v důsledku konce první světové války, která změnila politickou mapu Evropy, došlo k mnoha přesunům obyvatelstva. Nově vniklé státy zavdaly příčinu odchodu části starousedlíků minimálně kvůli politickým/občanským, jazykovým či majetkovým změnám.*²³

I v období meziválečném dochází k migraci, jež je spojena s novým uspořádáním Evropy, ale také s novými diktátorskými režimy. V Německu, ještě před vypuknutím druhé světové války, s nástupem Hitlera, dochází k prvním migracím židovského obyvatelstva. *Celkově v Evropě jen před vypuknutím války mluvíme o uprchlické vlně ve výši až milionu lidí. Důvody byly čistě politické, později bezpečnostní.*²⁴

Druhá světová válka znamenala násilné přesuny obyvatelstva, tato nucená migrace byla pravděpodobně největším přesunem obyvatelstva v historii. Po válce zase museli Němci emigrovat zpět do Německa, z oblastí, jež zabrali za války.

Ve 20. století ale není migrace spojena pouze ze světovými válkami. Druhá světová válka sice skončila, ale ve světě konflikty probíhají dál a migrace je stále aktuální. A nejen občanské války vedou k migraci, ale i režim spojený s diktaturou. V 80. letech došlo k velké migrační vlně díky rozpadu Sovětského svazu, kdy se otevřely hranice a lidé mohli svobodně vycestovat.

Velký nápor imigrantů zažila Evropa mezi lety 2014–2016, kdy došlo k revolučním hnutím na Blízkém východu a na severu Afriky, k válce v Sýrii i nepokojům v Afganistánu a Pákistánu. Hovoří se o migrační krizi, kdy imigrace a uprchlictví bylo tak prudké a náhlé, že EU nebyla schopna takovému náporu čelit a adekvátně na něj reagovat. Migrační krize vnesla do EU rozpory, kdy některé státy odmítly přerozdělení uprchlíků i finanční participaci na nákladech imigrační politiky.

²³ Riegl, Martin, Doboš, Bohumil. Mezinárodní migrace pohledem politických věd: historie, teorie a současné otázky, s. 31.

²⁴ Tamtéž, s. 32.

Poslední a zároveň současná vlna migrace souvisí s válkou na Ukrajině, která vypukla na počátku roku 2022.

1.2 Důvody a příčiny migrace

Migrace je přirozený jev, je součástí lidského života. Existuje několik důvodů, proč lidé migrují, důvody to bývají zcela logické a zdůvodnitelné. Na druhou stranu lze ale řešit i otázku, proč lidé neemigrují. *Zatímco velké skupiny lidí se v případě živelných katastrof, válečných konfliktů nebo v případě, že některé regiony přestanou prosperovat, dávají do pohybu, existují velké skupiny lidí, které z nejrůznějších příčin setrvávají v nezdravém nebo nebezpečném prostředí. Zaznamenáváme též velké skupiny lidí, které nejsou schopny migrovat za zaměstnáním a živoří v místech, kde neseženou obživu, nebo žijí v oblastech, kde jim hrozí ohrožení.*²⁵

Zůstaňme ale u důvodů pro migraci. Důvody lze v zásadě rozlišit dle modelu „push-pull“. V českém prostředí označovány jako faktory tlaku a tahu. *...migrační pohyb je výslednicí sil, které migranta vypuzují ze země jeho původu („push faktory“) a sil, které migranta přitahují do cílové země („pull faktory“).*²⁶ Konkrétní „push faktory“ mohou být např. nedostatek pracovních míst, špatná zdravotní péče, diskriminace v zemi původu, špatné podmínky bydlení, válka, přírodní katastrofy, politické důvody, hladomor, sucho atd. Existence těchto faktorů ale nemusí vždy vést k migraci, v první řadě vedou k nespokojenosti obyvatel. Aby se člověk rozhodl k emigraci, musí existovat pozitivní faktory, které ho nalákají pro to, aby opustil svoji zemi a odjel do země jiné. A to jsou ony „pull faktory“. Mezi nejvýznamnější patří lepší pracovní příležitosti, náboženská a politická svoboda, kvalitní zdravotní péče, dobré podmínky pro vzdělávání, vhodnější podnebí, bezpečnější prostředí apod.

Podívejme se na jednotlivé konkrétní důvody pro migraci. K prvním migracím docházelo již v pravěku, jak bylo výše zmíněno, důvody byly zpočátku biologické, kdy lidé neměli dostatek možností pro obživu a hledali si tudíž nová místa pro život s větší zásobou potravy. Lidé se poté na čas usadili, ale možná touha po objevování toho, co je dále, za hranicemi, anebo touha po jakési moci, ovládnout další území, získat ho pro sebe, vedlo

²⁵ Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost, s. 48.

²⁶ Mendelova univerzita v Brně, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií, Ústav teritoriálních studií. Příčiny vzniku migrace a reflexe souvisejících teorií. [online] Hustopeče: Sborník příspěvků - XVII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách, 2014. [cit. 4.12.2022] Dostupné z https://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/48596005/091_2014.pdf, s. 710.

lidstvo k následné kolonizaci dalších území. *Kolonizační procesy zahájily na vlastním území a teprve postupně je exportovaly za své hranice.*²⁷

Následně migrovali z důvodu bojů, kdy obsazovali nová území a původní obyvatelstvo bylo vyhnáno nebo porobeno. Vojevůdci či panovníci ovládali další a další území, aby rozšířili svoji moc. Další důvody migrace souviseli s náboženstvím, docházelo k násilnému vyhošťování obyvatelstva kvůli jejich víře. *Víra v exkluzivní platnost jediného náboženství vedla k vyhošťování, které bylo ve středověké a raně novověké Evropě zaměřeno především na židy a muslimy.*²⁸

Pakliže se podíváme na novodobější historii, lze konstatovat, že důvody migrace jsou hlavně spojeny s prací, lidé se stěhují z oblastí, kde jsou málo placeni za odvedenou práci, anebo práce pro ně není vůbec či jen velmi málo. *Migrační pohyby v Evropě od 18. do 20. století velmi často souvisely s industrializací a urbanizací. Města se stala přitažlivá pro nemajetné venkovské obyvatelstvo zejména z toho důvodu, že vznikající průmyslové podniky platily v penězích a nikoli v naturáliích, jak to často dělali zemědělci.*²⁹

Jako jeden z nejzávažnějších důvodů migrace je nutné uvést válečné konflikty. Velkou vlnu migrace způsobila 2. světová válka, kdy lidé prchali před nacismem, hlavně lidé s židovským původem. Ale i další válečné konflikty způsobily velké migrační vlny.

Z historického hlediska je nutné zmínit ještě jeden důvod, proč lidé migrovali, a to byl režim v zemi. V Evropě se šířil komunismus, vzorem byl Sovětský svaz, bylo to období diktatury, zákazů, pronásledování a odsouzení nevinných občanů. Spoustě lidí se podařilo včas emigrovat, spoustě ale nikoli. Hranice byly uzavřeny, byl vyloženě zákaz migrování, pouze výjimečně mohli lidé vycestovat. Na hranicích docházelo ke kontrolám veškerých věcí, stávalo se také, že byli lidé vráceni zpět a posléze i perzekuováni. Toto období je označováno jako studená válka, jedná se o napětí mezi východem a západem Evropy. Vyvrcholením bylo postavení berlínské zdi, která měla zamezit masovému útěku uprchlíků ze sovětské sféry vlivu.

V současné době je migrace stále velmi aktuální (i když pomineme konflikt na Ukrajině). Migraci nahrává také fakt, že v dnešní moderní době je mnohem jednodušší cestování, je dostupnější a levnější. Podstatný vliv má i rozvoj technologií a informační techniky, kdy člověk zůstává v kontaktu s nejbližšími, i když je na druhém konci světa. A s tím

²⁷ Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost, s. 13.

²⁸ Cohen, Robin. Migrace - stěhování lidstva od pravěku po současnost, s. 27.

²⁹ Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost, s. 23.

souvisí i finanční zabezpečení. Pokud má člověk bankovní kartu, nemusí řešit výměnu peněz země, do níž přichází. *Veškeré uvedené skutečnosti vedou k tomu, že migrace se stává masovější, jsou méně vypočitatelné, nesnadno můžeme též odhadnout, jaké složení migračních vln a jaká je motivace k migraci lidí, kteří jsou jejich součástí.*³⁰

Nicméně pokud se rozhodne člověk emigrovat potřebuje k tomu jistý kapitál. Migrace není levnou záležitostí, člověk musí počítat s výdaji na cestu, poplatky, víza, finanční rezervou na překlenutí doby, než si najde zaměstnání atd.

Vraťme se však k současným nejčastějším důvodům migrace lidí. Samozřejmě sem stále patří válečné konflikty, náboženské důvody, ale hlavně jsou to důvody ekonomické. Lidé se stěhují za prací. V souvislosti s globalizací je tento trend stále rozšířenější. Lidé přichází z méně rozvinutých oblastí do těch rozvinutějších za účelem většího zisku. *Rozvojové země jsou domovem většiny světových migrantů. V mnoha z nich představuje pracovní migrace velký podíl pracovní síly v klíčových ekonomických sektorech.* (volně přeloženo)³¹ Příchodivší často hledají práci jako zaměstnanci, ale přichází i s podnikatelskými záměry.

Můžeme sem také zařadit časté migrování z důvodu studií, možnost získání lepší kvalifikace než v zemi původu. Nejedná se ale o výtěžek moderní doby, studenti migrovali za účelem vzdělání už ve středověku. Univerzity vznikaly jen v nejvyspělejších městech, nebylo jich tolik, jako je jich dnes. A pokud někdo chtěl získat adekvátní vzdělání, musel za ním vycestovat.

V současné době je studium v zahraničí velmi populární a netýká se pouze vysokoškolského vzdělávání. Existují i programy pro střední školy, které umožňují stáže v zahraničí. *Mezinárodní vzdělávání probíhá v různých věkových a vzdělávacích úrovních ale poptávka je obzvláště po vysokoškolském vzdělávání, přičemž některé univerzity se staly kriticky závislými na náboru zahraničních studentů.*³² Univerzit existuje nepřeberné množství, takže to, proč si student zvolí právě danou univerzitu, ovlivňuje hlavně prestiž dané školy a také výhody, které může univerzita nabídnout.

Studentská mobilita a odliv mladých kvalifikovaných jedinců do ciziny v nových migračních podmínkách ve směru Jih-Sever, Sever-Sever a Sever-Jih značně vzrostly. Odliv

³⁰ Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost, s. 124.

³¹ Developing countries are home to the majority of the world's migrants. In many of them, labour migration represents a large share of the workforce in key economic sectors. cit. OECD. Assessing the Economic Contribution of Labour Migration in Developing Countries as Countries of Destination (ECLM). [online] Paříž: OECD Publishing, [?]. [cit.27.6.2022] Dostupné z <https://www.oecd.org/dev/migration-development/economic-contribution-labour-migration-developing-countries-destination-eclm.htm>.

³² Cohen, Robin. Migrace - stěhování lidstva od pravěku po současnost, s. 172.

*lidského kapitálu (brain drain) se studentskou migrací částečně souvisí. Jde o odchod elit do zemí, které se jeví jako profesně atraktivnější.*³³ Studenti po dokončení studií v nové zemi často zůstávají, protože zde nacházejí lepší pracovní příležitosti a lepší pracovní uplatnění. Některé státy dokonce nabízí absolventům univerzit možnost získat trvalý pobyt v dané zemi.

Zajímavou formou novodobé migrace představují senioři důchodového věku, kteří se stěhují za sluncem k moři. Celkově se zvýšil věk prožitý v důchodu. *Tento fenomén se rozvíjí zároveň s prodlužováním délky života a se zlepšením zdraví lidí v důchodovém věku.*³⁴ Lidé hledají alternativu pro bezpečnější, méně stresující, slunnější a méně znečištěná místa k prožití zbytku života. Tato migrace je vyjádřením životního stylu. Rozhodnutí usadit se v důchodovém věku v zahraničí v přímořském letovisku nahrává také fakt, že je dostupnější cestování, i co se týče nákladů na cestu. Mezi faktory, které ovlivňují výběr místa patří určitě vhodná destinace, proměnlivost počasí a vynaložení finančních nákladů. *Nejdůležitější z nich jsou relativní životní náklady, dostupnost cenově příznivého bydlení ve zvýhodněných oblastech a daňové pobídky, které nabízejí státní a místní úřady, aby důchodce přilákaly.*³⁵

*Obtíže spojené se životním prostředím jsou dalším potenciálním faktorem způsobující migraci.*³⁶ Mění se klima, dochází k oteplování, stoupá hladina moří a některé ostrovy budou pravděpodobně zatopeny, zatím je to otázka budoucnosti, ale některé odhady jsou znepokojující. *Pokud hladina moře poroste současnou rychlostí, všichni obyvatelé Tuvalu budou muset být do roku 2050 evakuováni. Kiribati bude zcela potopen do roku 2100.*³⁷

Ale i další klimatické problémy ohrožují v některých oblastech obyvatelstvo, a to je nuceno emigrovat. *V současné době je migrace související s klimatem mnohem více ovlivňována náhlými a neočekávanými přírodními katastrofami.*³⁸ Jedná se o tajfuny, hurikány, tornáda, povodně, tsunami či sesuvy půdy. Lidé jsou v permanentním nebezpečí, a proto někteří volí raději stěhování do bezpečnější oblasti.

1.3 Důsledky migrace

Pakliže máme zhodnotit jaké důsledky přináší migrace, důsledky ekonomické určitě stojí nejvýše, ať už se jedná o ekonomické důsledky v pozitivním slova smyslu či negativním.

³³ Withol de Wenden, Catherine. Atlas migrace - hledání nové světové rovnováhy, s. 20.

³⁴ Tamtéž, s. 25.

³⁵ Cohen, Robin. Migrace - stěhování lidstva od pravěku po současnost, s. 182.

³⁶ Withol de Wenden, Catherine. Atlas migrace - hledání nové světové rovnováhy, s. 12.

³⁷ Tamtéž, s. 184.

³⁸ Tamtéž, s. 184.

*Stěhování lidí z chudých zemí do bohatých je jednoduchý ekonomický proces, ale jeho účinky jsou komplikované a veřejná migrační politika se musí s touto komplikovaností smířit.*³⁹ Z pohledu hostitelské země se jedná o příliv pracovních sil, ať už na poli dělnickém, tak na poli intelektuálním. Migrují i vysoce kvalifikovaní odborníci, kteří jsou pro zemi, do které přicházejí, velkým přínosem, hovoříme-li o lékařích či vědcích. Opačný je pohled ze strany země původu. *Migrace má pro ty, kteří zůstávají doma, kromě nepřímých politických důsledků také přímé důsledky ekonomické, a nejběžnější fráze, která se s nimi spojuje, je „odliv mozků“.*⁴⁰

Dalším důsledkem je bezpochyby zlepšení životní situace, lidé odchází za lepšími podmínkami, než jsou v jejich domovské zemi. Lidé již nemusí žít v polorozpadlých chatrčích a pracovat za almužnu, ale začnou žít plnohodnotný život. Pro emigranty je to krok k lepšímu. Na druhou stranu pro stát, který opouští je to hrozba. Pokud státy přichází o své obyvatelstvo, více chudnou a nemohou se rozvíjet.

*Migrace poskytuje obrovské příležitosti a výhody – pro migranty, hostitelské komunity a komunity původu. Pokud je však špatně regulována, může způsobit značné problémy. Mezi tyto problémy patří zahlcení sociální infrastruktury s neočekávaným příchodem velkého počtu lidí a úmrtí migrantů podnikajících nebezpečné cesty. (volně přeloženo)*⁴¹

Pokud zůstaneme na úrovni vnitrostátní, důsledkem migrace je rozvoj urbanizace. Mnohdy chudí lidé opouští své rodné vesnice, ale nevycestují do zahraničí, pouze se stěhují do měst národního státu, a tím se města více rozšiřují. S ohledem na migraci mezinárodní zase dochází k rozvoji a rozšíření globalizace.

S migrací souvisí také rozvoj cestovního ruchu. Pro mnohé státy z něj plyne zisk, lákají turisty různorodými výhodnými nabídkami, např. možnost výhodného pronájmu domů a bytů. Místní obyvatelé ale již nejsou s velkou migrací v jejich zemi tak spokojeni. V některých zemích dokonce demonstrují a protestují vůči cestovnímu ruchu.

Migrace s sebou přináší i změny kulturní. Je přirozené vzájemně přejímat různé prvky kultur, kultura, která se nemění je mrtvá. Přejímání prvků kultury je vzájemné, přichází

³⁹ Collier, Paul. Exodus - jak migrace mění náš svět. 1. vyd. Přeložila Blanka Boboková. Great Britain: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-80-7277-557-6, s.12.

⁴⁰ Tamtéž, s. 169.

⁴¹ Migration provides immense opportunity and benefits – for the migrants, host communities and communities of origin. However, when poorly regulated it can create significant challenges. These challenges include overwhelming social infrastructures with the unexpected arrival of large numbers of people and the deaths of migrants undertaking dangerous journeys. cit. Refugees and Migrants. Global compact for Migration. [online] [s.l.]: OSN, [2022?] [cit.27.6.2022] Dostupné z <https://refugeesmigrants.un.org/migration-compact>.

migranti přijímají kulturu nové země, ale pokud je příliv migrantů větší, mohou i oni ovlivnit kulturu dané země.

Důsledkem migrace vznikají v některých státech diaspory. *Termín diaspora pochází z řeckého slova spiro „zasévám“, a krom rozptýlení obyvatel za hranice vlasti je označením pro komunitu, která si v jiné zemi udržuje vazby s domovinou.*⁴² Čínské a indické diaspory patří mezi ty nejpočetnější.

Za specifické považujeme diaspory Židů, Romů a Kurdů. Jedná se o národy, které jsou velmi početné, ale jsou rozesety v diasporách po celé zemi, jelikož nemají vlastní mateřský stát. Židé jako národ jsou též nazýváni jako Izraelité. Původem pochází tedy z Izraele a Palestiny, odkud byli postupně vyhnáni, hlavně z náboženských důvodů. Romové pochází původem z Indie odkud kočovali do Evropy. Kurdové pochází z oblasti na Blízkém východě, oblast se nazývá neformálně Kurdisán, zahrnuje pět států - Turecko, Irák, Írán, Sýrii a Arménii.

Bohužel migrace přináší i spoustu negativních důsledků, jež souvisí s multikulturalismem. *Stále silnější migrační proudy s sebou nesou i růst xenofobie a obavy o osud kultur cílových zemí.*⁴³ Projevy xenofobie souvisí s tím, že lidé mají strach z neznáma a jejich názory jsou velmi ovlivněny médii. Hrozbou je rozvoj neonacismu, dříve bylo jeho zaměření spíše rasistické a spojené s hnutím skinheads. *Původní symbolika neonacistické ideologie je již skryta, a to hlavně z obav, že neonacistický aktivista bude konfrontován s bezpečnostními složkami státu, které potlačují jakékoliv tendence směřující proti liberální demokracii a hnutí směřující k potlačení práv a svobod nebo hlásající národnostní, rasovou, náboženskou či třídní zášť vůči jiné skupině osob.*⁴⁴

1.4 Nacionalismus a xenofobie

Všechny skupiny národů, které přichází do jiného státu, musí být nějakým způsobem začleněny do chodu státu nového. Migranty čeká složitý proces adaptace. Pravda, některé národy si jsou bližší a adaptace pro ně není pak tolik složitá, ale často se jedná o naprosto odlišné kultury a adaptační proces je tím pádem velmi složitý. Výsledkem těchto procesů

⁴² Withol de Wenden, Catherine. Atlas migrace - hledání nové světové rovnováhy, s. 18.

⁴³ Tamtéž, s. 93.

⁴⁴ Pána, Lubomír - Rataj, Jan et al. Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě, s. 85.

mohou být různé scénáře od bezproblémového soužití po marginalizaci (vytlačení na okraj společnosti).

Dle Šiškové (2001) existují tři modely imigrační politiky:

1. Diskriminační model - imigranti jsou začleněni jen do určité sféry, např. pracovní trh, ale není jim umožněno začlenit se do dalších oblastí (nemohou získat občanství, účastnit se politického života), a to je socioekonomicky znevýhodňuje.
2. Asimilační model – migranti splynou s většinou společnosti, získají občanství, práva a povinnosti, ale ztratí své specifické kulturní rysy.
3. Multikulturální (pluralitní) model – imigranti získají práva a povinnosti majoritní společnosti, ale nevzdávají se svých specifík.

Výše uvedené typy v čisté variantě prakticky neexistují. Většina zemí se k jednomu modelu více přiklání, ale aplikuje i některé aspekty jiných modelů.

Nejhorší možnou variantou je bezpochyby model diskriminační. Je pozoruhodné, že v dnešní době je tento model někdy podporován i vysokými státními úředníky, kdy např. bývalý prezident USA, Donald Trump, nechal vystavět zeď mezi USA a Mexikem. Vystavení zdí mezi státy není však ojedinělé, existuje jich ve světě na desítky, např. mezi Palestinou a Izraelem, Maďarskem a Srbskem či Bulharskem a Tureckem. *Stavba plotů, bariér a zdí se stala nedílnou součástí vzrůstajícího nacionalismu v mnoha částech světa.*⁴⁵

Pokud se stát kloní k diskriminačnímu modelu imigrační politiky je to na základě bujícího nacionalismu ve státě. Nacionalismus je princip, ideologie, která zdůrazňuje význam vlastního národa. Což ve své podstatě není prohřeškem, pokud nacionalismus nepřerůstává v nadřazování vlastního národa nad jiné národy či nepřátelství vůči cizincům a potažmo všemu cizímu. To bývá označováno jako xenofobie. *Xenofobie bývá vymezována jako obava či nedůvěra, distance až nepřátelství vůči „cizímu“ (nejčastěji etniku, náboženské skupině, rase, národu ad.). Může nabývat neškodných forem celkem přirozených obav z neznámého, může se však projevat i v primitivní nenávisti, často zneužitelné i pro sociální, ekonomické, mocenské a další zájmy jiných.*⁴⁶

Lidé o světě často uvažují formou dvou protichůdných sil, jako dobro x zlo, řád x chaos, čistý x špinavý a také my x oni. Proto se i svět dělí v podstatě na to dobré, co je v pořádku

⁴⁵ Cohen, Robin. Migrace - stěhování lidstva od pravěku po současnost, s. 199.

⁴⁶ Havlík, Radomír. Aktuální problémy společnosti z pohledu sociologie. 1. vyd. Praha: UJAK, 2016. ISBN 978-80-7452-121-8, s. 137.

a bezpečné a proti tomu na to zlo, nebezpečí. Proto tu společnost nebo národ, v němž žijí považují za dobrý, správný a přirozený. *Je asi přehnané tvrdit, že jsme evolučně naprogramováni k nenávisti vůči cizím lidem, ale fakt je, že uvnitř vlastní skupiny hledáme bezpečí, zatímco mimo ni spatřujeme nebezpečí. Je to přirozené, protože lidé jsou uzpůsobeni k životu ve skupině, což poskytuje ochranu.*⁴⁷

Xenofobie je základ pro různé nenávistné ideologie, jako rasismus, šovinismus, fašismus aj. Sama o sobě ale není ideologií, je to zaujetí určitého postoje či chování. Xenofobie se nemusí nutně vztahovat k národům, může se jednat i o nenávist v rámci např. sousedních vesnic. Častěji je ale vnímána z toho širšího pohledu, kde stojí jednotlivé národy. Odmítavé chování vůči cizím bývá směřováno častěji od majority k minoritám. Cizinci jsou vždy na území jiného státu minoritou.

Soužití většiny a menšiny má několik forem. Tou nejlepší variantou je integrace. Menšina se začlení do většinové společnosti, přejímá základní hodnoty a normy, které respektuje, ale zároveň většina respektuje specifika menšiny a ta se mohou svobodně rozvíjet. Pakliže dojde k asimilaci, kultura minority zaniká a plně se včlení do majoritní společnosti. *Zatím se, i přes mnohé neúspěchy, jeví jako nejadekvátnější pokusy o integraci či přirozenou a nenásilnou asimilaci. Případně i formy jiné, i dosud neznámé či nevyzkoušené, které nevyústí v xenofobní projevy násilí, útlaku, diskriminace.*⁴⁸

Při akomodaci minority zvnějšku respektují normy majority, ale nemají je zvnitřněny a panuje tam neochota ze strany minorit. V rámci segregace dochází k oddělení a izolaci menšiny. *Jde většinou o prostorové oddělení (židovská ghetta, dřívější jihoafrický apartheid, „jen pro černé, jen pro bílé“, „asijské čtvrti“, čtvrti převážně muslimského obyvatelstva atd.)*⁴⁹ Jednou z forem soužití většiny a menšin je také přesun či stěhování populace. Je to spojeno spíše s historií. Je tam patrná nechuť jakéhokoli soužití, a proto většina menšinu vystěhuje jinam. Na našem území se jednalo např. po druhé světové válce o odsun německého obyvatelstva. Další variantou je rozdělení, kdy národy nechtějí žít pospolu, chtějí jako národ žít samostatně, opět příkladem naše země, kdy došlo k rozdělení Československa roku 1993.

Poslední forma soužití majority a minority je drastické vyústění formou genocidy (fyzické vyhlazení). Jedná se o variantu, kdy majorita nechce tolerovat minoritu. Historicky nejdrastičtějším případem bylo vyhlazení obrovského počtu Židů, ale i Romů a části Slovanů

⁴⁷ Tesař, Filip. *Etnické konflikty*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-097-9, s. 66.

⁴⁸ Havlík, Radomír. *Aktuální problémy společnosti z pohledu sociologie*, s. 150.

⁴⁹ Tamtéž, s. 149.

nacistickými vojsky. A pokud bychom se podívali hlouběji do historie, tak se jednalo o vyhlazování původního amerického obyvatelstva při kolonizaci Ameriky.

Tyto poslední formy jakéhosi soužití majority s minoritou můžeme označit za projevy xenofobie, kdy se jedná o nepřátelství až nenávist k cizímu.

Dle přírodních věd je strach z cizího přirozeným jevem, který je dán biologicky všem živočichům včetně člověka. Tudiž je to přirozená reakce. *Je asi přehnané tvrdit, že jsme evolučně naprogramováni k nenávisti vůči cizím lidem, ale fakt je, že uvnitř vlastní skupiny hledáme bezpečí, zatímco mimo ni spatřujeme nebezpečí.*⁵⁰

Ze sociologického hlediska obavy z cizího vychází z předsudků či stereotypů, které mohou být podloženy třeba i historickou zkušeností. Tyto vzorce přebírají i děti od svých rodičů. *...pro vznik a vývoj předsudků je rozhodující prostředí, v němž jednotlivec od dětství vyrůstá – což znamená, že v průběhu osvojování určité kultury (tj. v procesu enkulturace) dítě přejímá kromě „pozitivních“ hodnot, norem, tradic atd. také různé „negativní“ obsahy dané kultury, včetně stereotypů a předsudků.*⁵¹

Mezi významné faktory podporující nárůst xenofobie patří: *ideologizace; migrace a demografické změny; hrozby, krize, problémy, nejistoty; ekonomické procesy; politické změny; formování národů a procesy globalizace; kulturní změny a anomie.*⁵²

1.5 Vliv migrace na rozšíření xenofobie

Jeden z významných faktorů ovlivňujících nárůst xenofobie je tedy i migrace. Migrace tu byla od nepaměti, ne vždy souvisela s rozvojem xenofobie, převážně masová migrace má ale vliv na negativní postoje lidí vůči cizincům. *Problematika xenofobie, intolerance a do jisté míry i rasismu úzce souvisí s řešením novodobé migrace a s postojem k cizincům a k uprchlíkům, kteří žádají v jiném státě o azyl.*⁵³

Lidé vidí v cizincích hrozbu, a to např. v oblasti ekonomické, kdy vychází z předsudku, že cizinci berou lidem práci. Protože pokud přichází cizinci do cizí země za práci, pravděpodobně jsou pracovní podmínky u nich v zemi špatné a vezmou i podřadnější práci, o kterou lidé dané země nejeví zájem. *Připomeňme si, že cizinci „neubírají“ práci českým*

⁵⁰ Tesař, Filip. Etnické konflikty, s. 66.

⁵¹ Průcha, Jan. Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011, ISBN 978-80-7387-502-2, s. 61.

⁵² Havlík, Radomír. Aktuální problémy společnosti z pohledu sociologie, s.143.

⁵³ Šišková, Tatjana. Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2, s. 59.

občanům; cílem vlády je dosáhnout především zaměstnanosti vlastních občanů, proto cizinci mohou získat povolení k zaměstnání pouze na místa, která nejsou obsaditelná domácími zájemci.⁵⁴ Z druhé strany vzrůstá xenofobie vůči cizincům kvůli pobírání sociálních dávek.

Mnohdy jsou cizinci pro stát přínosem, jak na poli ekonomickém, tak demografickém. Mnohé státy, ale vykazují jistou uzavřenost a nezájem a neuvědomují si pozitiva plynoucí z migrace.

Obavy z cizinců plynou i z odlišnosti kultur. *Významným aspektem mohou být tak i obavy ze ztráty kulturní identity a z pronikání prvků kulturně cizích.*⁵⁵ Cizinci mohou být zvyklí na jiný přístup k lidem, potažmo ženám a dle svých stereotypů se i chovají. Na druhou stranu, ale díky tomu existuje spousta předsudků k cizincům, které v lidech vyvolávají obavy, strach, nesnášenlivost. *Současně je ale na druhé straně zcela patrná neochota islámských imigrantů do Evropy k integraci a naopak jejich tendence prosazovat vlastní vidění světa svému okolí.*⁵⁶ Vznikají různé konflikty, zvyšuje se i kriminalita a roste xenofobie. Ilegální přistěhovalectví je v tomto ohledu nejproblematičtější.

Spousta lidí inklinuje ke xenofobii také díky vzrůstající globalizaci a vznikají naopak tendence k regionalizaci. Existuje spousta odpůrců Evropské unie a integračních prvků s ní spojených. Lidé mají pocit, že se ztrácí národní svébytnost, národní zájmy a ustupují těm evropským.

Rozvoj xenofobie byl ale patrný i v souvislosti s reemigrací, kdy byli lidé posláni do exilu, ale jakmile pominuly důvody pro exil, vraceli se zpět do vlasti. Tito lidé nebyli cizinci. Mnohdy se vraceli po spoustě let a na domácí půdě je nečekalo vřelé přivítání. Společnost by obecně měla směřovat k toleranci a potlačování projevů xenofobie. Děti potažmo dospívající jsou nejvíce ovlivněni rodinou, médii a významně také vrstevníky. A odtud pramení největší rizika pro vznik xenofobie. Ve škole v rámci multikulturní výchovy by měli být žáci nasměrováni správných směrem, tj. k toleranci k národnostním, etnickým i rasovým skupinám. *Xenofobie je zcela přirozenou reakcí na nové, musíme nechat žákům čas, aby s ní pracovali a změnili ji v pozitivní vztah k tomu, co již znají, k cizincům, musíme jim dát příležitost je poznat, aby získali svou vlastní zkušenost a pozitivní náhled.*⁵⁷

Obecně jsou prospěšné aktivity, které podporují vzájemné poznávání kultur.

⁵⁴ Šišková, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*, s. 77.

⁵⁵ Havlík, Radomír. *Aktuální problémy společnosti z pohledu sociologie*, s. 145.

⁵⁶ Tamtéž, s. 145.

⁵⁷ Šišková, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*, s. 184.

2. Migrace z pohledu českých zemí

Česká republika se také stává často cílovou zemí migrantů, proto je patrné, že na našem území pobývá velké množství národnostních menšin. *V České republice problematiku národnostních menšin upravuje Zákon o právech příslušníků národnostních menšin. Tento zákon garantuje svobodnou volbu příslušnosti k národnostní menšině a ochranu osobnostních údajů příslušnými orgány, dále právo sdružování v národnostních (občanských) sdruženích a politických stranách.*⁵⁸ Dalšími právy jsou právo na ochranu před diskriminací, na rozvoj vlastní národnostní kultury a právo na integraci do většinové společnosti. Národnostní menšiny označujeme pojmem minority. Národnostní menšina má následující charakteristiky:

- *jedná se o skupinu občanů ČR;*
- *odlišuje se od většiny počtem, jazykem, kulturou, původem, tradicemi;*
- *spojuje je úsilí o zachování a rozvoj svébytné menšiny;*
- *menšina má historickou souvislost v ČR.*⁵⁹

Česká republika může migrantům udělit buď azyl nebo doplňkovou ochranu. Podmínky pro udělení azylu vychází ze zákona 325/1999 Sb. Zákonu o azylu. *Pro udělení mezinárodní ochrany ve formě azylu tudíž musí žadatel naplnit dvě podmínky – být pronásledován, potažmo mít odůvodněný strach z pronásledování (první podmínka), a to na základě jednoho z tzv. azylově relevantních důvodů, tedy z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů (druhá podmínka) Obě podmínky je zapotřebí splnit kumulativně, tedy společně.*⁶⁰

Azylový zákon myslí i na rodinné příslušníky, počítá se sloučením rodiny, aby rodina nebyla rozdělena, i když rodinní příslušníci podmínky pro získání azylu nesplňují. Nezahrnuje širokou část rodiny, nýbrž nejužší okruh. *Konkrétně se jedná o manžela/manželku, potažmo – v případě registrovaného partnerství – partnera či partnerku, svobodného potomka azylanta ve věku pod 18 let a rodiče nebo svobodného sourozence azylanta mladšího 18 let, případně zletilou osobu odpovídající za nezletilou osobu (azylanta) bez doprovodu rodičů.*⁶¹ Každý tento rodinný příslušník nezíská azyl automaticky, projednává se, zda se jedná o případ hodný zvláštního zřetele, což posuzuje rozhodující správní orgán. Důvody pro udělení azylu kontroluje Ministerstvo vnitra, pokud důvody pominou, je zahájeno řízení o odejmutí azylu.

⁵⁸ Pána, Lubomír - Rataj, Jan et al. Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě, s. 25.

⁵⁹ Šišková, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice, s. 32.

⁶⁰ Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost, s. 110.

⁶¹ Tamtéž, s. 111.

Další forma, kterou může žadatel získat je doplňková ochrana. Ta je udělena tomu, kdo nesplňuje nárok na azyl, ale existují obavy, že pokud se cizinec vrátí do své země, bude mu hrozit vážná újma na zdraví. *Za vážnou újmu na zdraví pak zákon považuje uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, vážné ohrožení civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolnosti násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.*⁶² Že toto nebezpečí dotyčné osobě hrozí, musí být doloženo objektivními důvody. Doplňková ochrana je udělena na jeden až dva roky, po uplynutí této doby jsou důvody přezkoumány, zda nárok na doplňkovou ochranu přetrvává.

V jistých případech není udělena doplňková ochrana ani azyl, ač žadatel splňuje podmínky. Jedná se o stejné případy, vylučující získání statutu uprchlíka, jež vychází z Úmluvy o právním postavení uprchlíků.

Pokud někdo přichází do jiné země a chce tam dlouhodobě žít, předpokládá se, že bude usilovat o získání občanství daného státu. *Aby cizinec mohl žádat o české občanství*

- a) musí trvale na území ČR pobývat (trvalý pobyt nebo azyl) minimálně pět let;*
- b) musí složit zkoušky z češtiny a českých reálií;*
- c) nesmí po dobu posledních pěti let mít třeba jen na krátkou dobu jakékoliv dluhy na odvodech zdravotního a sociálního pojištění, daňové nedoplatky apod.;*
- d) nesmí spáchat trestný čin či vážnější přestupek;*
- e) musí prokázat zapojení do pracovního i společenského života v obci, kde žije atd. atp.*⁶³

Pokud má člověk státní občanství, vzniká mezi ním a státem vztah založený na právech a povinnostech. Jako občan nemůže být člověk nucen opustit zemi, ale člověk bez státního občanství dané země může být ze země vyhoštěn, pokud spáchá nějaký trestný čin.

K vyhoštění ze země dochází také v okamžiku, kdy byla žádost o mezinárodní ochranu neúspěšná, cizinec nevlastní vízum, povolení k pobytu apod., následně uplyne lhůta pro vycestování do země původu, ale cizinec stále pobývá na našem území. Jeho pobyt se stává ilegálním a pokud je při nějaké kontrole tato skutečnost zjištěna, je vyhoštěn. Druhou variantou je repatriace, tj. dobrovolné navrácení do země původu, kdy cizinci není přiznána mezinárodní ochrana. Cizinec může požádat o úhradu nákladů spojených s vycestováním do své země, také

⁶² Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost, s. 113.

⁶³ Withol de Wenden, Catherine. Atlas migrace - hledání nové světové rovnováhy, s. 89.

má nárok na poradenství a asistenci při odjezdu. *Repatriovaný se do země původu vrací v postavení turisty – tedy úřady nejsou žádným způsobem upozorněny na jeho návrat.*⁶⁴

Na našem území se rozšiřuje i nelegální migrace. Cizinci přicházejí jako legální imigranti, ale po vypršení víz stát neopustí. I zaměstnání jsou nelegálně, jakožto levná pracovní síla. Tady tato nelegální migrace vzrůstá ale i právě díky českým zaměstnavatelům, kteří tyto pracovníky vyhledávají. Většinou se jedná o cizince z Ukrajiny.

2.1 Historický pohled

Od příchodu prvních kmenů v pravěku se na našem území vystřídalo nespočet kultur, mezi nejznámější řadíme kulturu únětickou a laténskou. Panují dva názory ohledně kulturních skupin na našem území. Jedna skupina badatelů se přiklání k migraci, že obyvatelé našeho území migrovali, a tudíž se obyvatelstvo měnilo. Druhá skupina badatelů se domnívá, že obyvatelstvo zůstává stejné, jen si přisvojují jiný druh kultury. Pravda je zřejmě někde uprostřed.

V období neolitu (mladší doby kamenné) dochází k první větší migrační vlně. *Na naše území pronikl od jihovýchodu lid s tzv. lineární keramikou, první zemědělci, postupoval podél toků řek a osidloval jejich břehy. O této migraci není pochyb, ale otázkou je, zda přišli nově příchozí do země zcela liduprázdné, či zda zde narazili na starší mezolitické obyvatelstvo.*⁶⁵

V pozdní době kamenné přichází na naše území další nové kultury, zde již můžeme říci, že nepřichází do liduprázdné krajiny. V období bronzovém se populace rozrůstala, osidlovala další území. V době bronzové poprvé hovoříme o národnosti lidu, naše území obývají Keltové. Zprvu se předpokládalo, že na území Čech a Moravy vtrhli, jednalo by se tedy o migraci nových kmenů. *Vznikly pochybnosti o invazi a zrodila se myšlenka, že aspoň část Čech patřila k území, kde se Keltové zrodili, kde vznikali a kde si vytvářeli svou charakteristickou kulturu.*⁶⁶

V počátcích nového letopočtu dochází k útočné migraci, kdy na naše území přichází Markomani a Kvádové a Keltové jsou vytlačeni. Tyto germánské kmeny tu žijí po 5 století, posléze odchází, z nezjištěných příčin. Na naše území přichází Slované. V 7. - 8. století Slované čelí výbojně migraci Avarů, Avari byli poraženi i díky franckému kupci Sámovi, který sjednotil Slovary v boji proti nim a na našem území vytvořil na krátkou dobu Sámovu říši.

⁶⁴ Uherek, Zdeněk et al. Migrace - historie a současnost, s. 117.

⁶⁵ Fialová, Ludmila. Dějiny obyvatelstva českých zemí. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0283-7, s. 23.

⁶⁶ Tamtéž, s. 27.

V 9. století vzniká na našem území Velkomoravská říše, která vzkvétá a rozrůstá se do doby, než je napadena a zničena Maďary. V 10. stol. jsou položeny základy českému státu. Země se rozrůstá, dochází k postupné kolonizaci dalších území. Žádné masivní migrace se nekonají.

V 16. století započala náboženská emigrace. Příslušníci Jednoty bratrské museli buď konvertovat, nebo se vystěhovat z území Čech. Následující století, po bitvě na Bílé hoře, odešly desítky příslušníků šlechty i měšťanstva do zahraničí, než aby změnilly svoji víru. V 17. stol. byla náboženská situace velmi proměnná. *V následujících dvou desetiletích se protireformační tažení poněkud zmírnilo a emigrační vlna opadla, ale po vestfálském míru (1648) se boj proti nekatolíkům opět vystupňoval, takže v 50. letech odcházelo do ciziny mnoho dalších rodin.*⁶⁷

Náboženská emigrace pokračuje dále napříč 18. stoletím. Lidé se usídlují nejčastěji v německých zemích jako Sasku, Braniborsku, ale na území Uher, Slezska, Polska. Dochází ke kolonizaci pruských králů, především Slezska, snaží se nalákat obyvatelstvo do těchto území s příslibem ochrany protestantského vyznání. Přistěhovalci zakládají své osady. Se vznikem Československa roku 1918 některé osady připadly Polsku, některé Německu.

Přelom 19. a 20. stol. je zasažen migrací sociálně ekonomickou. Dochází k migraci vnitřní, kdy se lidé stěhují z vesnic do měst, ale také za hranice. *Vlastní masové vystěhovalectví za hranice monarchie začalo po úpravě předpisů o vystěhovalectví z roku 1857, kdy k cestám do zemí Německého spolku nebyl potřebný cestovní pas.*⁶⁸

Z počátku migrace nebyla nijak kontrolována. Postupem času ale docházelo k uvědomění si úřadů o možných ztrátách pracovních či branných sil státu. A také se objevily obavy, že lidé, kteří by se vraceli do vlasti, kde vládl absolutismus, by mohli nabádat k vystěhovalectví ostatní občany s vidinou lepšího, svobodnějšího života v jiných státech. Proto stát začal kontrolovat reemigraci. *Ti, kteří dostali povolení k trvalému vystěhování a neměli již rakouské občanství, se nesměli vracet bez výslovného povolení rakouských zastupitelských úřadů v cizině.*⁶⁹

Agitace byla masivní, nejen od jednotlivců, ale i od zámožných dopravních firem. Někteří lidé se stali agitátory za peníze. Firmy si je zaplatili, dostali plat za každého nového vystěhovalce, který přijde do dané země, resp. firmy. Oproti tomu ale stála „protivystěhovalecká propaganda“, která usilovala o opak. *Navádění k vystěhovalectví bylo*

⁶⁷ Vaculík, Jaroslav. České menšiny v Evropě a ve světě. 1. vyd. Praha: Libri, 2009, 320 s. ISBN 978-80-7277-397-8, s. 9.

⁶⁸ Tamtéž, s. 15.

⁶⁹ Tamtéž, s. 16.

*stíháno přísnými tresty. Ten, kdo vychvaloval hospodářské poměry cizí země, měl být trestán pro přešupek.*⁷⁰ Ukázat lidem, že se v zahraničí nebudou mít lépe, tohoto využívali u nezdařených migrací, kdy se lidem nepodařilo najít zaměstnání, žili v bídě a toužili se vrátit do vlasti. K zabránění migrace měla sloužit i vnitřní kolonizace směřovaná převážně do Uher. Postupem času se ukázalo, že migrace není vyvolána pouze propagátory a agitátory, je přirozená a nelze ji zakázat v plošném měřítku. *Vystěhovalectví bylo zakázáno pouze osobám podléhajícím branné povinnosti, dále těm, kteří se ocitli v konfliktu s trestními zákony, nezletilcům, osobám, které měly pečovat o jiné, neschopným k práci a lidem bez finančních prostředků.*⁷¹

Lidé migrovali legálně i nelegálně. Legálně to bylo s povolením, které umožnilo trvalé vystěhování a posléze možnost získat občanství v jiné zemi, nebo s cestovním pasem, kdy se mohli lidé vystěhovat až na tři roky. Tato varianta byla snazší, proto častější. Pro emigranty nastal někdy problém u země, kam chtějí migrovat, některé země nepřijímaly všechny příchozí lidi. *Např. USA vpouštěly pouze osoby zdravé a schopné práce, které se mohli samostatně živit. Odmítaly lidi starší šedesáti let, děti bez rodičů do třinácti let, vdovy a neprovdané ženy s dětmi.*⁷² Nelegálně migrovali především vojáci či tovaryši.

Další vlny migrace na našem území přichází ve 20. stol. Jako politickou můžeme označit migraci, která přichází po „mnichovské zradě“. *Šlo o osoby, které se obávaly rasových represálií (Židé), exponenty prvorepublikového režimu, komunisty a nejpočetnější skupinou pak byli muži, kteří chtěli bojovat proti nacismu v řadách armády.*⁷³ V době 2. světové války docházelo k násilným přesunům obyvatelstva celé Evropy.

Jedním z největších případů migrace na našem území byl odsun německého obyvatelstva po skončení 2. světové války. *Odsuny německého obyvatelstva se týkaly v Čechách cca 2,5 milionu lidí.*⁷⁴

Po válce byla běžná vnitřní migrace v rámci Československa, lidé odcházeli ze zničených měst a oblastí za prací. Byla to tedy hlavně migrace pracovních sil. Docházelo také o osídlování pohraničí, ze kterého byli odsunuti Němci.

⁷⁰ Vaculík, Jaroslav. *Nástin českých a slovenských přeshraničních migrací v meziválečném období*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5365-6, s. 24.

⁷¹ Tamtéž, s. 26.

⁷² Vaculík, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*, s. 16.

⁷³ Tamtéž, s. 20.

⁷⁴ Vavrejšnová, Marie. *Migrace obyvatelstva jako faktor ekonomického rozvoje: (zvláště v oblasti Evropské unie a České republiky)*. 1. vyd. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2011. ISBN 978-80-86729-66-4, s. 47.

I migrace po roce 1948 se označuje jako politická. V tomto roce se komunisté dostávají k moci. Lidé, jež uprchli za války, se nechtějí vracet do země, kde se dostává k moci komunismus. Spousta lidí také odchází do exilu, což je vynucený odchod z vlasti. Na druhou stranu se za vlády komunismu na našem území setkáváme se zákazem vycestovat do zahraničí, potažmo s emigrací vůbec. V tomto ohledu panoval zákaz. Pokusy o ilegální migraci byly tvrdě trestány. Mnohým lidem se přesto podařilo uprchnout. *Šlo jednak o lidi pronásledované či diskriminované režimem, dále o odborné kádry a konečně o reformně orientované komunistické činitele – bývalé státní a stranické funkcionáře, publicisty, spisovatele, univerzitní profesory.*⁷⁵ Komunisté si upevňovali své postavení a snažili se zbavit svých protivníků a protivníkem byla i církve. V rámci nedobrovolné migrace se stali účastníky tedy i duchovní. Byly vyklizeny, nejprve mužské, a posléze i ženské, kláštery.

Co se týče českých zemí z novodobého pohledu, tak před rokem 1989 můžeme zaznamenat spíše emigrační vlny, dokud to bylo ještě možné, imigranti do českých zemí příliš nepřicházeli.

Po roce 1989 se migrace opět rozproudila. Lidé mohli emigrovat a naopak i reemigrovali zpět do vlasti. Západní státy očekávaly enormní příliv imigrantů, který se však neuskutečnil. Vyšší míra migrace nastala o pár let později, kdy se rozjížděla ekonomika, začali se prohlubovat rozdíly mezi lidmi, snížila se sociální role státu.

Změna režimu znamená samozřejmě i příliv imigrantů do českých zemí. Často naše země původně sloužila jako přestupní uzel pro migranty putující dále na západ. *Česká republika již dnes není jen přestupní stanicí na „západ“, ale i konečnou zastávkou na jejich cestě za lepším životem.*⁷⁶

2.2 Současný pohled

Podstatným mezníkem, který spouští masovou migraci, je rok 2004, a to z toho důvodu, že Česká republika vstoupila do Evropské unie. *Většina evropských zemí se v posledních desetiletích stala imigrantskými zeměmi.*⁷⁷

Migrování se stává spíše trendem, lidé chtějí získat nové zkušenosti, rozšířit si kvalifikaci, dosáhnout lepšího vzdělání, vydělat si více peněz atp. Ale jejich cílem není trvalé

⁷⁵ Vaculík, Jaroslav. České menšiny v Evropě a ve světě, s. 27.

⁷⁶ Pána, Lubomír - Rataj, Jan et al. Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě, s. 18.

⁷⁷ Vavrejšnová, Marie. Migrace obyvatelstva jako faktor ekonomického rozvoje: (zvláště v oblasti Evropské unie a České republiky), s. 17.

přesídlení, udržují si pevné vazby s domovem. *Dalo by se říci, že v evropských migracích týkajících se občanů takových zemí jako je Polsko či Česká republika nejde už tolik o opouštění vlasti a návrat do ní (tedy o tradičně chápanou mezinárodní migranti v kategorii emigrace a imigrace), ale o mobilní život.*⁷⁸

Spousta lidí migruje za prací. V zahraničí mohou získat lepší platové ohodnocení. Mohou vycestovat sami a zkusit hledat zaměstnání. Na druhou stranu mohou využít agentury, které zprostředkovávají práci v zahraničí. Seznam těchto agentur registruje MPSV ČR. Člověk ale musí být opatrný při výběru, protože ne každá agentura je zárukou kvality. *Z terénu od samotných migrantů se dozvídáme, že některé agentury jsou pravděpodobně spojeny s nelegální migrací, v níž mafiánské struktury vyrábějí padělané dokumenty potřebné k přesídlení.*⁷⁹

Specifická je migrace odborníků, kdy zejména z řad zdravotníků začali odcházet odborníci do zahraničí díky nespokojenosti se stavem českého zdravotnictví. Zahraniční zdravotnická zařízení dokonce organizovala náborové akce.

Populární se stává studentská migrace, která je podporována středními i vysokými školami. Studenti získají nové zkušenosti, upevňují si cizí jazyk a mohou po studiích v zahraničí i snáze najít zaměstnání.

Některé státy Evropské unie, které bývaly koloniálními státy (např. Spojené království, Francie, Belgie), přijímaly imigranty ze svých kolonií již během 19. století. Do Rakouska a Německa začínají proudit imigranti převážně po 2. světové válce. Jižní a východní státy evropského kontinentu (včetně ČR) měly zprvu charakter emigrantský. V současnosti, jak bylo výše uvedeno, země Evropské unie jsou považovány za imigrantské země.

Imigrace do České republiky je motivována hlavně pracovně. Existují odvětví s nedostatkem pracovních sil a imigranti jsou vítáni, jedná se např. o odvětví zdravotnictví, případně sezónní práce.

V současné době na našem území pobývají cizinci, které můžeme rozdělit do čtyř kategorií:

1. *Občané EU (...) a jejich rodinní příslušníci (...)*
2. *Občané třetích zemí (...)*
3. *Cizinci se statusem mezinárodní ochrany (azylem)*

⁷⁸ Brouček, Stanislav a kol. Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích. 1. vyd. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2017. ISBN 978-80-88081-09-8, s. 42.

⁷⁹ Tamtéž, s. 65.

4. Registrovaní žadatelé o mezinárodní ochranu (azyl)⁸⁰

Do České republiky proudí v rámci migrace různé národnosti. V současné době se jedná nejčastěji o Ukrajince, nejen v souvislosti s vypuknutím války na Ukrajině. *Ukrajinská migrační komunita je – spolu se specifickou slovenskou migrační komunitou – v České republice zdaleka nejpočetnější.*⁸¹ Ukrajinci v České republice žijí dlouhodobě, přijíždí sem hlavně za prací, eventuálně za studii. *Občané Ukrajiny prezentují spíše typ orientovaný na krátkodobější migraci se zaměřením na méně kvalifikované profese.*⁸² Současná situace je specifická díky válečnému konfliktu, mnozí Ukrajinci se po skončení války chtějí vrátit do vlasti, ale někteří by raději zůstali zde.

Další početnou skupinou cizinců na našem území jsou Slováci. Je to dáno i tím, že jsme kdysi patřili do jednoho státu, jazykově i kulturně k sobě mají naše národy blízko.

Velkou skupinou cizinců žijících v České republice jsou také Vietnamci. Ti před rokem 1989 přicházeli jako dělníci či studenti, ale po roce 1989 Vietnamci začínají spíše podnikat, provozují restaurace či vlastní obchody. Většinou žijí v uzavřených komunitách, ať už z důvodu odlišné kultury a zvyků, nebo z důvodu jazykové bariéry.

Rusové jsou další početnou skupinou jež imigruje do Čech. Mnozí zde hledají útočiště, jakožto bezpečnější místo pro život, než je jejich rodné Rusko. Ruští imigranti jsou vnímáni v rámci negativistického pohledu, jenž souvisí s érou komunismu a vlivu Sovětského svazu (jakožto vpádu ruských vojsk v roce 1968) a nyní i v souvislosti s napadením Ukrajiny.

Imigranti z východní oblasti mají u nás také poměrné zastoupení, jedná se o národy Afgánců, Albánců a Bosenského národa. Tyto skupiny k nám přichází nejčastěji z důvodu válečných konfliktů na jejich území. Bulhaři, Rumuni zase přichází za prací.

⁸⁰ Drbohlav, Dušan. Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 32 - 33.

⁸¹ Šišková, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9, s. 89.

⁸² Tamtéž, s. 42 - 43.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíle výzkumu

Tato diplomová práce se zaměřuje na problematiku xenofobie a vlivu migrace na ni. Hlavní cíl vyplývá z jejího názvu. Cílem je zhodnocení vlivu migrace a příchodu cizinců do naší země na rozvoj xenofobie, a to konkrétně u studentů Střední školy obchodu, dopravy a služeb Moravský Krumlov.

Dílejší cíle diplomové práce jsou:

- porovnání názorů na imigranty mezi dívkami a chlapci,
- porovnání názorů na imigranty mezi technicky a netechnicky zaměřenými obory,
- porovnání názorů na imigranty mezi prvními, druhými a třetími ročníky,
- porovnání názorů na imigranty mezi studenty střední odborné školy a středního odborného učiliště,
- objasnění vztahu studentů k různým národnostem,
- zjištění postojů k migrantům, potažmo uprchlíkům.

2. Stanovení výzkumných problémů, výzkumných otázek a hypotéz

V první fázi výzkumného šetření je třeba vytýčit výzkumný problém, tzn. proč výzkum probíhá. Výzkumný problém zjišťuje a popisuje výskyt nějakého jevu. V současné době probíhá konflikt na Ukrajině, který zapříčinil vlnu migrace. Přichází celé rodiny i s dětmi a děti se začleňují do kolektivů českých škol. V 21. století se žádná migrační vlna nedotkla tak moc přímo žáků a studentů. Čeští žáci a studenti na příchod těchto dětí nějakým způsobem reagují, musí se vypořádat s tím, že jsou mezi nimi žáci a studenti jiného občanství. Ovlivňuje je i mediální tlak, názory přátel a rodiny. Tato práce se snaží zjistit, jak imigranty přijímají. Výzkumný problém je tedy „Příchod migrujících osob do České republiky“.

Výzkumné otázky související s tímto problémem:

- Vadí českým studentům příchod migrantů do České republiky?
- Jaký postoj zauímají k migrantům čeští studenti?
- Jaká národnost českým studentům nejvíce vadí?

Dále je nutné vymezit základní hypotézy. Hypotéza je předpověď či navržená teorie o vztahu mezi dvěma proměnnými. Výzkumným šetřením je hypotéza buď potvrzena nebo vyvrácena.

Formulace hypotéz:

H1: Dívky zauímají pozitivnější postoje k imigrantům než chlapci.

H2: Technicky zaměřené obory zauímají negativnější postoje k imigrantům než netechnicky zaměřené obory.

H3: Mezi ročníky (prvním, druhým a třetím) je klesající negativní postojová tendence na imigranty.

H4: Studenti středního odborného učiliště zauímají k imigrantům negativnější postoje než studenti střední odborné školy.

H5: Většina studentů volí jako nejméně oblíbenou národnost Ukrajinu oproti jiným státům.

H6: Většina studentů se nesešla s žádným negativním projevem ze strany migrantů oproti těm, kteří se negativními projevy setkali.

3. Popis sledovaného vzorku

Výzkumné šetření bylo provedeno mezi studenty Střední školy dopravy, obchodu a služeb (dále SŠDOS) Moravský Krumlov. Šetření se zúčastnili studenti 1. až 3. ročníků z těchto oborů: Sociální činnost, Ekonomika a podnikání, Autotronik, Technické lyceum, Umělecký kovář, Truhlář, Strojní mechanik, Obráběč kovů, Mechanik opravář motorových vozidel a karosář, Kuchař číšník. Jedná se obory střední odborné školy a středního odborného učiliště.

Celkem se výzkumného šetření účastnilo 250 studentů, z toho 158 mužů a 92 žen. Návratnost dotazníků byla 90,6 %. Většina studentů byla českého občanství, objevilo se 5 studentů ukrajinských. V devíti případech se objevila jiná státní příslušnost, což je ovšem diskutabilní.

Co se týče počtu studentů z jednotlivých ročníků, tak prváků bylo 90, druháků 82 a třetáků 75. Ve třech případech studenti uvedli, že jsou ze čtvrtého ročníků, který do výzkumu zahrnut nebyl.

Mezi maturitní obory řadíme: Sociální činnost, Autotronik, Ekonomika a podnikání a Technické lyceum, z nich se šetření zúčastnilo 123 studentů. Mezi obory zakončené výučním listem řadíme následující obory: Kuchař číšník, Truhlář, Mechanik opravář motorových vozidel, karosář, Umělecký kovář, podkovář, Strojní mechanik a Obráběč kovů, z nich se šetření zúčastnilo 127 studentů.

Rozlišit můžeme obory technicky zaměřené a netechnicky zaměřené. Mezi technicky zaměřené obory řadíme: Autotronik, Truhlář, Mechanik opravář motorových vozidel a karosář, Technické lyceum, Strojní mechanik a Obráběč kovů, z těchto oborů se zúčastnilo 125 studentů. Z ostatních, netechnicky zaměřených oborů, se zúčastnilo výzkumu také 125 studentů.

4. Výzkumná metoda a postup při sběru dat

Na začátku sběru dat bylo osloveno vedení školy SŠDOS Moravský Krumlov, zda by bylo možné takovýto průzkum na jejich škole uskutečnit. Vedení s výzkumem souhlasilo.

Výzkum je kvantitativní povahy, kdy jsou porovnávány různé proměnné a výsledky jsou statisticky vyhodnocovány. Pro tento účel byla zvolena metoda anonymního dotazníku. Výzkumné šetření probíhalo čtrnáct dní, od 13. do 27. 2. 2023, a to z toho důvodu, že tříleté obory mají jeden týden výuku teoretickou a druhý týden výuku praktickou. Stejně tak obory čtyřleté mají rozvrhy plánované na 14 dní, kdy mají každý týden jinak uspořádané předměty.

Dotazník byl složen z 22 otázek, kdy byly všechny otázky povinné. Většinou studenti vybírali ze škály rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne. V některých případech bylo možno vybrat i více odpovědí. Některé otázky byly polouzavřené, kdy nabízely i variantu odpovědi jiné, kde mohli studenti uvést vlastní odůvodnění či názor.

První čtyři otázky se zaměřují na vytipování žáka, jsou to otázky pohlaví, studia oboru, ročníku a občanské příslušnosti. Další dvě otázky zjišťují, jak studenti obecně reagují na migraci a z jakých důvodů se migrace děje. Následně se již dotazník zaměřuje na osobní názory studentů na imigranty, jestli souhlasí s postupem našeho státu v přijímání a pomoci ukrajinským uprchlíkům, zda mají nějaké negativní zkušenosti s migranty, jestli z nich nemají strach, kdo je ovlivňují v jejich názorech apod.

Třídy a ročníky byly vytipovány, aby byl zhruba v každé kategorii stejný počet respondentů. Problematickou kategorií bylo pohlaví, kdy na této škole studuje větší procento chlapců.

Dotazníky byly vyplňovány elektronicky, kdy byl využit portál vyplnto.cz. Při výzkumu pomáhalo pět učitelů a učitelek, kteří vyučují předmět ICT (Informační a komunikační technologie). Studenti dotazník vyplňovali průměrně 6 minut a 25 vteřin. Dotazník byl pro většinu studentů srozumitelný, pouze v pár případech se studenti ptali na dovysvětlení otázky.

Po ukončení dotazníkové šetření byla data zpracována a následně vyhodnocena.

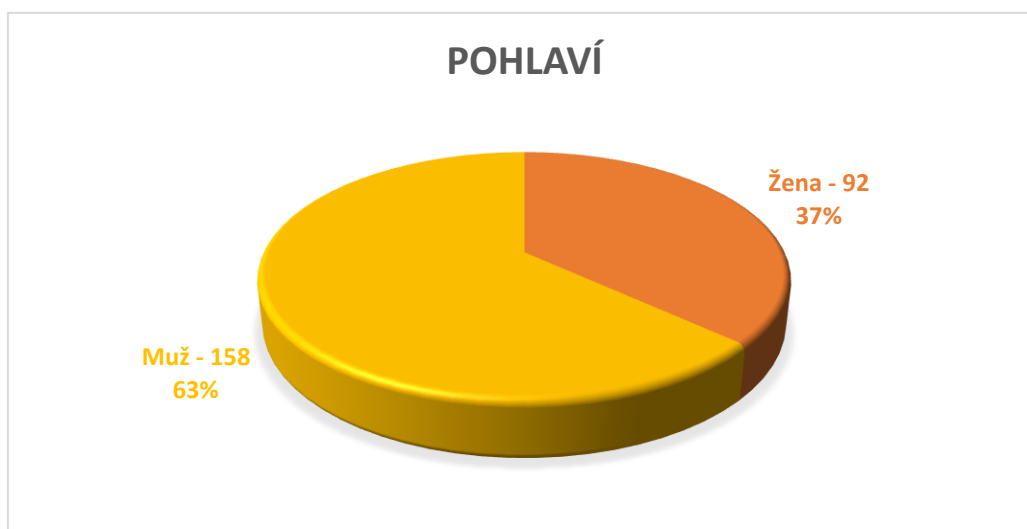
5. Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu

Jak bylo výše uvedeno, dotazník studenti vyplňovali přes portál vyplnto.cz. Na tomto webu se automaticky data vyhodnotila. Zde předkládáme vyhodnocení jednotlivých otázek se zaměřením na jednotlivé proměnné, které jsou podstatné pro následnou analýzu výsledků.

Otázka č. 1

Jakého jste pohlaví?

Celkem se dotazníkové šetření zúčastnilo 250 studentů SŠDOS Moravský Krumlov, kdy 92 z nich označilo jako své pohlaví žena a 158 studentů uvedlo pohlaví muž. Vznikl výzkumný vzorek 37 % žen a 63 % mužů.

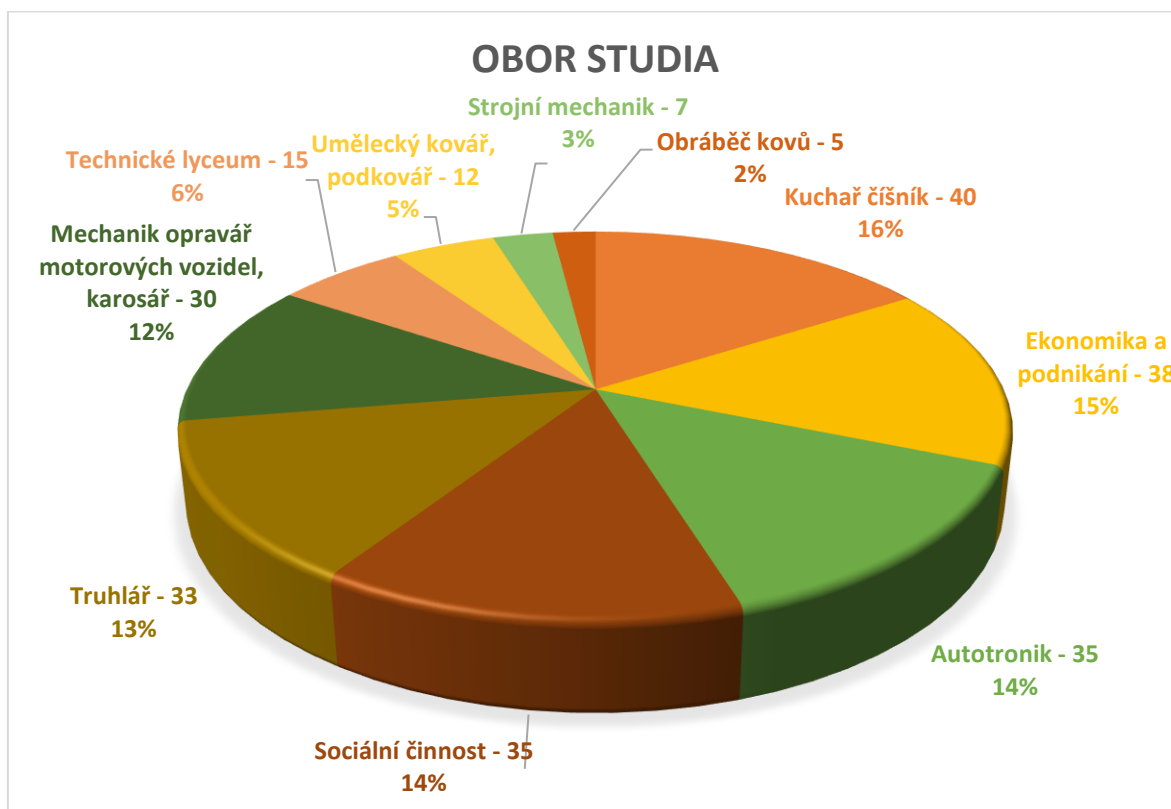
Graf č. 1: Pohlaví respondentů.

Otázka č. 2

Jaký obor studujete?

Tato otázka zjišťovala, z jakých oborů studenti dotazník vyplňovali. Nejvíce se zúčastnilo studentů oboru Kuchař číšník, a to 40 respondentů, následuje Ekonomika a podnikání se 38 respondenty, obor Autotronik s 35 respondenty, obor Truhlář s 33 respondenty, obor Mechanik opravář motorových vozidel, karosář s počtem 30 respondentů. Z ostatních oborů se zúčastnilo již méně respondentů, obor Technické lyceum zahrnuje 15 respondentů, obor Umělecký kovář, podkovář 12 respondentů, z oboru Strojní mechanik pouhých 7 respondentů a nejméně respondentů bylo z oboru Obráběč kovů, a to 5.

Obory Autotronik, Truhlář, Mechanik opravář motorových vozidel, karosář, Technické lyceum, Strojní mechanik a Obráběč kovů jsou obory technického zaměření. Z těchto oborů se výzkumného šetření zúčastnilo celkem 125 respondentů, což činí 50 % z celkového vzorku. Obory netechnického zaměření, Kuchař číšník, Ekonomika a podnikání, Sociální činnost a Umělecký kovář, podkovář, tvoří také 125 respondentů a 50 % z celku.

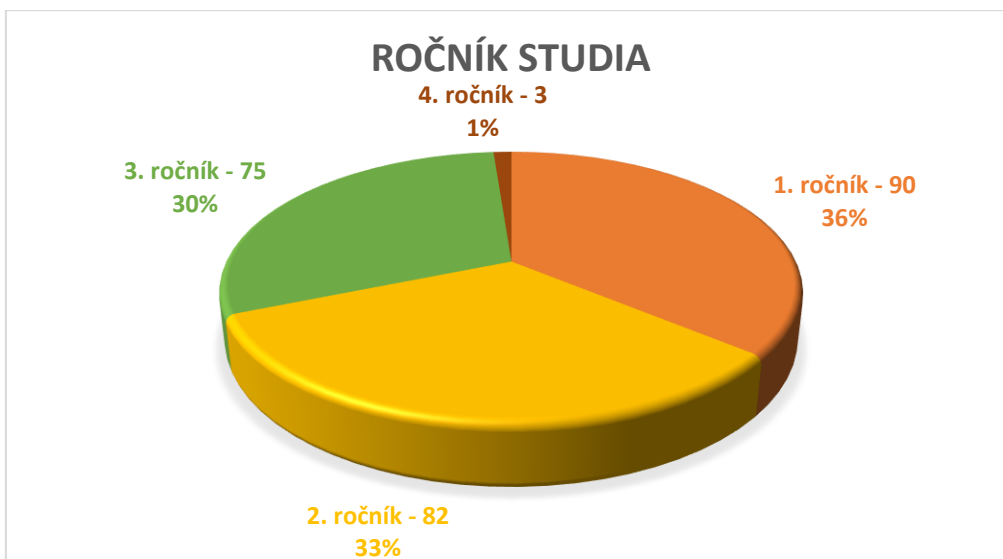

Graf č. 2: Studovaný obor respondentů.

Otázka č. 3

Do kterého ročníku chodíte?

Výzkumného šetření se účastnilo celkem 90 respondentů z prvních ročníků, což činí 36 % z celku, z druhých ročníků to bylo 82 respondentů, což stanovuje 32,8 % a ze třetích ročníků 75 respondentů, to činí 30 %. Tři studenti z 250 dotazovaných uvedli, že studují 4. ročník, studentům čtvrtých ročníků ale dotazníky poskytnuty nebyly, proto při porovnávání dat mezi jednotlivými ročníky nebudou tito tři zahrnuti.

Graf č. 3: Studovaný ročník respondentů.

Otázka č. 4

Jaké je Vaše občanství (státní příslušnost)?

Čtvrtá otázka, týkající se na státní příslušnost, měla ověřit, že se výzkumu zúčastnili z větší části čeští studenti. Z výsledků vyplývá, že jako české občanství uvedlo 236 respondentů, což činí 94,4 % z celkového počtu. Šetření se účastnilo i 5 ukrajinských studentů. Další odpovědi jsou již zavádějící, jak je patrné z tabulky i grafu. U této otázky byly varianty odpovědí – české, slovenské, ukrajinské, ruské, vietnamské a také „jiné“, kde mohli dotazovaní respondenti uvést vlastní odpověď. Objevilo se 2x občanství moravské, poté po jedné odpovědi občanství Utopia, vietnamské, syn boží, ruské, bulharské, slovenské, lotyšské. Z informací vedení školy studují na SŠDOS Moravský Krumlov pouze čeští a ukrajinští studenti.

Graf č. 4: Státní příslušnost respondentů.

Ostatní státní příslušnost	Počet respondentů	Procentuální vyjádření
moravská	2	0,8 %
Utopia	1	0,4 %
vietnamská	1	0,4 %
syn boží	1	0,4 %
ruská	1	0,4 %
bulharská	1	0,4 %
lotyšská	1	0,4 %
slovenská	1	0,4 %

Tabulka č. 1: Státní příslušnost respondentů.

Otázka č. 5

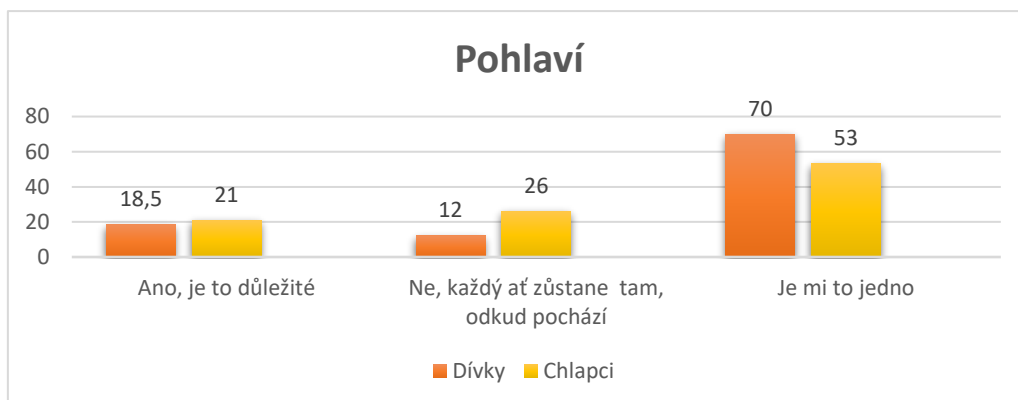
Souhlasíte s lidskou migrací?

U této otázky respondenti hodnotili, jak na ně vůbec působí migrování osob, zda souhlasí s tím, že lidé migrují. 59,2 % dotazovaných, což činí 148 studentů, uvedlo, že je jim to jedno a nemají k tomu vyhraněný názor. 20,8 % respondentů uvedlo, že by lidé migrovat neměli, ale měli by zůstat v místě svého narození, jedná se o 52 studentů. Zbýlých 50 studentů má opačný názor, migraci podporují a vidí v ní prvek rozvoje společnosti, jedná se o 20 % z celku.

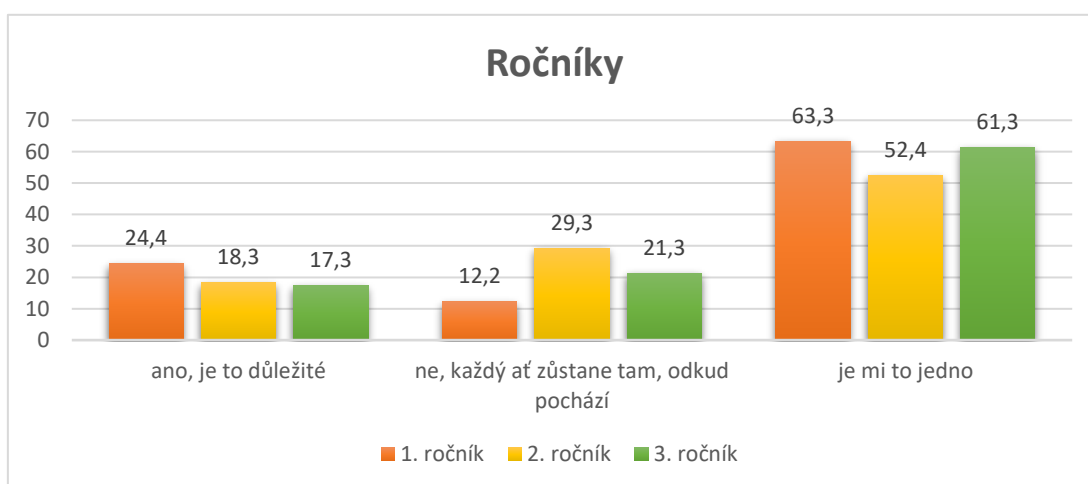
Graf č. 5 Názor na lidskou migraci.

Pokud se podíváme na rozdíly mezi dívkami a chlapci, tak vidíme, že obě skupiny odpovídali většinou, že je jim to jedno, a to 70 % dívek a 53 % chlapců. Důležitost migrace uvádí 18,5 % dívek a 21 % chlapců. A naopak, negativní hodnocení migrace uvedlo 12 % dívek a 26 % chlapců.

Graf č. 6 Názor na lidskou migraci z pohledu jednotlivých pohlaví.

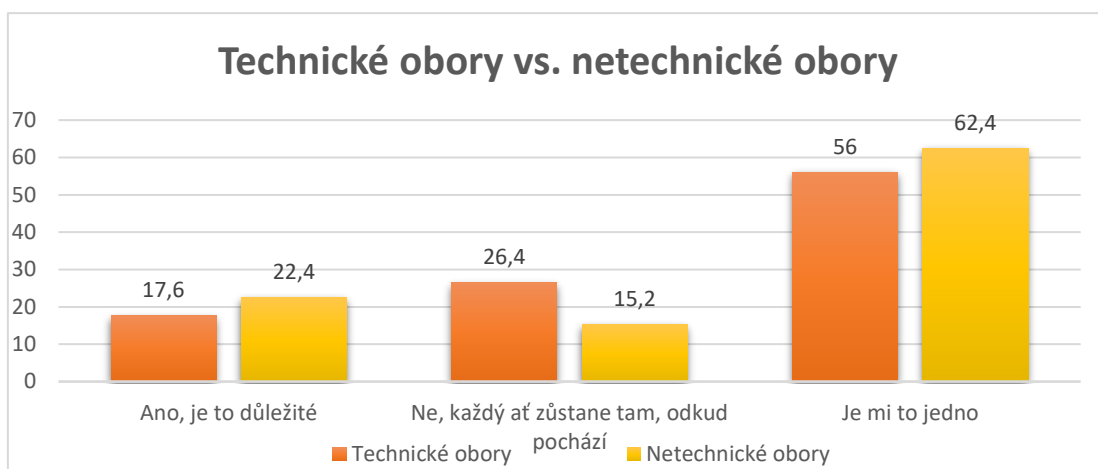
Z hlediska ročníků odpovídali respondenti prvních ročníků v 63,3 % že je jim migrace jedno, ve 24,4 % považují migraci za důležitou a 12,2 % migraci odmítá. Ve druhých ročnících odpovědělo 52,4 % studentů, že je jim to jedno, 18,3 % odpovědělo, že je migrace důležitá a 29,3 % že migrovat by lidé neměli. Ve třetích ročnících odpovídali také nejvíce v kategorii, že je jim to jedno, a to 61,3 % respondentů, důležitost migrace zaznamenalo 17,3 % dotazovaných a 21,3 % migraci nepodporuje.

Graf č.7 Názor na lidskou migraci z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

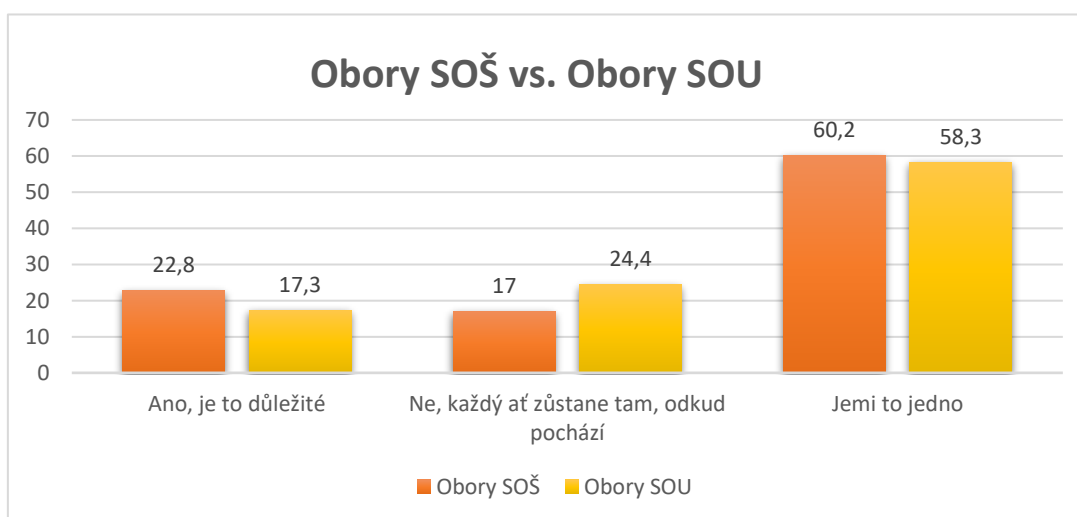
Respondenti studující technické obory odpovídali z 56 %, že je jim jedno, zda k migraci dochází, v 17,6 % uvedli, že je migrace důležitá a v 26,4 % uvedli, že by k migraci nemělo

docházet. Respondenti netechnických oborů odpovídali z 62,4 %, že je jim migrace jedno, ve 22,4 % uvedli, že je migrace důležitá a u 15,2 % bylo uvedeno, že by se migrovat nemělo.

Graf č. 8 Názor na lidskou migraci z pohledu studentů technicky a netechnicky orientovaných oborů.

Studenti, kteří studují obory SOŠ, tj. jsou zakončeny maturitní zkouškou, odpovídali v 60,2 %, že je jim migrace jedno, 22,8 % uvedlo, že je migrace důležitá a 17 % uvedlo, že by migrace probíhat neměla. Co se týče oborů SOU, tzn. oborů, které jsou zakončeny výučním listem, tak respondenti odpovídali v 58,3 % s názorem, že je jim migrace jedno, důležitost migrace vidí 17,3 % dotazovaných a 24,4 % si naopak myslí, že by lidé migrovat neměli.

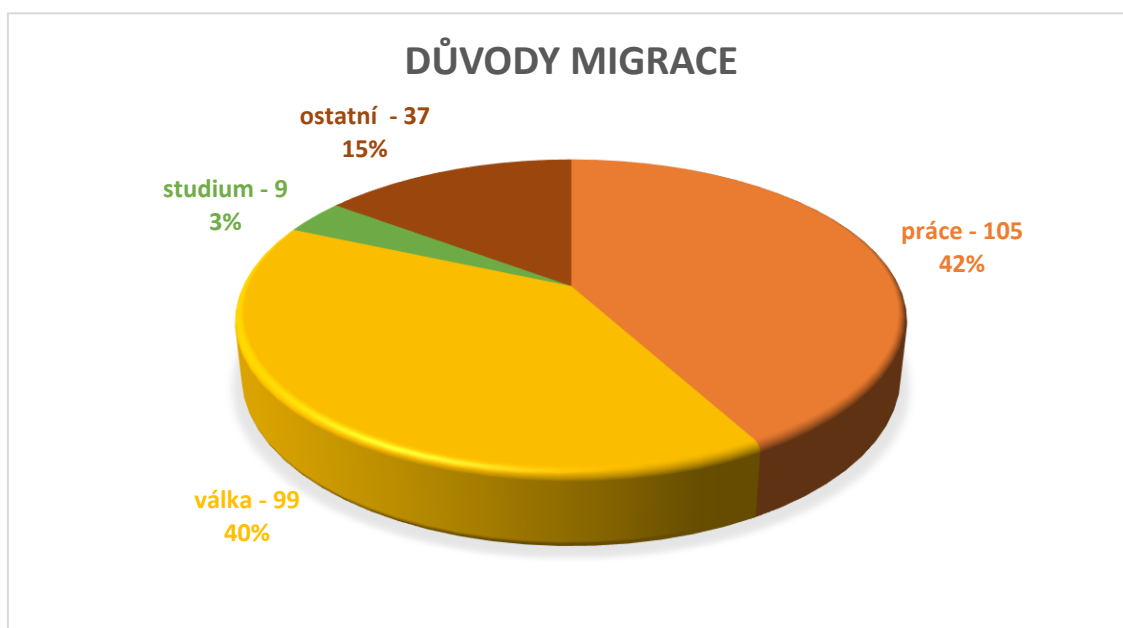

Graf č. 9 Názor na lidskou migraci z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 6

Z jakých důvodů si myslíte, že lidé migrují nejčastěji?

Nejčastěji probíhá migrace dle respondentů z důvodů pracovních, což si myslí 42 % dotazovaných, 39,6 % uvedlo, že lidé migrují nejčastěji z důvodu válečných konfliktů. 10 % respondentů volilo možnost jiné, kde ovšem uváděli stejné důvody jako byly v nabídce, ale mohli vybrat pouze jednu možnost a v kolonce jiné proto uvedli dvě varianty současně, a to byly nejčastěji práce i válka.

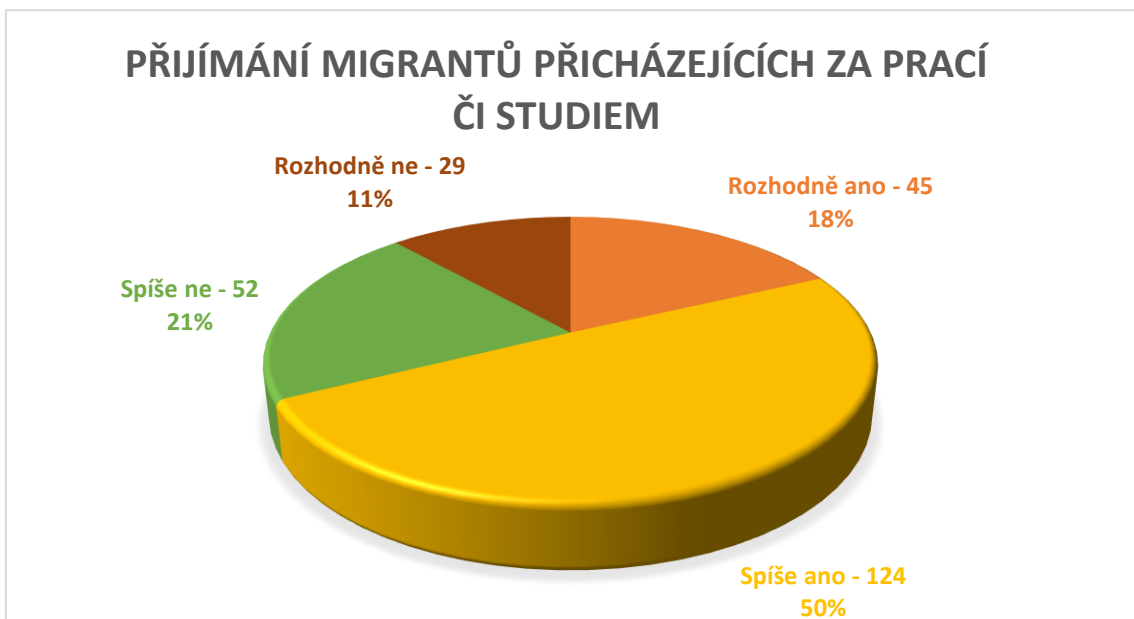

Graf č. 10 Důvody migrace.

Otázka č. 7

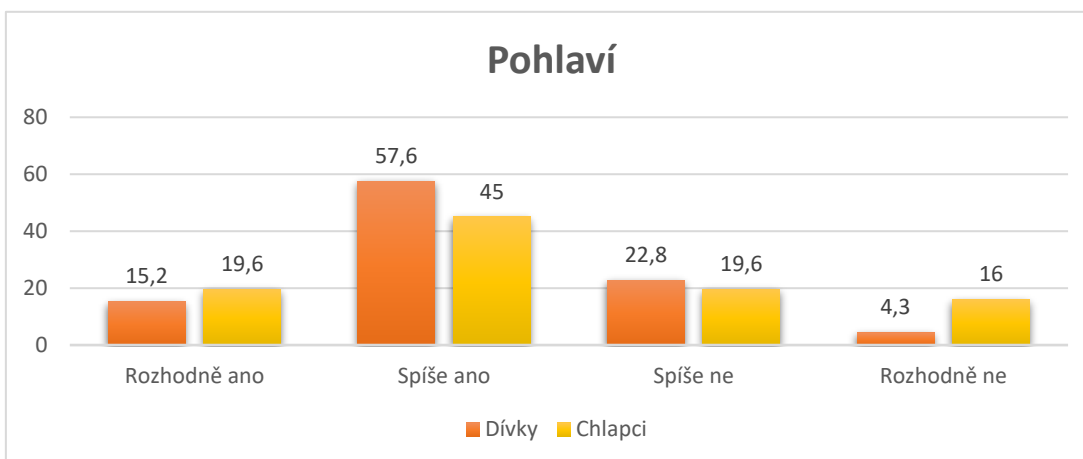
Migrace je dobrovolná nebo nucená. Dobrovolně lidé odchází, protože chtějí studovat v zahraničí či si najít lepší práci. Měla by ČR přijímat tyto migranty?

Na otázku, zda by měla Česká republika přijímat imigranty přicházející za prací či studiem odpovídali respondenti v 49,6 % že spíše ano, 20,8 % odpovědělo, že spíše ne, rozhodně ano uvedlo 18 % dotazovaných a rozhodně ne 11,6 % respondentů.

Graf č. 11 Přijímání migrantů přicházejících za prací či studiem.

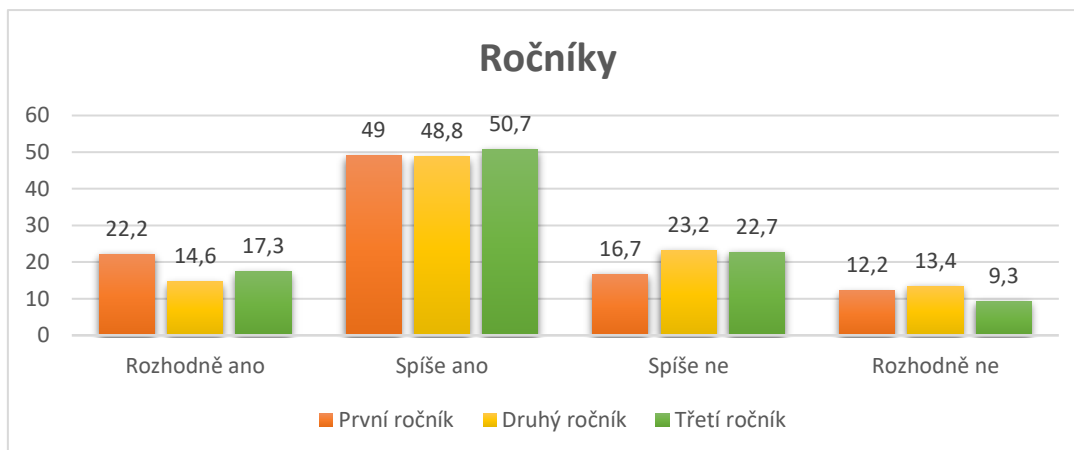
Dívky na tuto otázku nejčastěji odpověděly spíše ano, a to v 57,6 %, rozhodně ano odpovědělo 15,2 %. Spíše nepřijímat tyto migranty odpověděly ženy v 22,8 % a rozhodně nepřijímat pouhá 4,3 %. U chlapců se data liší, také nejvíce z nich odpovědělo spíše ano, 45 %, rozhodně ano uvedlo 19,6 % mužských respondentů, spíše nepřijímat si myslí 19,6 % chlapců a rozhodně nepřijímat pak 16 %.

Graf č. 12 Přijímání migrantů přicházejících za prací či studiem z pohledu jednotlivých pohlaví.

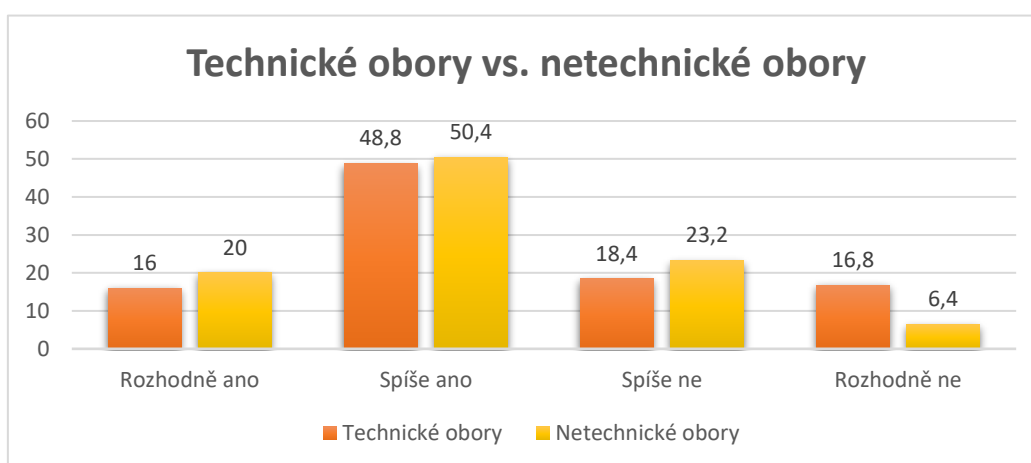
S ohledem na studovaný ročník se v této otázce data příliš neliší. Zda přijímat migranty, kteří přicházejí za prací či studiem uvedlo 22,2 % prváků, že rozhodně ano, z druhých ročníků tuto odpověď uvedlo 14,6 % dotazovaných a ze třetích pak 17,3 %. Spíše ano byla nejčastější odpověď všech dotazovaných ročníků, kdy prváci uvedli tuto odpověď v 49 %, druháci 48,8 %

a třetáci v 50,7. Odpověď, že spíše tyto migranty nepřijímat se objevila u prvních ročníků v 16,7 %, u druhých ve 23,2 % a ve třetích ročnících v 22,7 %. Nejméně volili variantu rozhodně nepřijímat, 12,2 % prváků, 13,4 % druháků a 9,3 % třetáků.

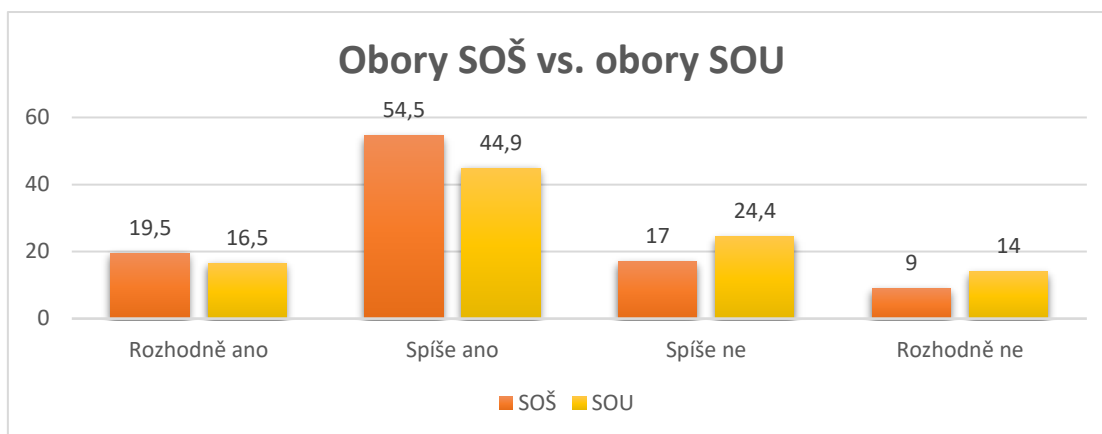
Graf č. 13 Přijímání migrantů přicházejících za prací či studiem z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

Respondenti z technicky a netechnicky orientovaných oborů odpovídali na otázku, zda přijímat migranty přicházejících za prací či studiem, většinou odpovědí spíše ano, a to u technicky orientovaných oborů v 48,8 % a v netechnických oborech 50,4 %. Jakou druhou variantu opět všichni volili variantu spíše ne, kdy respondenti technických oborů takto odpověděli v 18,4 % a netechnických v 23,2 %. Odpověď rozhodně ano a rozhodně ne byla u technických oborů procentuálně téměř stejná, v případě rozhodně ano 16 % a rozhodně ne 16,8 %. Naopak u netechnicky orientovaných oborů rozhodně ne patřila k nejnižším, a to v 6,4 %, rozhodně ano uvedlo 20 % respondentů.

Graf č.14 Přijímání migrantů přicházejících za prací či studiem z pohledu studentů technicky a netechnicky orientovaných oborů.

Co se týče oborů SOŠ, tak studenti nejčastěji odpovídali, že by se spíše migranti přicházející za prací a studiem přijímat měli, a to v 54,5 %, následně odpovídali v 19,5 %, že by se měli rozhodně přijímat. Negativně odpovídali v 17 % spíše ne a v 9 % rozhodně ne. U oboru SOU byla také nejčastější odpověď na tuto otázku spíše ano, a to v 44,9 %, následující odpovědí bylo spíše nepřijímat, v 24,4 %. Rozhodně tyto migranty přijmout odpovědělo 16,5 % studentů oborů SOU a nejméně uváděli odpověď rozhodně nepřijímat, v 14 %.

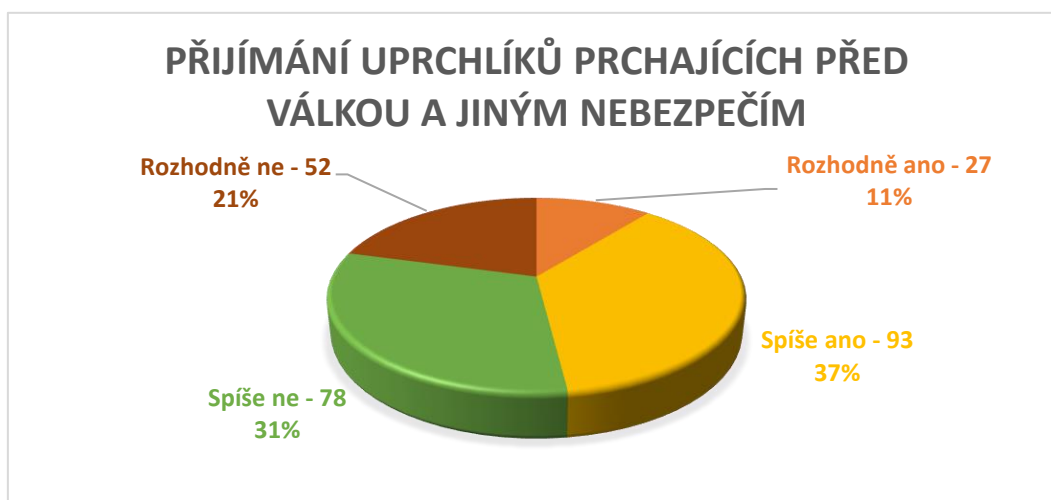

Graf č. 15 Přijímání migrantů přicházejících za prací či studiem z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 8

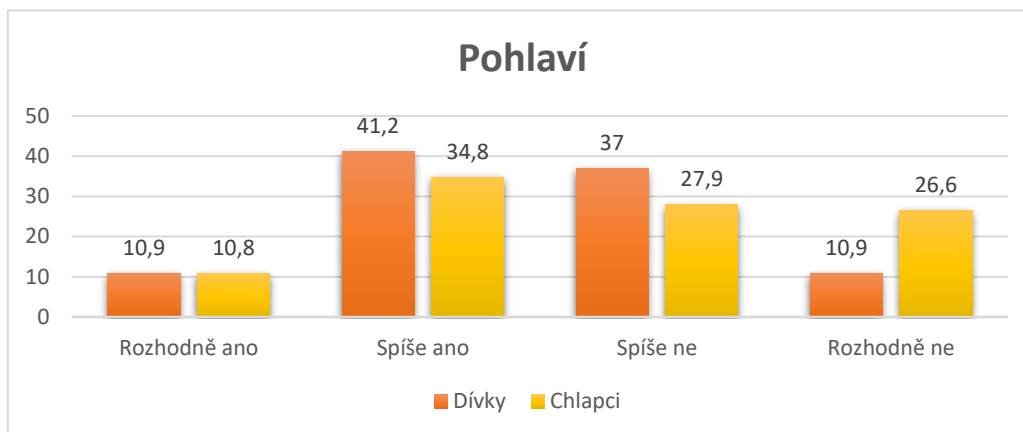
Migrace nucená souvisí s válkou, náboženským útlakem či s režimem země. Takový člověk je uprchlík. Měla by ČR přijímat tyto uprchlíky?

V otázce, zda přijímat uprchlíky se nejčastěji objevila odpověď, že spíše ano, a to v 37,2 %. Následovala odpověď spíše ne s 31,2 % odpovědí, rozhodně nepřijímat uprchlíky uvedlo 20,8 % respondentů a rozhodně uprchlíky přijmout jen 10,8 % dotazovaných.

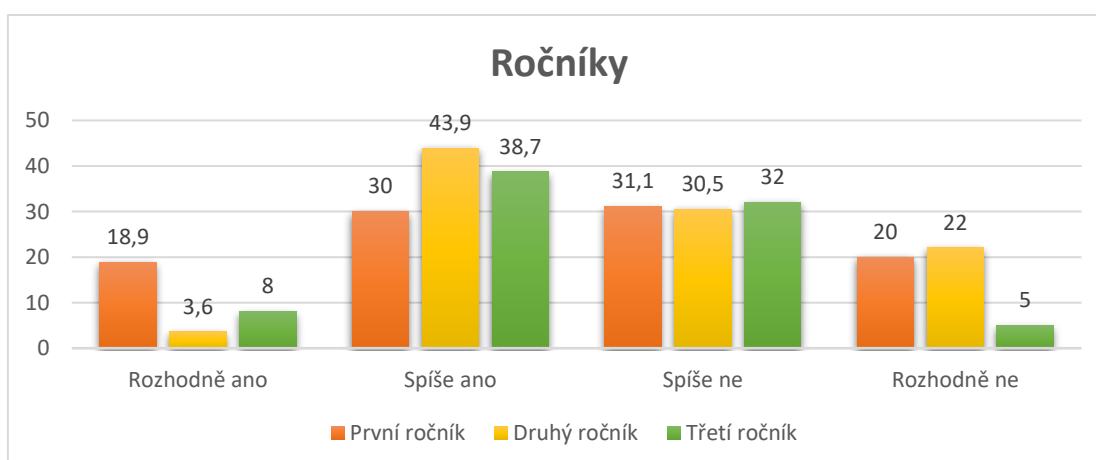
Graf č. 16 Přijímání uprchlíků.

V otázce přijímání uprchlíků odpovídaly dívky i chlapci téměř shodně v odpovědi rozhodně přijímat, dívky 10,9 % a chlapci 10,8 % respondentů. Spíše uprchlíky přijímat odpověděly dívky v 41,2 % a chlapci v 34,8 %. Spíše uprchlíky nepřijímat odpověděly dívky v 37 % a chlapci v 27,9 %. Největší rozdíl byl v odpovědi rozhodně uprchlíky nepřijímat, děvčata takto odpověděla v 10,9 %, ale chlapci ve 26,6 % odpovědí.

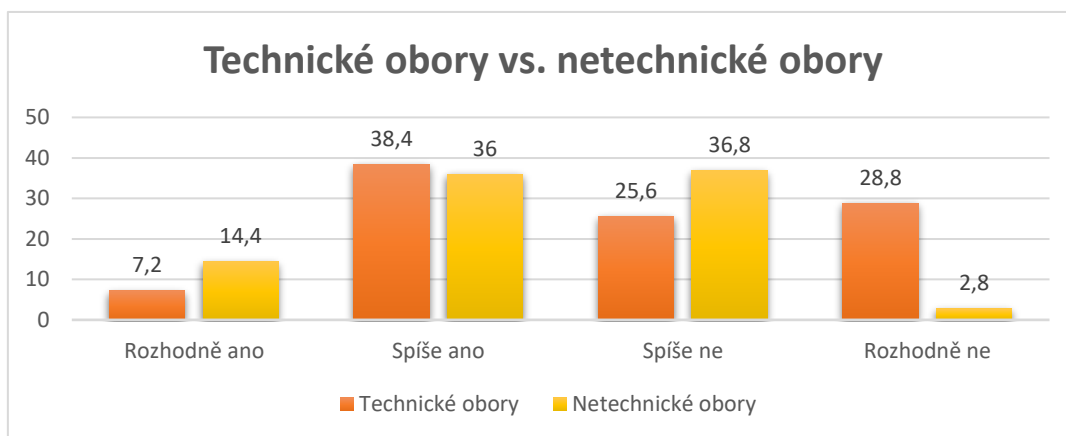
Graf č. 17 Přijímání uprchlíků z pohledu jednotlivých pohlaví.

Mezi jednotlivými ročníky se v kategorii rozhodně uprchlíky přijímat objevily tyto hodnoty, u prvních ročníků 18,9 %, druhý ročník pouhých 3,6 % a třetí ročník 8 %. Prváci v kategorii spíše uprchlíky přijmout odpověděli v 30 %, spíše nepřijímat odpovědělo 31,1 % respondentů a rozhodně nepřijímat 20 %. Respondenti druhých ročníků uvedli v 43,9 % odpověď spíše ano, spíše nepřijímat uvedlo 30,5 % dotazovaných a 22 % respondentů uvedlo rozhodně uprchlíky nepřijímat. Z pohledu třetích ročníků byla odpověď spíše přijímat vybrána v 38,7 %, odpověď spíše nepřijímat v 32 % a odpověď rozhodně nepřijímat uvedlo pouhých 5 % dotazovaných třetáků.

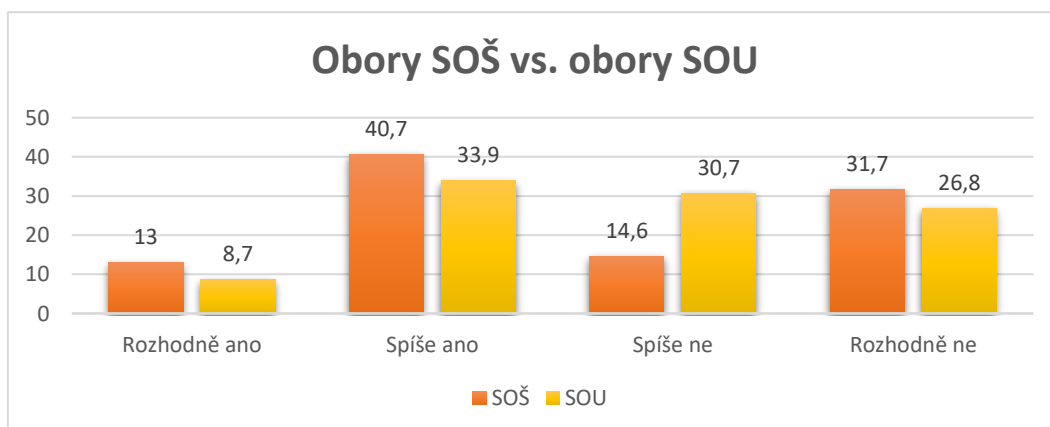
Graf č. 18 Přijímání uprchlíků z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

Přijímání uprchlíků technické obory rozhodně podporují v 7,2 %, spíše jej podporují v 38,4 %, spíše uprchlíky nepřijímat uvedlo 25,6 % respondentů z technických oborů a 28,8 % uvedlo, že by se uprchlíci rozhodně přijímat neměli. Studenti netechnicky orientovaných oborů rozhodně souhlasí s přijímáním uprchlíků v 14,4 %, spíše s tímto postupem souhlasí 36 % dotazovaných, spíše nepřijímat uvedlo 36,8 % respondentů a rozhodně uprchlíky nepřijímat uvedlo pouhých 2,8 % dotázaných.

Graf č. 19 Přijímání uprchlíků z pohledu studentů technicky a netechnicky orientovaných oborů.

Respondenti z oborů SOŠ odpovídali na otázku přijetí uprchlíků v 13 % rozhodně ano, v 40,7 % spíše ano, 14,6 % dotazovaných uvedlo, že spíše by ČR neměla uprchlíky přijímat a 31,7 % dokonce, že by rozhodně neměla uprchlíky přijímat. Studenti oborů SOU rozhodně souhlasí s přijímáním uprchlíků jen v 8,7 %, spíše souhlasí 33,9 %. Spíše nesouhlasí s přijetím uprchlíků 30,7 % dotázaných studentů oborů SOU a 26,8 % rozhodně nesouhlasí.

Graf č. 20 Přijímání uprchlíků z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 9

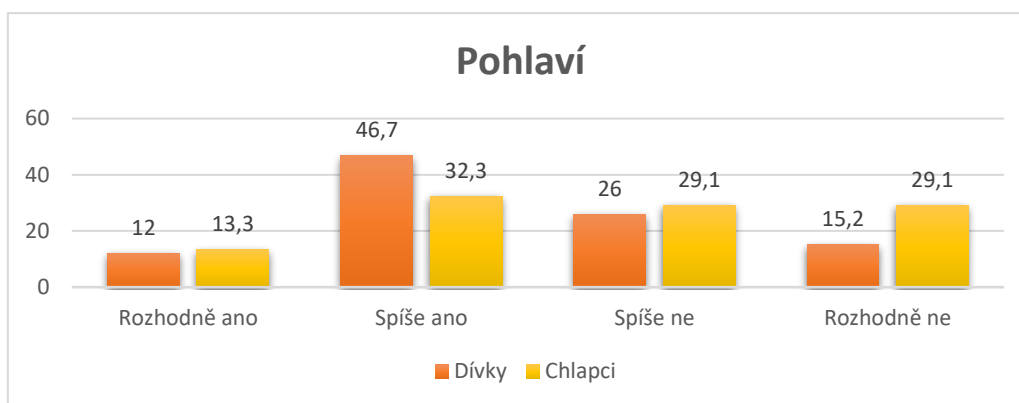
V souvislosti s válkou na Ukrajině ČR i jiné země přijali spoustu uprchlíků. Souhlasíte s tímto postupem?

Na tuto otázku odpovědělo nejvíce respondentů, že spíše souhlasí s přijímáním ukrajinských uprchlíků, a to v 37,6 %, spíše nesouhlasí 25,6 % dotazovaných, 24 % rozhodně nesouhlasí a rozhodně souhlasí s přijímáním ukrajinských uprchlíků pouhých 12,8 % dotazovaných.

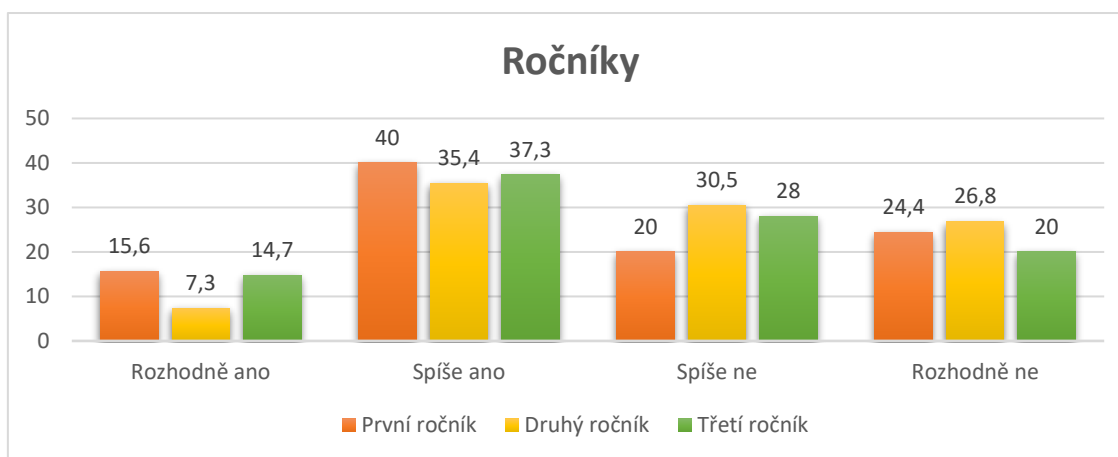
Graf č. 21 Přijímání ukrajinských uprchlíků.

S ohledem na pohlaví, dívky v této otázce nejčastěji volily možnost spíše ano, že souhlasí s postupem ČR v přijímání ukrajinských uprchlíků, a to v 46,7 %. 26,1 % odpovědělo, že spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí 15,2 % dotazovaných dívek a rozhodně souhlasí s přijímáním 12 % respondentek. Chlapci také většinou zvolili možnost, že spíše souhlasí, a to v 32,3 %, naopak druhou nejčastější odpovědí bylo, že rozhodně nesouhlasí, což uvedlo 29,1 % dotázaných. Spíše nesouhlasí s přijímáním ukrajinských uprchlíků 25,3 % chlapců. Nejméně chlapců zvolilo možnost, že s přijímáním ukrajinských uprchlíků rozhodně souhlasí, a to 13,3 % z nich.

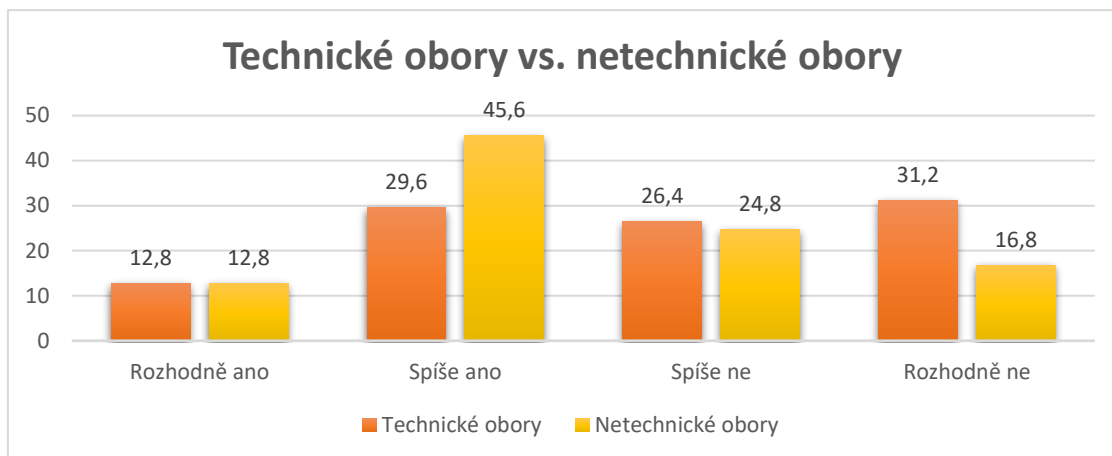
Graf č. 22 Přijímání ukrajinských uprchlíků z pohledu jednotlivých pohlaví.

Studenti prvních ročníků nejčastěji uvedli, že spíše souhlasí s přijímáním ukrajinských uprchlíků, a to v 40 %. Rozhodně nepřijímat ukrajinské uprchlíky uvedlo 24,4 % dotazovaných prvků a spíše nepřijímat pak 20 %. Nejméně prvků, a to 15,6 % se rozhodlo pro variantu rozhodně přijímat. Druhé ročníky v 35,4 % uvedli, že by se ukrajinští uprchlíci měli spíše přijímat a 30,5 % spíše nepřijímat, rozhodně nepřijímat uvedlo 26,8 % dotázaných a pouhých 7,3 % uvedlo, že by měli být rozhodně přijímáni. Ve třetích ročnících uvedlo 37,3 % respondentů, že by se ukrajinští uprchlíci spíše měli přijímat a 28 % že spíše nepřijímat. Rozhodně je nepřijímat se objevilo u 20 % třetáků a rozhodně přijmout u 14,7 %.

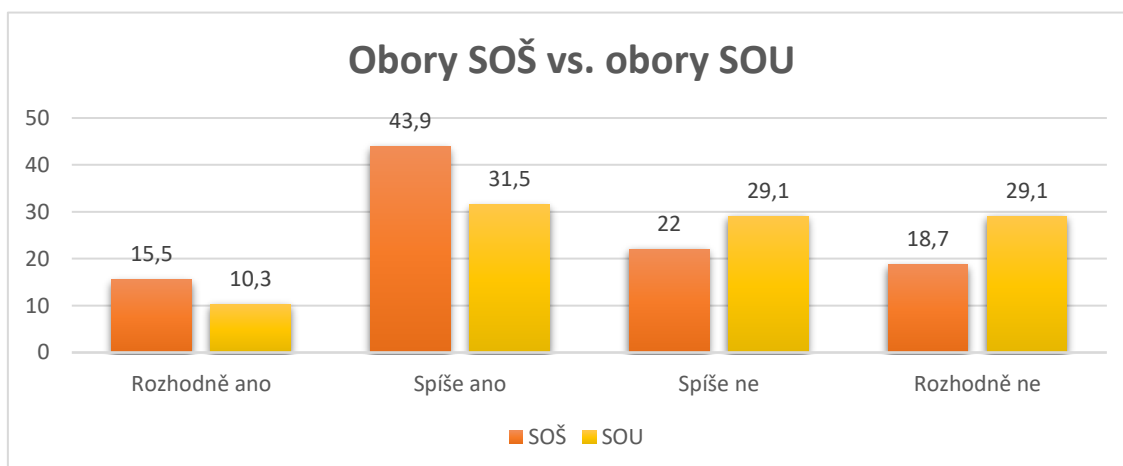
Graf č. 23 Přijímání ukrajinských uprchlíků z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

Studenti technicky orientovaných oborů odpověděli v 31,2 %, že by ČR rozhodně neměla uprchlíky přijímat, 29,6 % uvedlo že spíše ano, spíše ne uvádí 26,4 % těchto respondentů a rozhodně ano 12,8 %. Netechnické obory vybraly nejčastěji možnost spíše ukrajinské uprchlíky přijímat, a to v 45,6 %, spíše nepřijímat pak uvedlo 24,8 % dotázaných, rozhodně nepřijímat 16,8 % a rozhodně tyto uprchlíky přijímat 12,8 % respondentů.

Graf č. 24 Přijímání ukrajinských uprchlíků z pohledu studentů technicky a netechnicky orientovaných oborů.

Respondenti studující maturitní obory odpověděli na otázku ohledně přijímání ukrajinských uprchlíků do ČR nejčastěji tak, že spíše souhlasí, a to v 43,9 %, spíše s přijímáním nesouhlasí 22 % dotázaných, rozhodně nesouhlasí 18,7 % respondentů a rozhodně souhlasí 15,5 %. Obory nematuritní, zakončené výučním listem, nejčastěji uvedli také odpověď, že spíše souhlasí, a to v 31,5 % odpovědí. Stejný počet respondentů odpověděl, že spíše nesouhlasí a že rozhodně nesouhlasí s tímto postupem, a to shodně 29,1 % dotazovaných. Nejméně odpovědělo rozhodně souhlasím 10,3 % dotázaných.

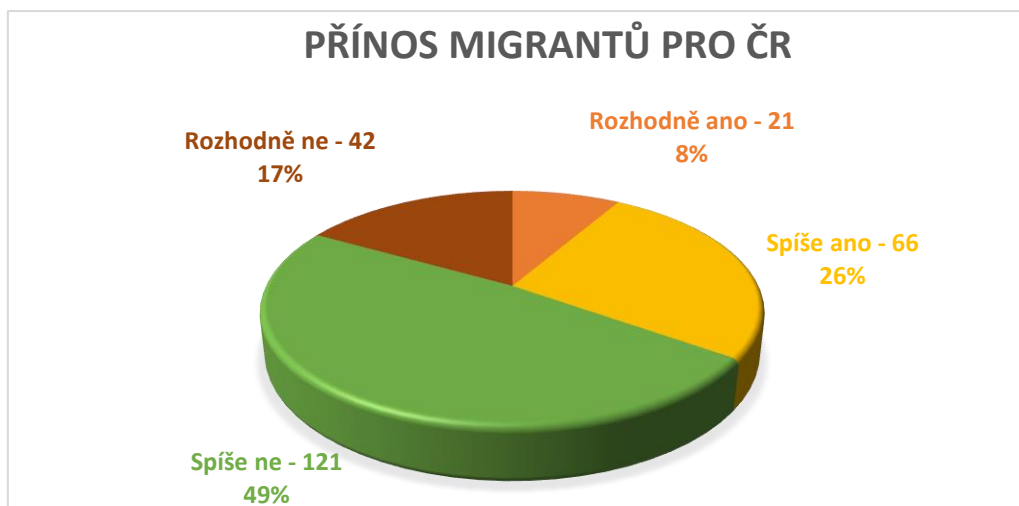

Graf č. 25 Přijímání ukrajinských uprchlíků z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 10

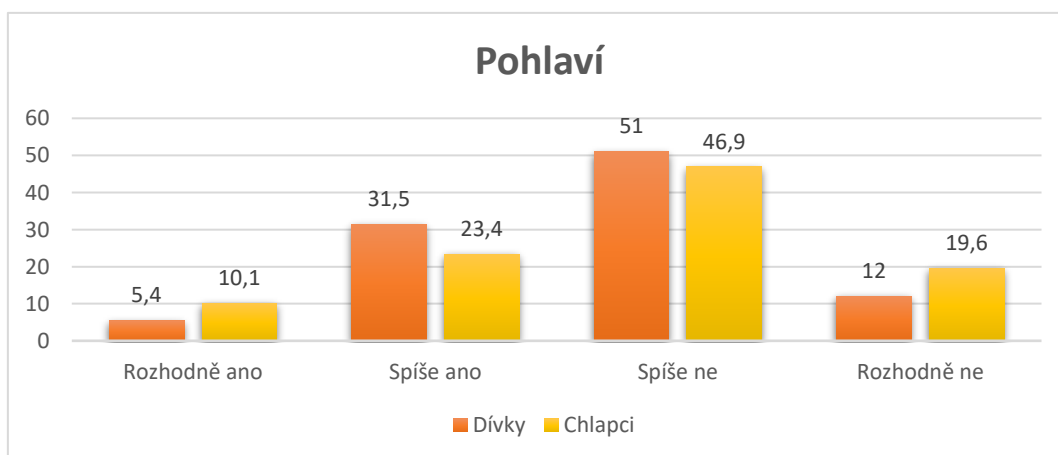
Mohou být migranti pro ČR přínosem?

Příchod imigrantů do ČR vnímá 48,4 % spíše negativně, že by mohli být migrující osoby spíše přínosem pro ČR uvedlo 26,4 % respondentů. Rozhodně v nich nevidí přínos 16,8 % dotázaných a rozhodně v nich přínos vidí 8,4 %.

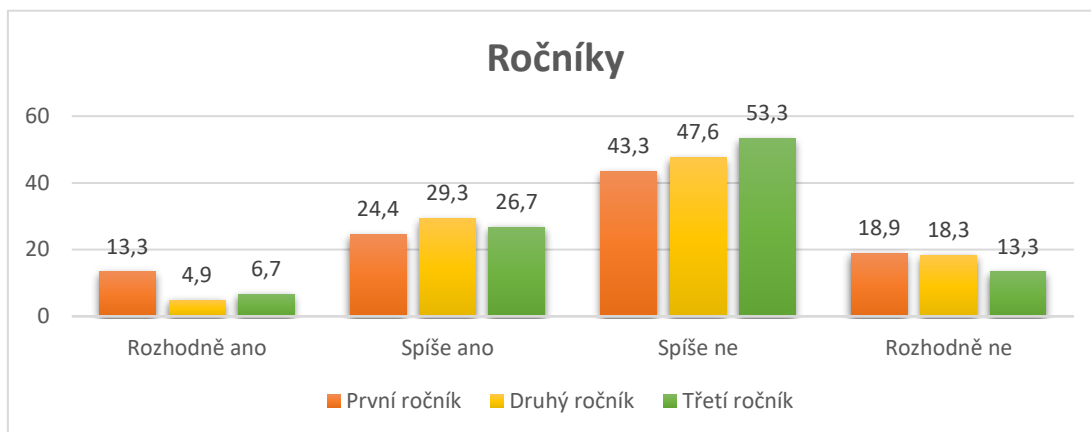
Graf č. 26 Přínos migrantů pro ČR.

Z hlediska pohlaví si myslí 51 % dívek, že imigranti nejsou spíše pro ČR přínosem, spíše ano uvedlo 31,5 % dívek, že rozhodně nejsou přínosem uvádí 12 % respondentek a pouze 5,4 % uvedlo, že jsou imigranti pro ČR rozhodně přínosem. Chlapci také jako nejčastější odpověď uvedli, že spíše nejsou přínosem, a to v 46,9 %, spíše ano uvedlo 23,4 %. Že rozhodně nejsou přínosem pro naši republiku uvedlo 19,6 % mužských respondentů, a že rozhodně jsou přínosem 10,1 % dotázaných chlapců.

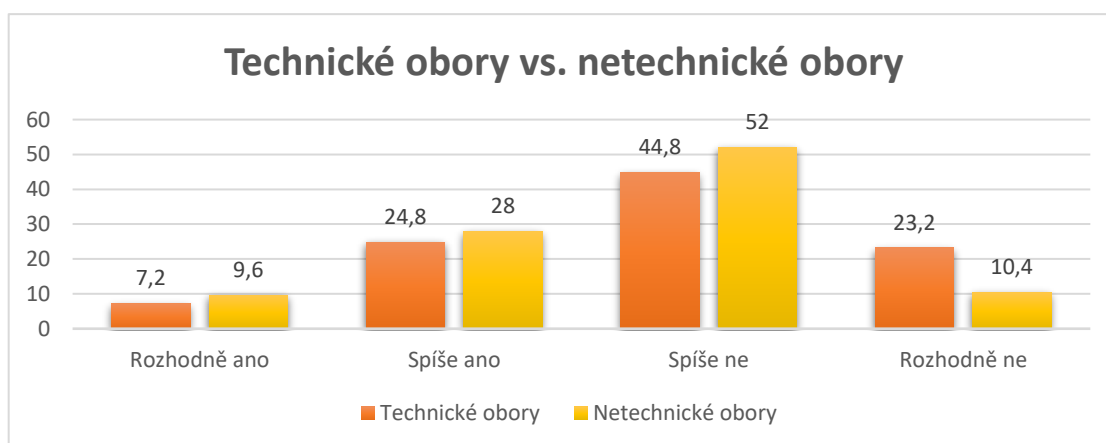
Graf č. 27 Přínos migrantu pro ČR z pohledu jednotlivých pohlaví.

Respondenti prvních ročníků si myslí, že migranti nejsou spíše přínosem, a to 43,3 % z nich, 24,4 % se domnívá, že naopak mohou být spíše přínosem, rozhodně ne pak uvedlo 18,9 % a rozhodně ano 13,3 %. Druhý ročník uvedl následující data, migranti nejsou spíše přínosem dle 47,6 %, spíše přínosem jsou dle 29,3 %, za rozhodně nepřínosné je považuje 18,3 % dotázaných a za rozhodně přínosné 4,9 %. Třetíci odpovídali následovně, migranty spíše nepovažuje za přínos 53,3 % dotazovaných, za spíše přínosné je považuje 26,7 %, za rozhodně nepřínosné pak 13,3 % a za rozhodně přínosné pro ČR jen 6,7 % respondentů.

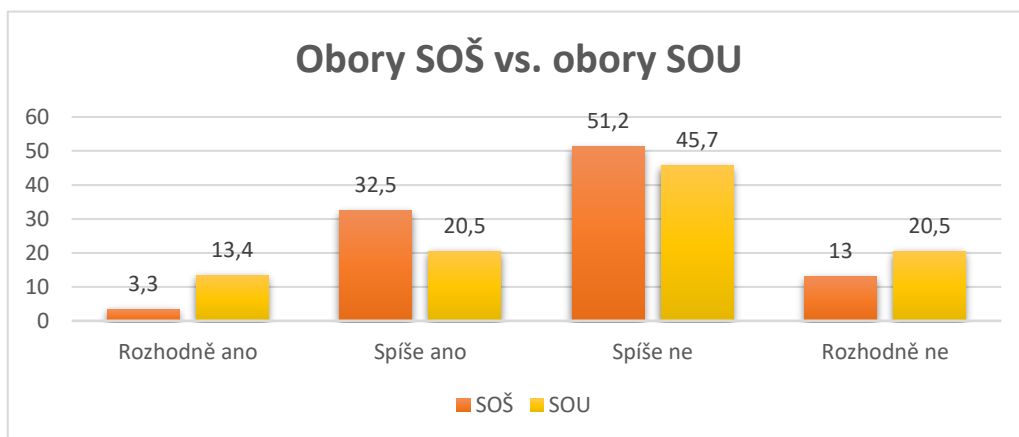
Graf č. 28 Přínos migrantů pro ČR z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

Z hlediska technicky zaměřených oborů můžeme z dotazníků vyčíst následující názory na přínos migrantů pro naši republiku, nejvíce respondentů si myslí, že spíše přínosem nejsou, a to 44,8 %, 24,8 % se domnívá, že spíše přínosem jsou, rozhodně ne vyjádřilo 23,2 % a rozhodně ano pak 7,2 % dotazovaných. U respondentů netechnických oborů se dozvídáme, že 52 % uvedlo, že spíše migranti nejsou přínosem, 28 % že přínosem spíše jsou. 10,4 % dotazovaných uvádí, že rozhodně nejsou pro naši zemi přínosem a 9,6 % že naopak rozhodně přínosem jsou.

Graf č. 29 Přínos migrantů pro ČR z pohledu studentů technických a netechnických oborů.

Poslední kategorií k porovnání jsou obory SOŠ a obory SOU. Středoškolské obory spíše nevidí v migrantech přínos pro naši republiku, a to 51,2 % dotazovaných, spíše přínos v nich vidí 32,5 %. Jako rozhodně nepřínosné pro ČR uvedlo migranty 13 % respondentů a za rozhodně přínosné je považuje 3,3 %. Studenti oborů spadajících pod střední odborné učiliště uvedli v 45,7 %, že jsou migranti spíše nepřínosní, 20,5 % v nich pak vidí spíše přínos. Za rozhodně nepřínosné je považuje 20,5 % tázaných a za rozhodně přínosné pro naši zem pak 13,4 %.

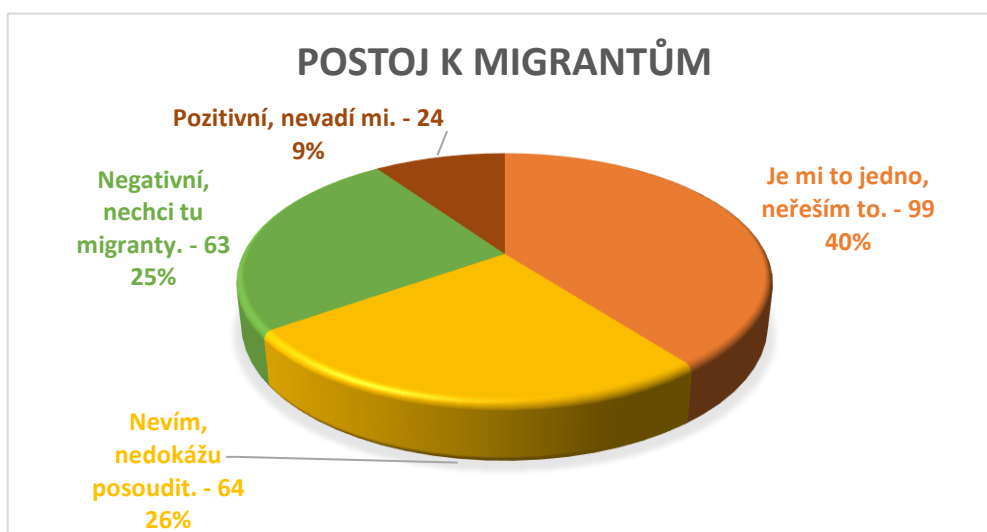

Graf č. 30 Přínos migrantů pro ČR z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 11

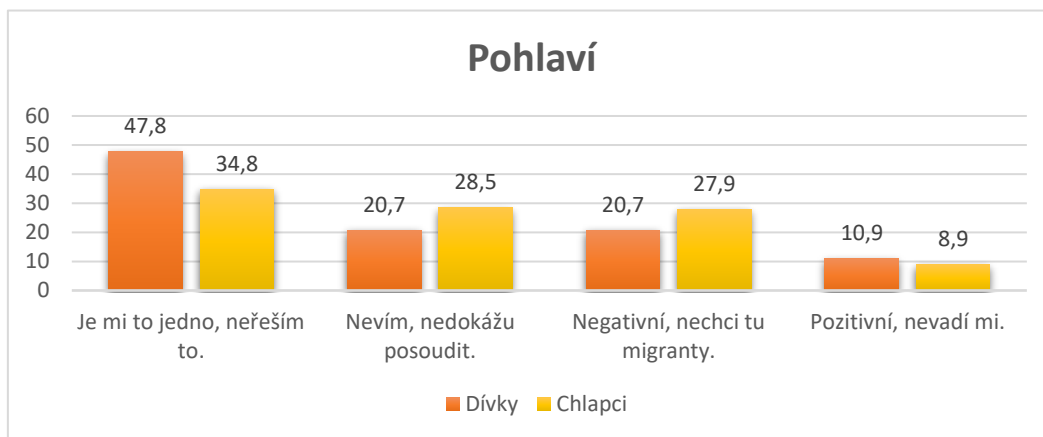
Jaký máte postoj k migrantům/uprchlíkům v ČR?

Na tuto otázku respondenti nejčastěji odpovídali, že je jim to jedno a neřeší migranty, a to v 39,6 %. 25,6 % dotazovaných odpovídalo, že neví a nedokáže posoudit. Negativní postoj vůči migrantům zaujímá 25,2 % dotazovaných, naopak pozitivní postoj pouhých 9,6 % respondentů.

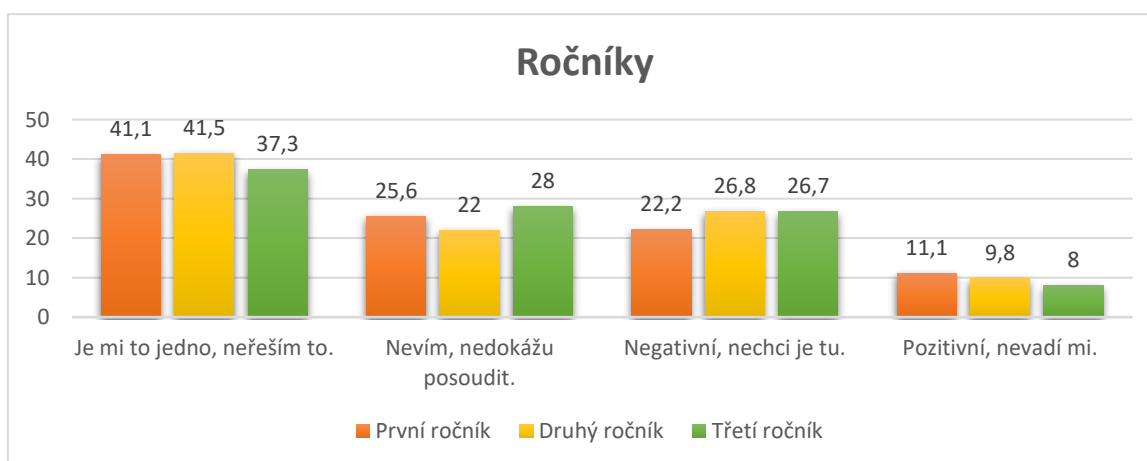
Graf č. 31 Postoj k migrantům v ČR.

Na otázku postoje k migrantům odpovídaly dívky většinou, že je jim to jedno, a to ze 47,8 %, shodně odpověděly, že mají negativní postoj, a že neví, a to v 20,7 %. Nejméně dívek uvedlo, že zauímají k migrantům pozitivní postoj, a to 10,9 %. Chlapci odpovídali také nejčastěji, že je jim to jedno, a to v 34,8 %. Následovala odpověď neví, a to v 28,5 %. Negativní postoj vůči migrantům v ČR zauímá 27,9 % a pozitivní pouhých 8,9 % dotazovaných.

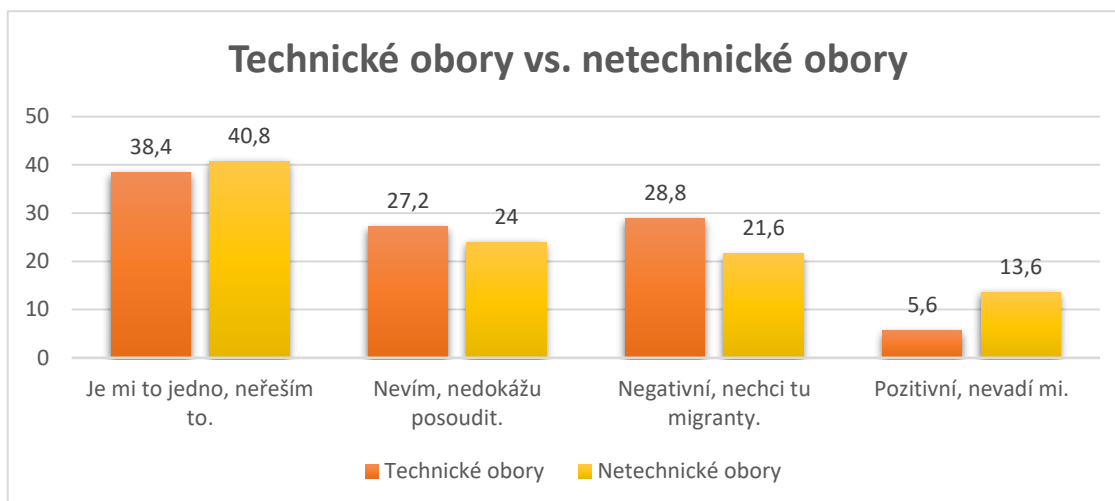
Graf č. 32 Postoj k migrantům v ČR z pohledu jednotlivých pohlaví.

Jednotlivé ročníky na zadanou otázku ohledně postoje vůči migrantům v ČR odpovídaly následovně. Prváci nejčastěji volili odpověď, že je jim to jedno, v 41,1 %, následovala odpověď, že neví a nedokážou posoudit v 25,6 %. Negativní postoj vůči migrantům zauímá 22,2 % a pozitivní 11,1 % dotazovaných. Ve druhých ročnicích byla nejčastější odpověď také, že je jim to jedno, a to v 41,5 % odpovědí. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že zauímají negativní postoj vůči migrantům, uvedlo to 26,8 % dotázaných. 22 % uvedlo, že neví. Pozitivní názor zastává 9,8 % respondentů. I třetí ročníky odpověděli nejčastěji, že je jim to jedno, a to v 37,3 %, následovala odpověď neví s 28 % odpovědí. Negativní postoje zauímá 26,7 % třetáků a 8 % zastává postoj pozitivní.

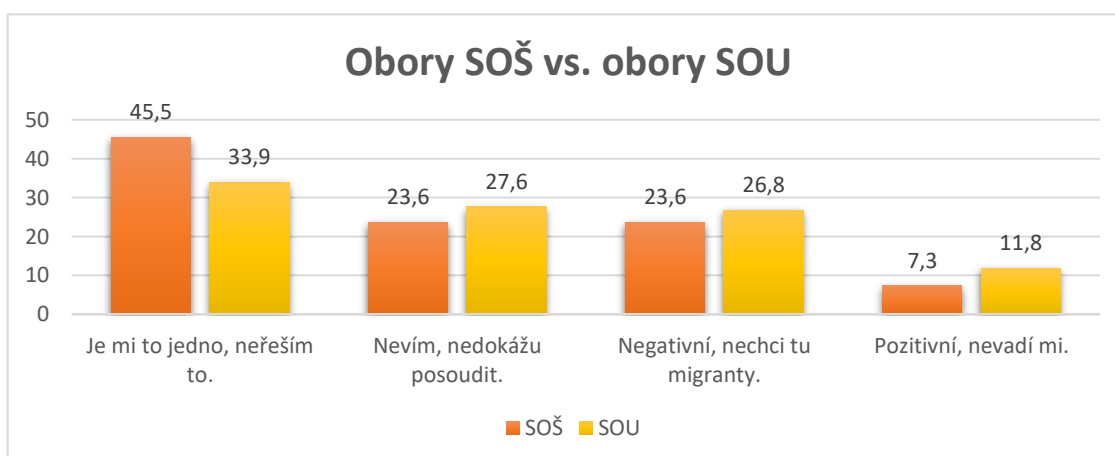
Graf č. 33 Postoj k migrantům v ČR z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

Technické obory také nejčastěji uvedly variantu, že je jim to jedno, a to v 38,4 %. Negativní postoj ale zastává 28,8 % dotazovaných. Odpověď 'nevím' jich uvedlo 27,2 %. Pozitivně se k migrantům v ČR staví pouhých 5,6 % studentů technických oborů. Z netechnických oborů uvedlo 40,8 % studentů, že je jim to jedno, pak 24 % že neví. Negativně se k migrantům vyjádřilo 21,6 % dotazovaných a pozitivní postoj uvedlo 13,6 % dotazovaných.

Graf č. 34 Postoj k migrantům v ČR z pohledu studentů technických a netechnických oborů.

Obory SOŠ zaujímají ve 45,5 % názor, že migranty neřeší. Shodný počet respondentů byl u odpovědí, že neví a u negativního postoje, u každého 23,6 %. Pozitivní pohled zaujímá 7,3 % dotazovaných. Obory SOU v 33,9 % uvádí neutrální stanovisko, že je jim to jedno. Vyjádřit se nedokázalo 27,6 % dotazovaných. Respondentů s negativním postojem zde bylo 26,8 % a pozitivní postoj zaujímá 11,8 % dotazovaných.

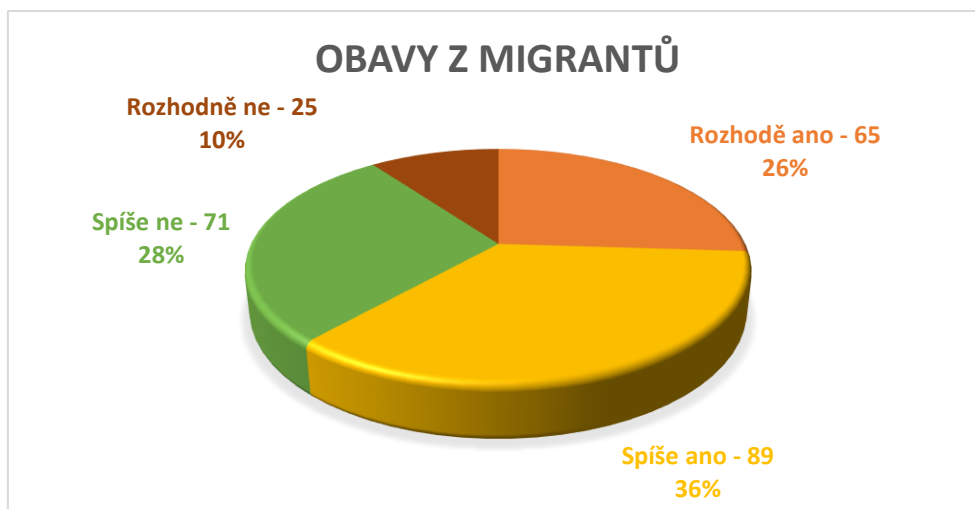

Graf č. 35 Postoj k migrantům v ČR z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 12

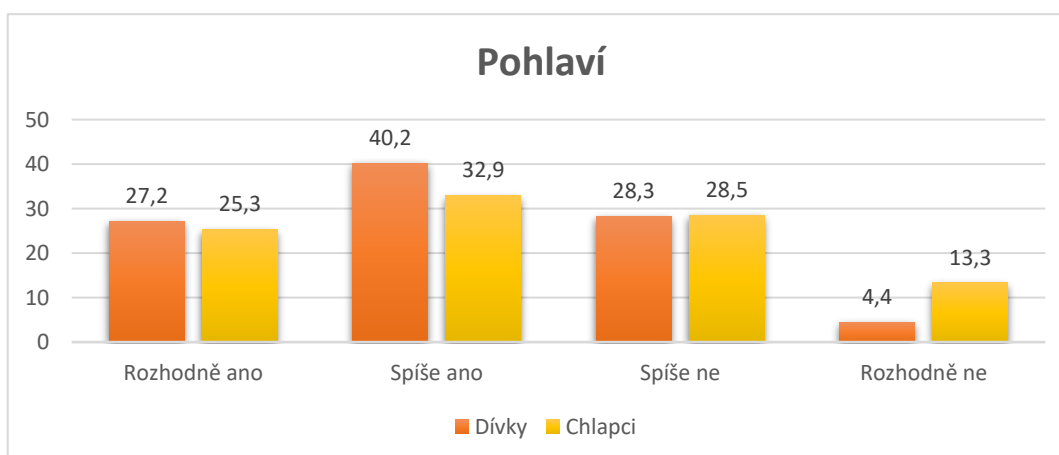
Myslíte si, že příliv migrantů do ČR může vyvolat nějaké nebezpečí, máte obavy o svoji bezpečnost v souvislosti s migranty?

Nejvíce dotazovaných respondentů volilo odpověď spíše ano, že mají obavy o svoji bezpečnost v souvislosti s migranty, a to 35,6 %. K odpovědi spíše nemají obavy se přiklonilo 28,4 % dotazovaných. 26 % vyjádřilo rozhodné obavy z migrantů a pouze 10 % dotázaných nemá rozhodně žádné obavy v souvislosti s migranty na našem území.

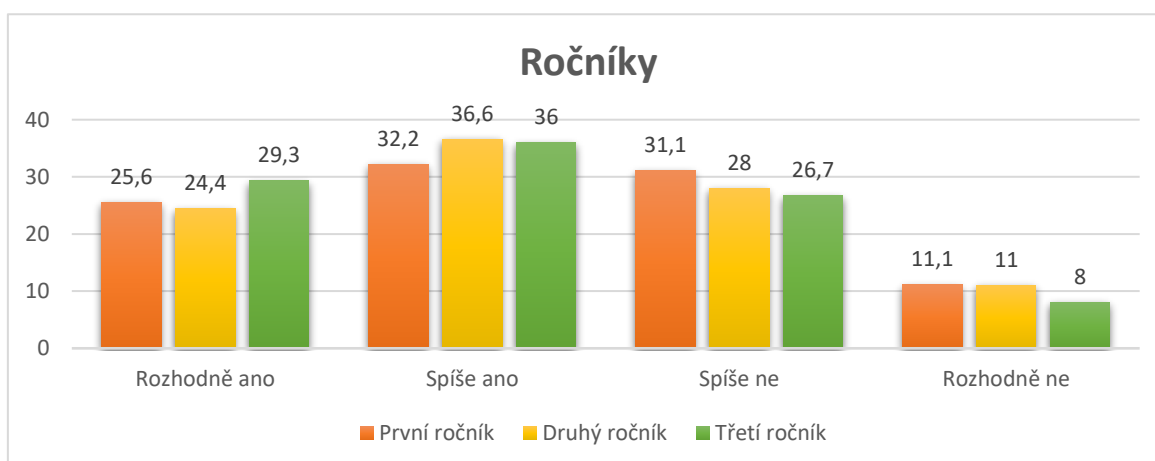
Graf č. 36 Obavy z migrantů.

Děvčata v 40,2 % odpověděla, že mají spíše obavy o svoji bezpečnost, 28,3 % naopak spíše obavy nemá. Rozhodně má obavy 27,2 % dívek a žádné obavy neocitňuje pouhých 4,4 % respondentek. Chlapci mají také spíše obavy, a to z 32,9 %, spíše obavy nemá 28,5 % chlapců. Rozhodně se o svoji bezpečnost obává 25,3 % dotázaných chlapců a 13,3 % se naopak vůbec ničeho neobává.

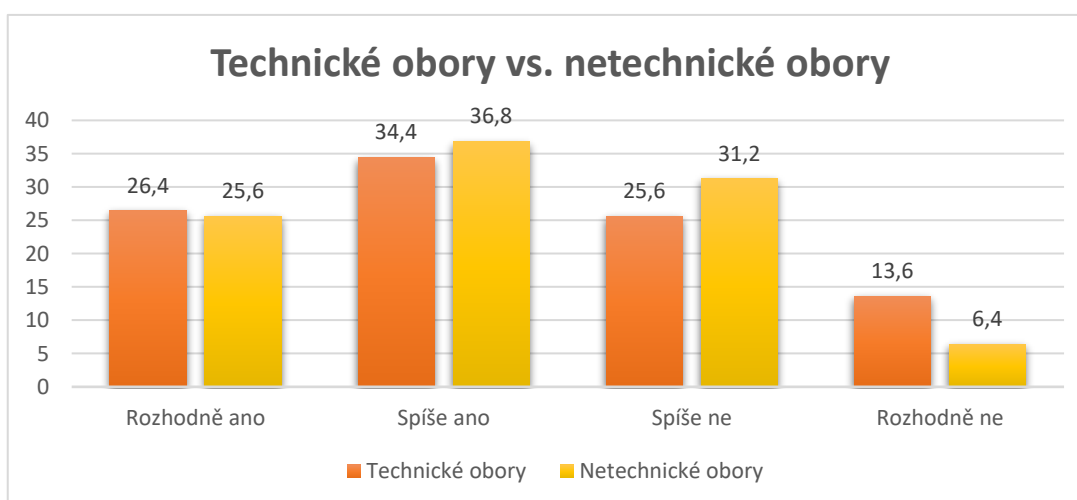
Graf č. 37 Obavy z migrantů z pohledu jednotlivých pohlaví.

Studenti z prvních ročníků z 32,2 % vyjádřili spíše obavy o svoji bezpečnost vůči migrantům, ale 31,1 % naopak uvedlo, že spíše obavy nemá. Rozhodně se obává 25,6 % prváků, žádné obavy nepociťuje 11,1 % těchto respondentů. Druháci vyjádřili spíše obavy v 36,6 % odpovědí, spíše se neobávají v 28 % případů. Rozhodně obavy vůči migrantům vyjádřilo 24,4 % druháků a bez obav se cítí 11 % dotázaných studentů druhých ročníků. Ve třetích ročnících má z migrantů spíše obavy 36 % studentů, 29,3 % má rozhodně obavy. Spíše se o svoji bezpečnost obává 26,7 % dotázaných třetáků a žádné obavy vůči migrantům nepociťuje 8 %.

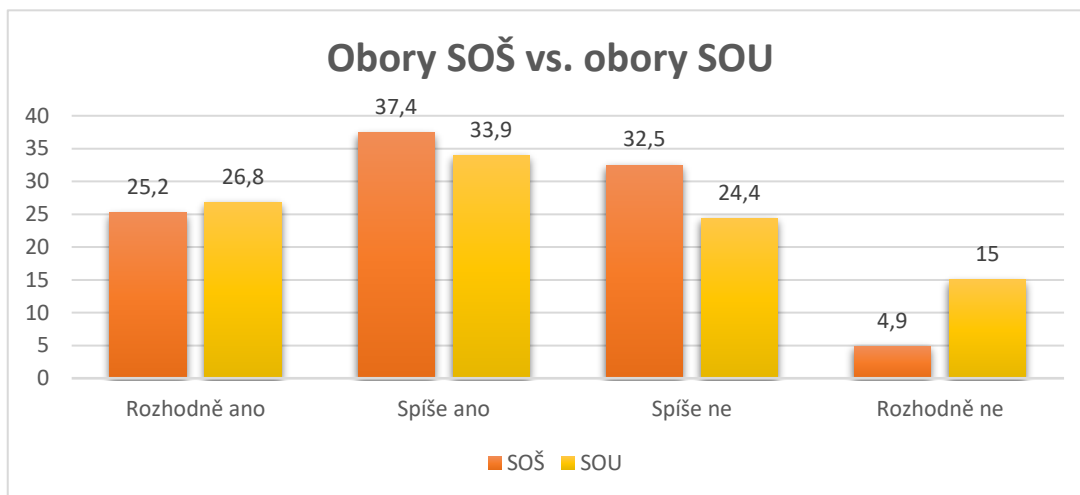
Graf č. 38 Obavy z migrantů z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

Z pohledu studentů technických oborů vyjádřilo 34,4 % studentů určité obavy z migrantů, rozhodně nějaké obavy má 26,4 % dotázaných. Že nemá spíše žádné obavy uvedlo 25,6 % respondentů, obavy z migrantů rozhodně pociťuje 13,6 %. Z netechnických oborů pociťují spíše obavy studenti v 36,8 %, spíše žádné obavy nemá 31,2 %. Rozhodně se o své bezpečí obává 25,6 % a žádné obavy nepociťuje 6,4 % dotázaných.

Graf č. 39 Obavy z migrantů z pohledu studentů technických a netechnických oborů.

Studenti maturitních oborů, tj. studenti oborů SOŠ, v 37,4 % vyjádřili spíše obavy z nebezpečí plynoucího z migrantů, spíše obavy nepocítuje 32,5 %. Rozhodně se migrantů obává 25,2 % studentů a ničeho se neobává 4,9 %. Na oborech SOU uvedlo 33,9 % studentů, že má spíše obavy, rozhodně se obává 26,8 %, spíše nepocítuje ohrožení 24,4 % respondentů a rozhodně obavy uvedlo 15 % dotázaných.

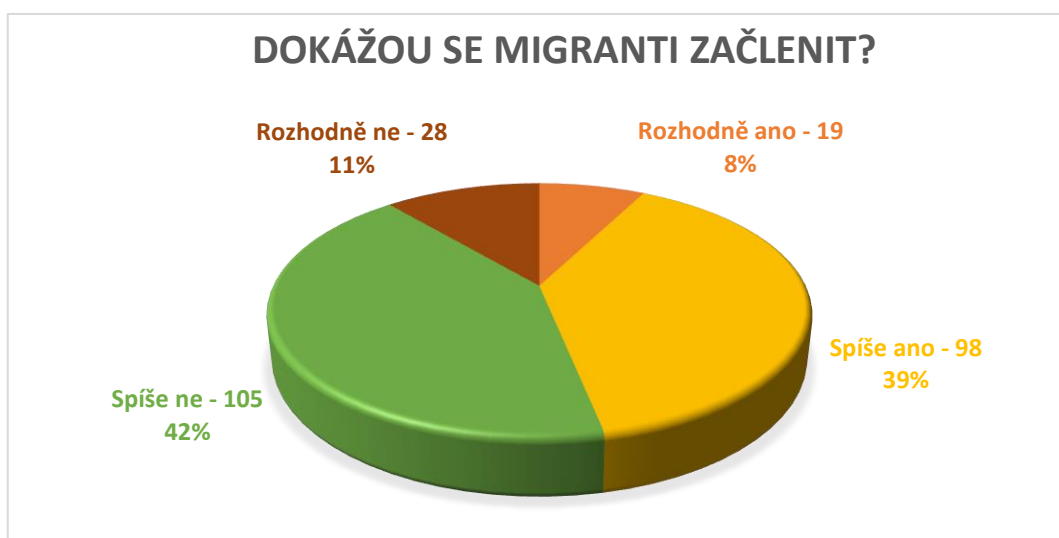

Graf č. 40 Obavy z migrantů z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 13

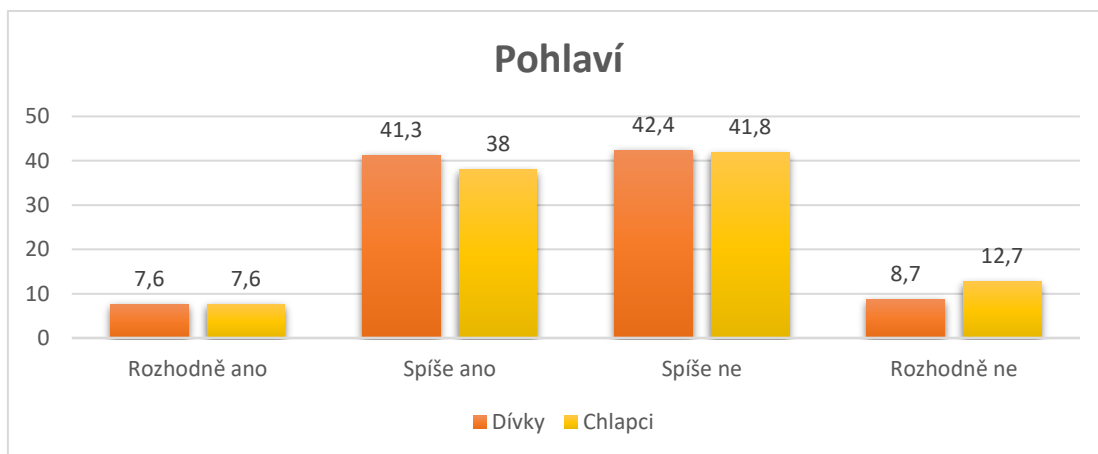
Myslíte si, že se migranti dokážou přirozeně začlenit do chodu ČR?

Na tuto otázku odpovědělo 42 % dotazovaných, že spíše ne, 39,2 % uvedlo naopak spíše ano. Názor, že se rozhodně nedokážou začlenit vyjádřilo 11,2 % respondentů, a že se rozhodně dokážou začlenit uvedlo 7,6 %.

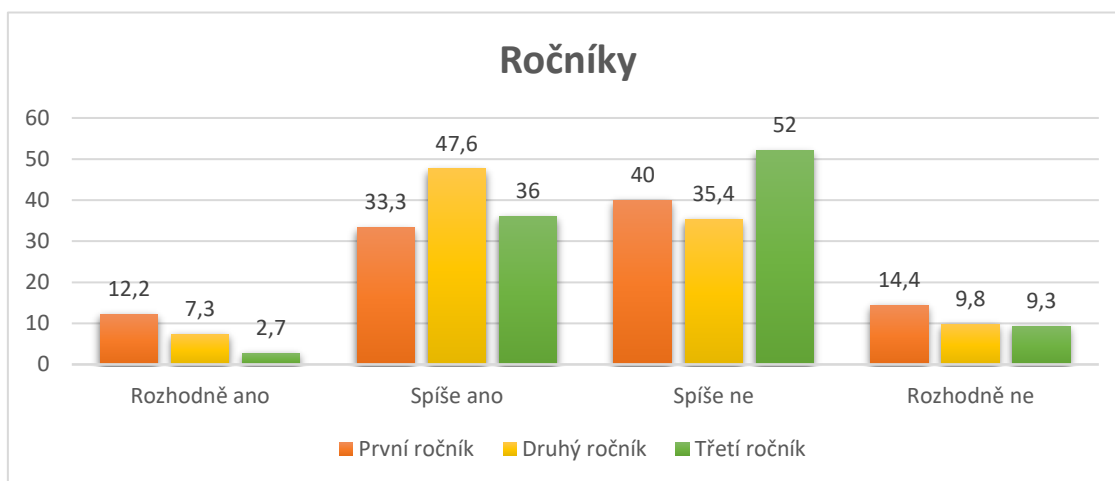
Graf č. 41 Začlenění migrantů.

Dívky se domnívají v 42,4 %, že se migranti spíše nezačlení, ale 41,3 % naopak uvádí, že se spíše začlení. 8,7 % dotázaných dívek si myslí, že se rozhodně nezačlení a 7,6 %, že se rozhodně začlení. Chlapci uvedli v 41,8 %, že se spíše migranti nezačlení, ale 38 % odpovědělo, že se spíše začlení. Radikální názor, že se rozhodně nezačlení, mělo 12,7 % z dotazovaných a že se rozhodně začlení mělo 8,6 %.

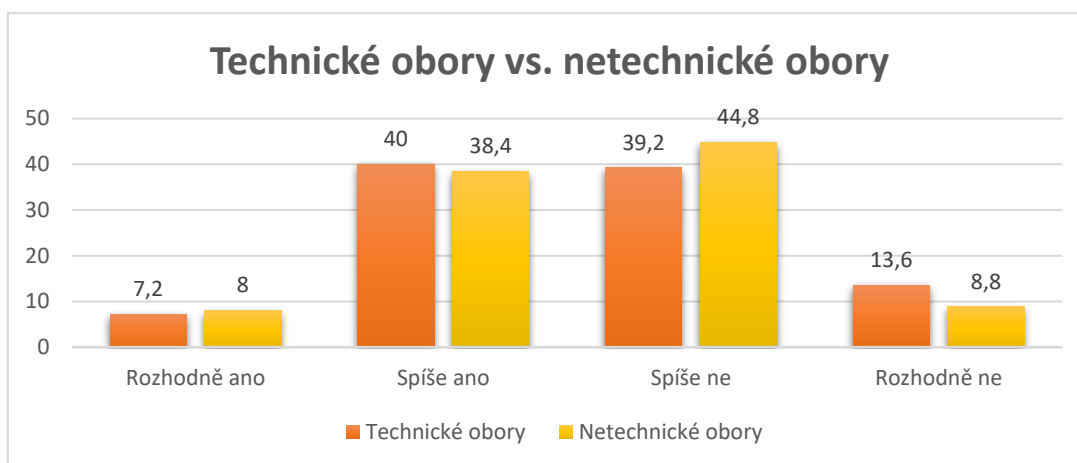
Graf č. 42 Začlenění migrantů z pohledu jednotlivých pohlaví.

Prváci si ve 40 % myslí, že se migranti spíše nedokážou začlenit, 33,3 % uvedlo, že spíše ano. Že se rozhodně nedokážou začlenit se domnívá 14,4 % dotázaných, a že se rozhodně začlení 12,2 %. U druhých ročníků se nejčastěji objevila odpověď, že se migranti spíše dokážou začlenit, myslí si to 47,6 % druháků, spíše ne pak uvedlo 35,4 %. Odpověď, že se rozhodně nedokážou začlenit, byla v 9,8 %, a že se rozhodně dokážou začlenit v 7,3 %. Třetí ročník většinou uvedl, že se spíše migranti nezačlení, a to 52 %, 36 % odpovědělo, že se spíše začlení. Rozhodně nevěří v začlení migrantů 9,3 % třetáků, pouhých 2,7 % naopak věří v bezproblémové začlenění.

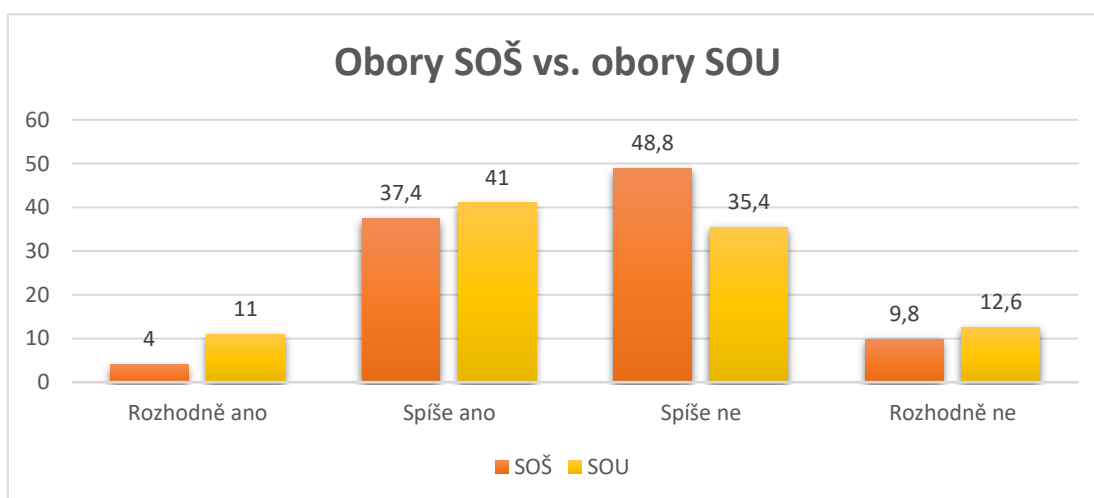
Graf č. 43 Začlenění migrantů z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

Z technických oborů odpovídali ve 40 % studenti tak, že si myslí, že se migranti spíše dokážou začlenit, ve 39,2 % ale odpověděli, že si to spíše nemyslí. Rozhodně v začlenění migrantů nevěří 13,6 % těchto studentů, ale věří jim v úspěšné začlenění 7,2 %. Z oborů netechnicky zaměřených uvedlo 44,8 %, že se migranti spíše nezačlení, 38,4 % odpovědělo, že se spíše začlení. Odpověď rozhodně se nezačlení se objevilo u 8,8 % odpovědí. V hladké začlenění věří 8 % dotázaných z těchto oborů.

Graf č. 44 Začlenění migrantů z pohledu studentů technických a netechnických oborů.

Studenti maturitních oborů odpověděli, že se migranti spíše nezačlení, a to v 48,8 %, že se spíše začlení uvedlo 37,4 %. Že se rozhodně nedokážou začlenit si myslí 9,8 % dotazovaných, a že se rozhodně dokážou začlenit se domnívají pouhá 4 %. U oborů nematuritních byla nejčastější odpovědí, zda se dokážou migranti začlenit, odpověď spíše ano, a to v 41 %, že se spíše nezačlení uvedlo 35,4 %. V jejich vhodné a zdárné začlenění rozhodně nevěří 12,6 % z této kategorie respondentů, 11 % poté naopak věří v bezproblémové začlenění.

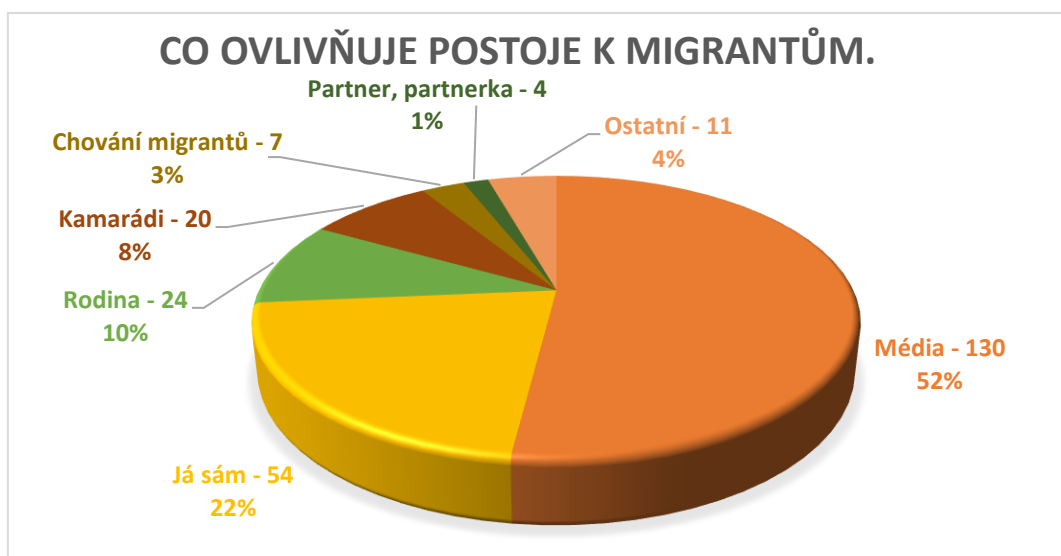

Graf č. 45 Začlenění migrantů z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 14

Kdo nebo co vás nejvíce ovlivňuje ve vašem postoji k migrantům?

Respondenti měli na výběr z několika možností, mohli zvolit i „jiné“, kde mohli napsat svůj osobní pohled. Mnozí toho využili, některé odpovědi kopírovali nabídku. Odpovědi byly přepočítány s ohledem na „jiné“. Nejčastěji se objevila varianta ovlivnění médií, a to v 52 %, dále respondenti uváděli, že je neovlivňuje nic, že se jedná o jejich vlastní názory, což se objevilo v 21,6 % odpovědí. Další významný vliv byl z rodiny, což činilo 9,6 % odpovědí. Významný je i vliv kamarádů a školy, což odpovědělo 8 % dotazovaných. Ve 2,8 % respondenti uvedli, že je ovlivňují sami migranti svých chování. U 1,6 % dotazovaných se objevil také vliv partnera či partnerky.

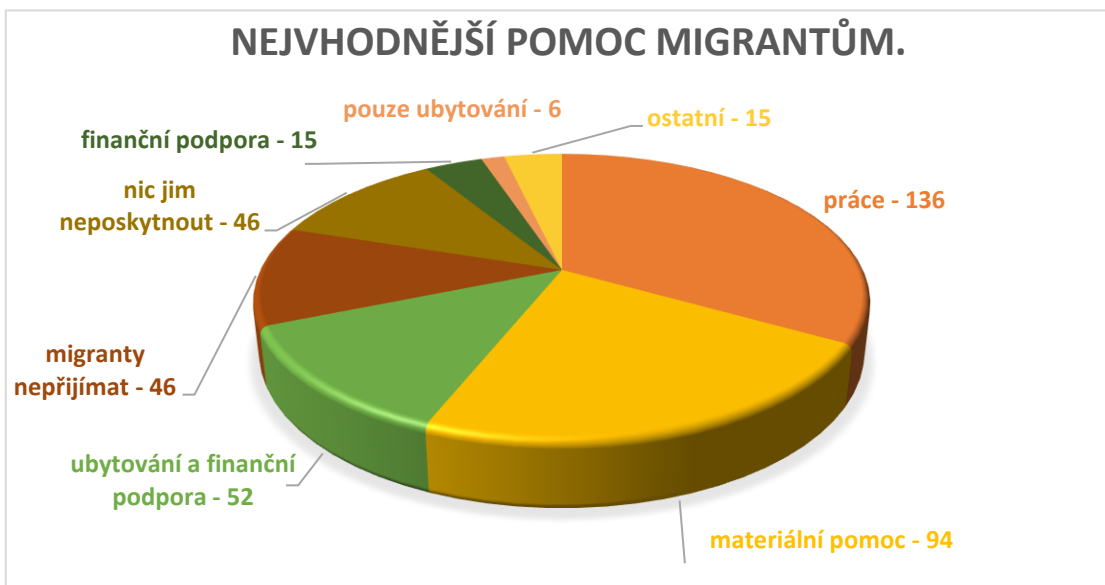

Graf č. 46 Vlivy na postoje k migrantům.

Otázka č. 15

Jaký je dle vás nejlepší způsob jednání s migranty?

Studenti mohli vybírat až tři možnosti odpovědí, proto jsou v grafu uvedeny počty odpovědí nikoli procenta. Většina respondentů by poskytla migrantům pouze práci, a to 136 studentů, nabídnout pouze materiální pomoc se objevilo v 94 odpovědích. Ubytování a finance uvedlo jako podporu 52 dotazovaných. Neposkytnout žádnou pomoc zvolilo 46 respondentů a stejný počet uvedl, že by se migranti neměli vůbec přijímat. Finanční podpora je pro 15 dotazovaných vhodný způsob pomoci. Další odpovědi se objevily v kategorii „jiné“, kde se mohli respondenti sami vyjádřit k možné pomoci migrantům. Nejčastěji se zde objevilo, poskytnout pouze ubytování, a to u 6 odpovědí. Ostatní odpovědi uváděli různé kombinace nabízeného či nevhodné poznámky.

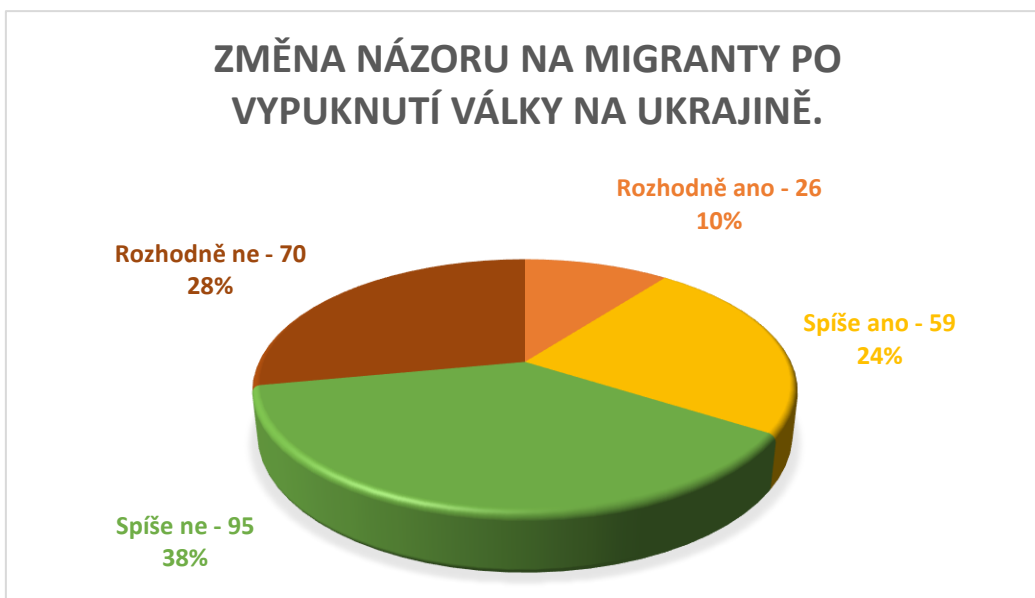

Graf č. 47 Pomoc migrantům.

Otázka č. 16

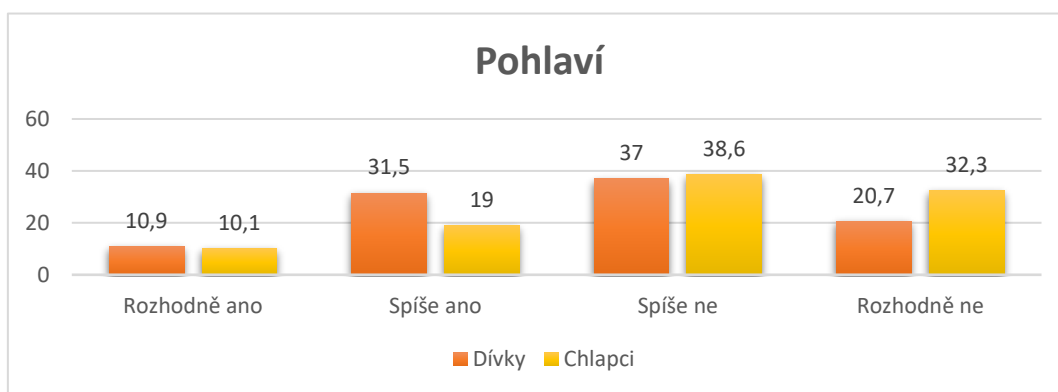
Změnil se váš názor na migranty po vypuknutí války na Ukrajině?

Nejčastěji respondenti uvedli, že se jejich názor po vypuknutí války na Ukrajině na migranty spíše nezměnil, uvedlo to 38 % dotázaných, 28 % dokonce uvedlo, že se jejich názor rozhodně nezměnil. 23,6 % respondentů odpovědělo, že se jejich názor spíše změnil a 10,4 %, že se jejich názor rozhodně změnil.

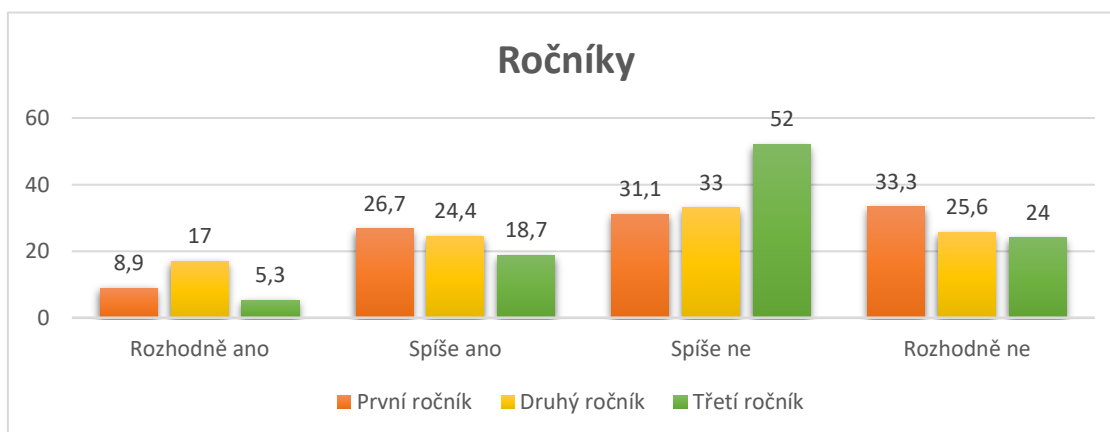
Graf č. 48 Změna názoru na migranty po vypuknutí války na Ukrajině.

Dívky v odpovědích na tuto otázku nejčastěji uvedly, že spíše ne, což činí 37 % respondentek, 31,5 % naopak odpovědělo, že se jejich názor spíše změnil. Rozhodně si nepřipouští vliv 20,7 % dotázaných, ale 10,9 % zase uvádí, že jejich názory válka rozhodně ovlivnila. Chlapci uvedli v 38,6 %, že se jejich názor spíše nezměnil a v 32,3 %, že se jejich názor rozhodně nezměnil. Ovlivnění válečným konfliktem na Ukrajině připouští 19 % dotazovaných a 10,1 % bylo rozhodně ovlivněno.

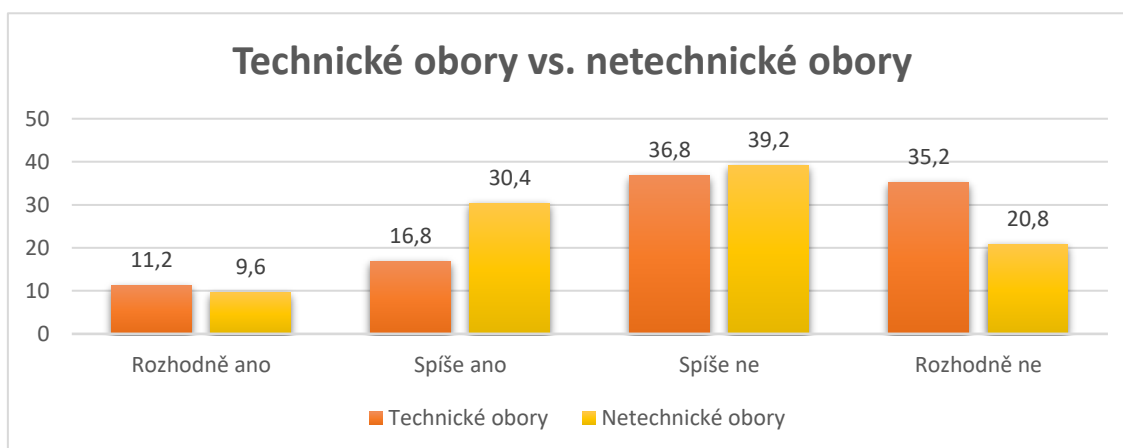
Graf č. 49 Ovlivnění názoru na migranty díky válce na Ukrajině z pohledu jednotlivých pohlaví.

U prvních ročníků respondenti nejčastěji odpověděli, že se jejich názor na migranty rozhodně nezměnil po vypuknutí války na Ukrajině, a to 33,3 %, 31,1 % pak uvedlo, že se jejich názor spíše nezměnil. Jisté ovlivnění připouští 26,7 % a rozhodně ovlivnění uvedlo 8,9 %. U druháků se nejčastěji objevila odpověď, že spíše nepřipouštějí ovlivnění, a to 33 %, rozhodně si nepřipadá ovlivněno 25,6 %. Jistou míru ovlivnění uvedlo 24,4 % respondentů z druhých ročníků a rozhodně se cítí ovlivněno 17 % dotázaných. Co se týče studentů třetích ročníků, tak si většina spíše nepřipadá ovlivněna, jedná se o 52 %, rozhodně ovlivněno si nepřipadá 24 %. Spíše ovlivněno konfliktem na Ukrajině si připadá 18,7 % a pouhých 5,3 % uvedlo zásadní ovlivnění tímto konfliktem.

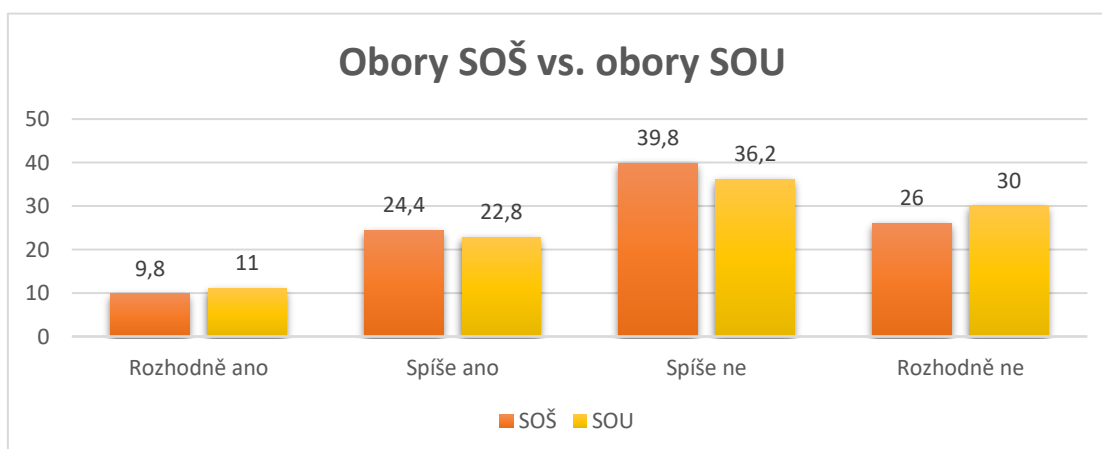
Graf č. 50 Ovlivnění názoru na migranty díky válce na Ukrajině z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

Studenti technických oborů spíše nepocítují vliv války na Ukrajině na jejich názor na migranty, jedná se 36,8 % odpovědí, 35,2 % dokonce rozhodně žádný vliv nepocítuje. K variantě jistého ovlivnění se přiklonilo 16,8 % dotázaných a rozhodně vliv zaznamenalo 11,2 %. Z netechnicky orientovaných oborů 39,2 % respondentů spíše nezaznamenalo vliv války na své názory, ale 30,4 % spíše tento vliv připouští. Rozhodně si nepřipadá ovlivněno 20,8 % respondentů a 9,6 % si naopak připadá válkou rozhodně ovlivněno.

Graf č. 51 Ovlivnění názoru na migranty díky válce na Ukrajině z pohledu studentů oborů technických a netechnických.

Studenti oborů SOŠ v dotazníku uvedli, že spíše válkou ovlivnění nebyli, a to v 39,9 %, rozhodně žádné ovlivnění nepřipouští 26 % respondentů. Jistou míru vlivu připustilo 24,4 % a 9,8 % si připadá rozhodně válečným konfliktem na Ukrajině ovlivněno. Co se týče oborů SOU, tak v 36,2 % se studenti necítí spíše ovlivnění válkou a rozhodně ovlivnění nepocítuje 30 %. 22,8 % studentů oborů odborných učilišť uvedlo, že je válka na Ukrajině spíše ovlivnila a 11 % si připadá rozhodně ovlivněno.

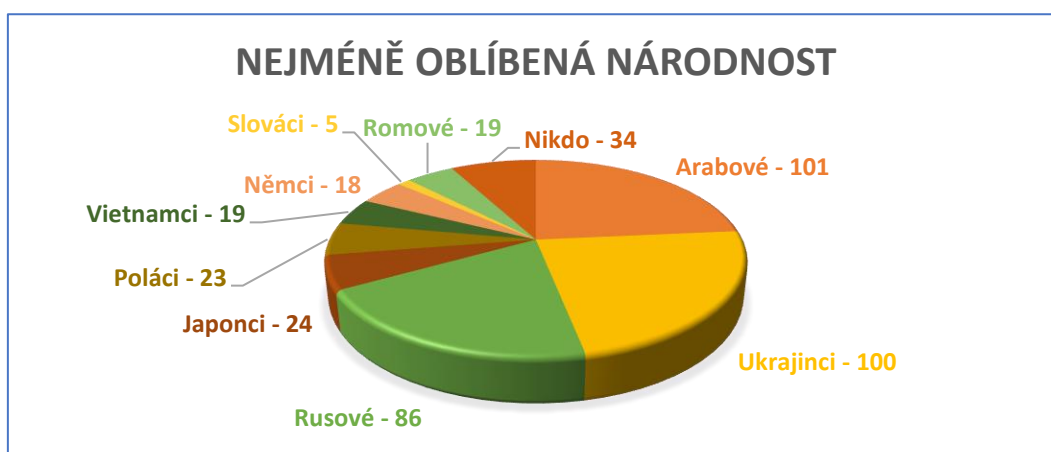

Graf č. 52 Ovlivnění názoru na migranty díky válce na Ukrajině z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 17

Která jiná národnost v ČR vám nejvíce vadí?

U této otázky studenti volili z osmi nabídnutých variant národností, které se v ČR nejvíce vyskytují nebo jsou nejvíce spojovány s migrací, mohli vybrat až tři různé národnosti, proto graf neuvádí procenta, ale počty studentů. V nabídce byla i varianta jiné, kam mohli napsat svoji osobní volbu. Jako nejméně oblíbenou jinou národnost označilo 101 studentů národnost arabskou. 100 studentů si vybralo ukrajinskou národnost, za ní potom 86 zvolilo Rusy, 24 Japonce a 23 Poláky, vietnamskou národnost označilo 19 respondentů, německou 18. Slováci obdrželi 5 odpovědí. Z varianty jiné bychom označili národnost romskou, kterou vybralo 19 dotazovaných a 34 uvedlo, že jim nevadí žádná jiná národnost.

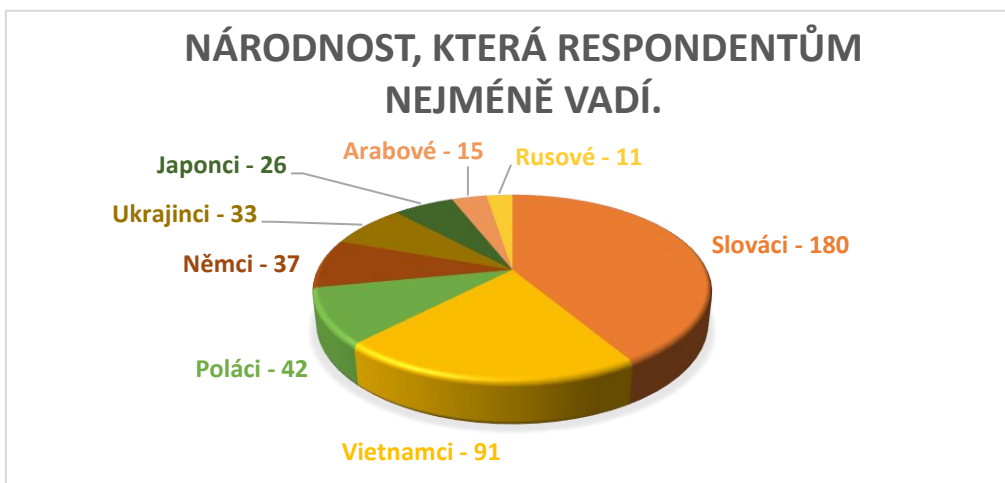

Graf č. 53 Nejméně oblíbená jiná národnost.

Otázka č. 18

Která národnost v ČR vám nejméně vadí?

Studenti měli vybrat také národnost, která jim vadí nejméně, respektive nevadí vůbec, opět měli v nabídce stejné národnosti jako v předchozí otázce, a také mohli vybrat až tři možnosti nebo i zvolit variantu jiné, kam zapsali svůj vlastní pohled, proto opět uvádíme počty studentů nikoli procenta. Většině respondentů nejméně vadí slovenská národnost, a to 180 respondentům. Také vietnamská národnost patří mezi ty, které vadí nejméně, u 91 studentů, dále jsou to Poláci u 42, Němci u 37, jsou tu i Ukrajinci, které uvedlo 33 respondentů. Japonci nejméně vadí 26 dotazovaným, Arabové u 15 a Rusové u pouhých 11.

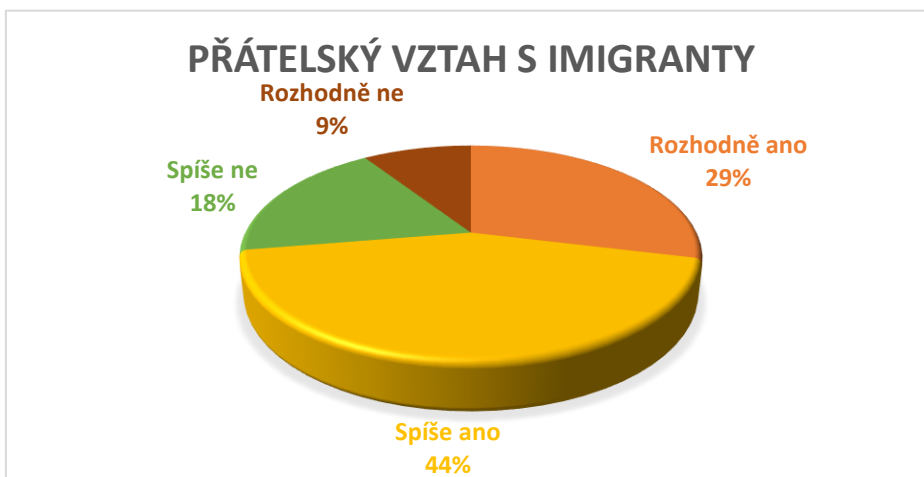

Graf č. 54 Národnost, která respondentům vadí nejméně.

Otázka č. 19

Mohl/a byste navázat přátelský vztah s někým, kdo do ČR imigroval?

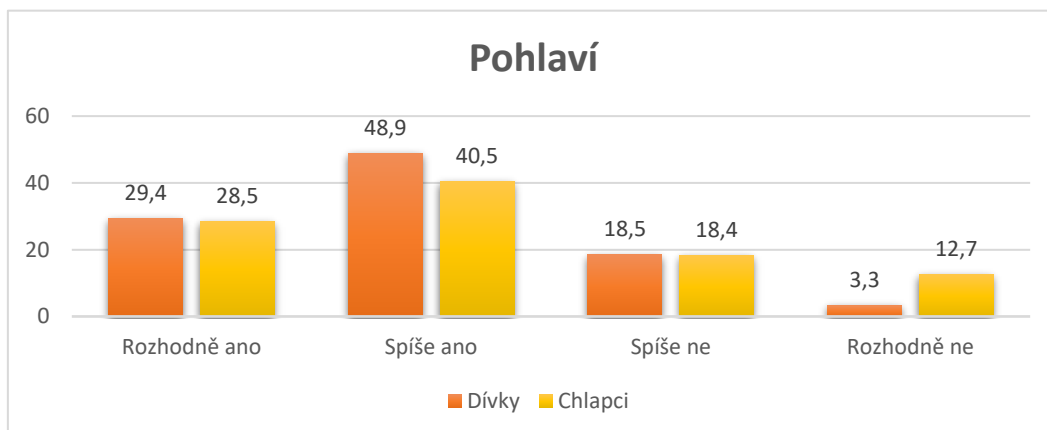
Nejčastější odpovědí na tuto otázku bylo, že spíše ano, což uvedlo 43,6 %. Dalších 28,8 % respondentů dokonce uvedlo, že by rozhodně přátelský vztah s imigrantem navázali. Objevili se i záporné odpovědi, 18,4 % se domnívá, že by spíše takový vztah nenavázali a 9,2 % dotázaných by vztah s imigrantem rozhodně nenavázali.

Graf č. 55 Navázání přátelského vztahu k imigrantům.

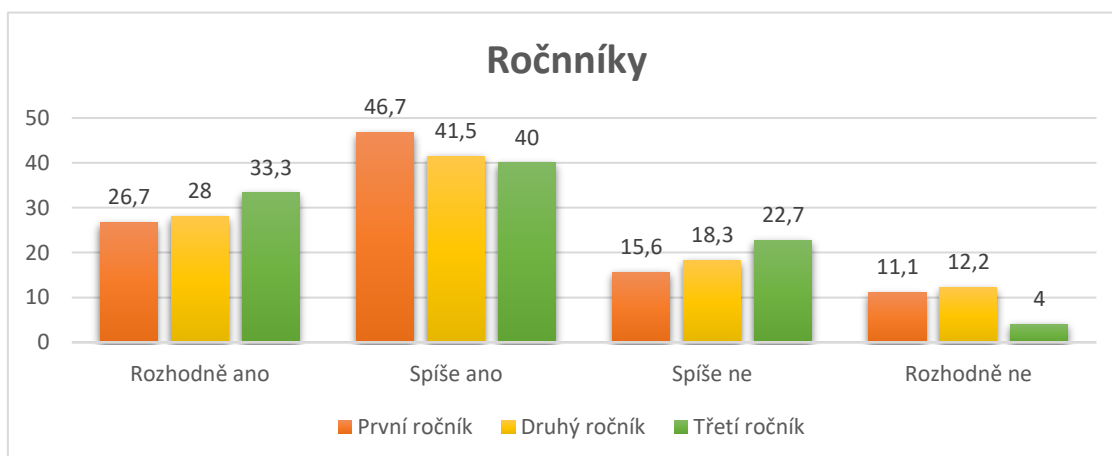
Téměř polovina dotázaných dívek uvádí, že by spíše mohla navázat přátelský vztah s imigrantem, přesněji se jedná o 48,9 % dotázaných, rozhodně ano poté uvádí 29,4 %. Spíše by nenavázalo vztahy 18,5 % děvčat a rozhodně uvedlo 3,3 % dotázaných dívek. 40,5 % chlapců by spíše vztah dokázalo navázat a 28,5 % by rozhodně nemělo problém s navázáním

přátelství s imigranty. Naopak 18,4 % chlapců by spíše vztah k migrantům nenavázali a 12,7 % se vyjádřilo, že by rozhodně takový vztah nenavazovali.

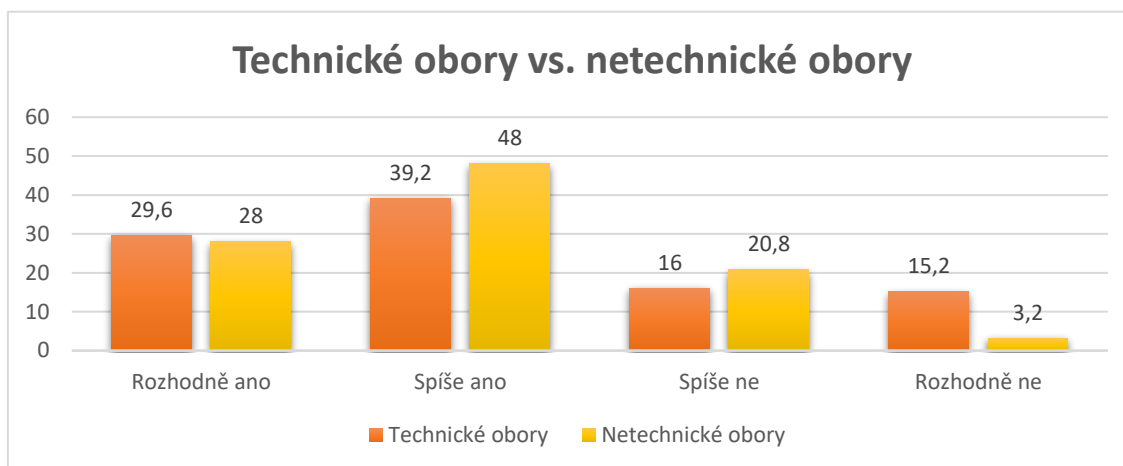
Graf č. 56 Navázání přátelského vztahu k imigrantům z pohledu jednotlivých pohlaví.

Co se navazování přátelství týče, tak studenti prvních ročníků nejčastěji uvedli, že by spíše vztah mohli navázat, a to v 46,7 %, rozhodně by vztah mohli navázat v 26,7 %. Spíše by vztah nenavázalo 15,6 % dotázaných prvků a rozhodně ne 11,1 %. U druhých ročníků se také objevila nejčastěji odpověď spíše ano, a to v 41,5 %, rozhodně ano pak u 28 % dotázaných. Vztah by nechtělo spíše navázat 18,3 % druháků a rozhodně nechtělo 12,2 % dotázaných. Třetí ročníky spíše ano uvedly v 40 %, rozhodně ano v 33,3 %. Spíše by si přátelství nedokázalo představit 22,7 % a rozhodně ne pouhá 3 % dotázaných třetáků.

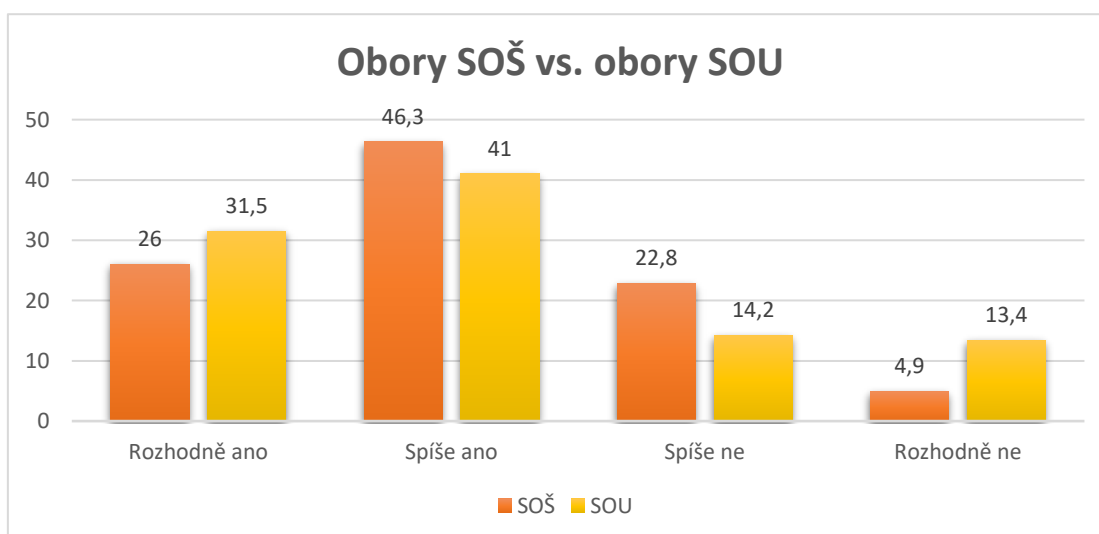
Graf č. 57 Navázání přátelského vztahu k imigrantům z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

Studenti technických oborů by si spíše dokázali představit, že přátelský vztah navážou, a to v 39,2 %, rozhodně si to umí představit 29,6 %. Spíše ne, si myslí 16 % dotázaných a rozhodně by nechtělo navázat vztah 15,2 %. U netechnicky orientovaných oborů by 48 % spíše vztah navázalo a 28 % rozhodně. Spíše by nenavazovalo vztahy s imigranty 20,8 % těchto respondentů a rozhodně by vztah nechtělo navázat 3,2 dotázaných.

Graf č. 58 Navázání přátelského vztahu k imigrantům z pohledu studentů oborů technických a netechnických.

Studenti oborů SOŠ odpovídali následovně, 46,3 % by spíše vztah s imigrantem navázalo, 26 % by rozhodně mohlo takový vztah navázat, že spíše ne, uvedlo 22,8 % dotázaných a rozhodně by vztah nenavázalo 4,9 %. Z oborů SOU by 41 % studentů spíše přátelské vztahy navázali a 31,5 % by rozhodně nemělo problém přátelit se s imigranty. Naopak 14,2 % by se spíše s imigrantem nepřátelilo a 13,4 % uvedlo, že rozhodně ne.

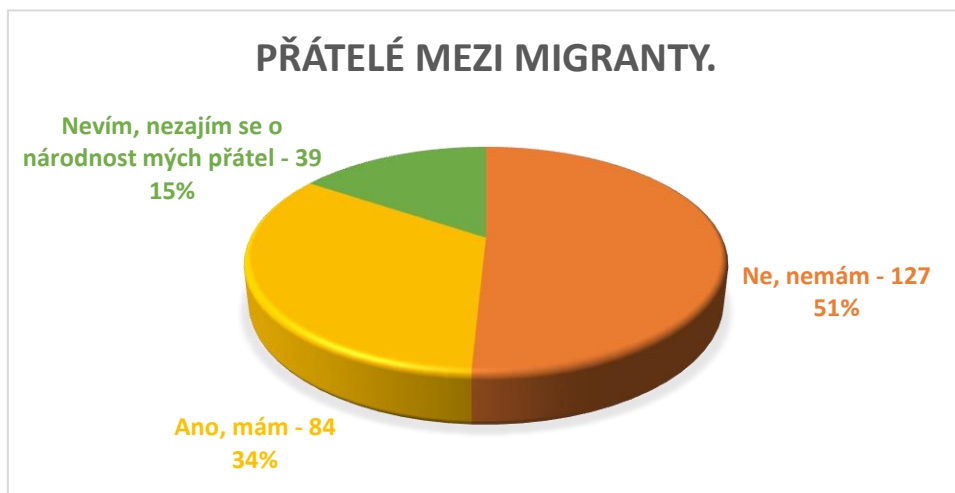

Graf č. 59 Navázání přátelského vztahu k imigrantům z pohledu studentů oborů SOŠ a SOU.

Otázka č. 20

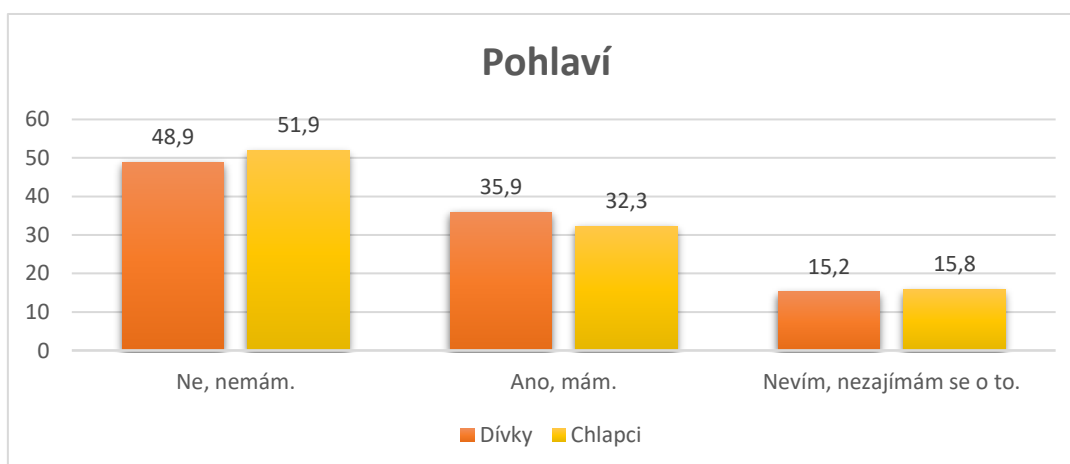
Máte přátele mezi migranty?

Většina dotazovaných respondentů uvedla, že přátele mezi imigranty nemá, jednalo se o 50,8 % ze všech. Někteří mají mezi migranty přátele, a to 33,6 % dotazovaných, 15,6 % uvedlo, že to neví, že se o národnost svých přátel nezajímají.

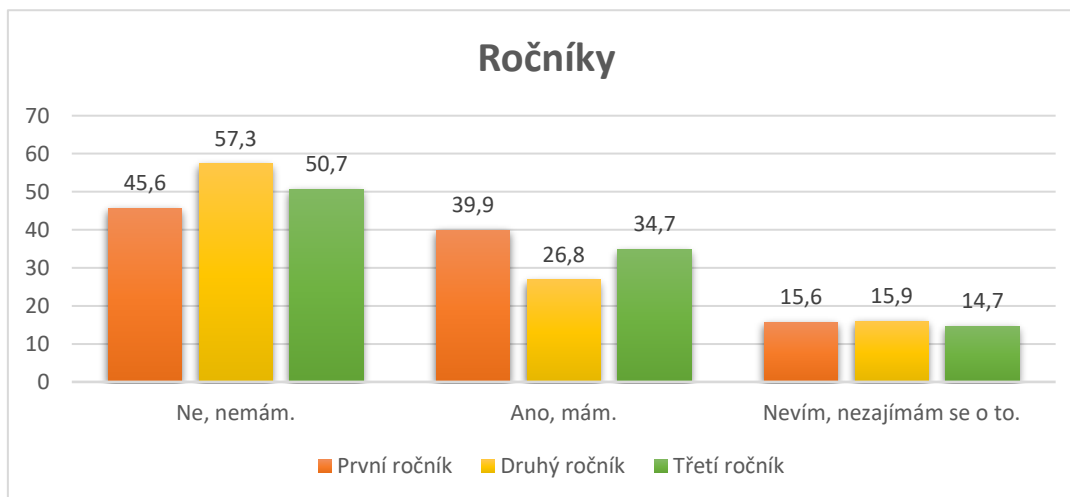
Graf č. 60 Přátele mezi migranty.

Dotazovaná děvčata v 48,9 % nemají přátele mezi migranty, 35,9 % uvedlo, že přátele mezi migranty mají, 15,2 % se o národnost svých přátel nezajímá, a proto neví. U chlapců se nejčastěji objevila odpověď, že přátele mezi migranty nemají, a to u 52 % dotazovaných, naopak přátele mezi migrující osobami má 32,3 % chlapců. Národnost nehraje roli u 15,8 % mužských respondentů, jelikož uvedli, že se o to nezajímají.

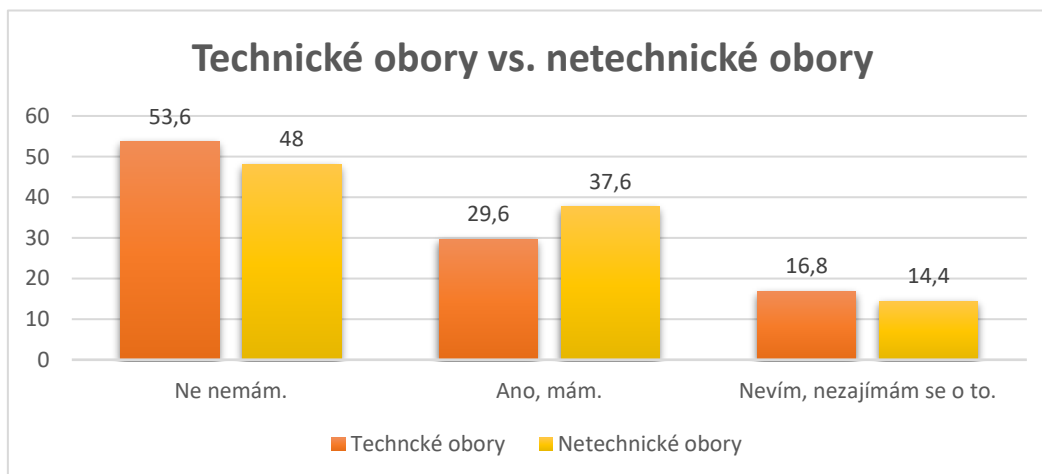
Graf č. 61 Přátele mezi migranty z pohledu jednotlivých pohlaví.

Studenti prvních ročníků uvádí, že nemají přátele mezi migranty, a to v 45,6 %, naopak, že přátele mezi nimi mají uvedlo 36,9 %, o národnost svých přátel se nezajímá 15,6 %. Ve druhých ročnících nemá přátele mezi migranty 57,3 % dotazovaných, že má přátele mezi migranty uvedlo 26,8 % a 15,6 % se o tuto skutečnost nezajímá. Třetí se nepřátelí s migranty v 50,7 % případech, v 34,7 % ano, 14,7 % se o národnost svých přátel nezajímá.

Graf č. 62 Přátele mezi migranty z pohledu studentů jednotlivých ročníků.

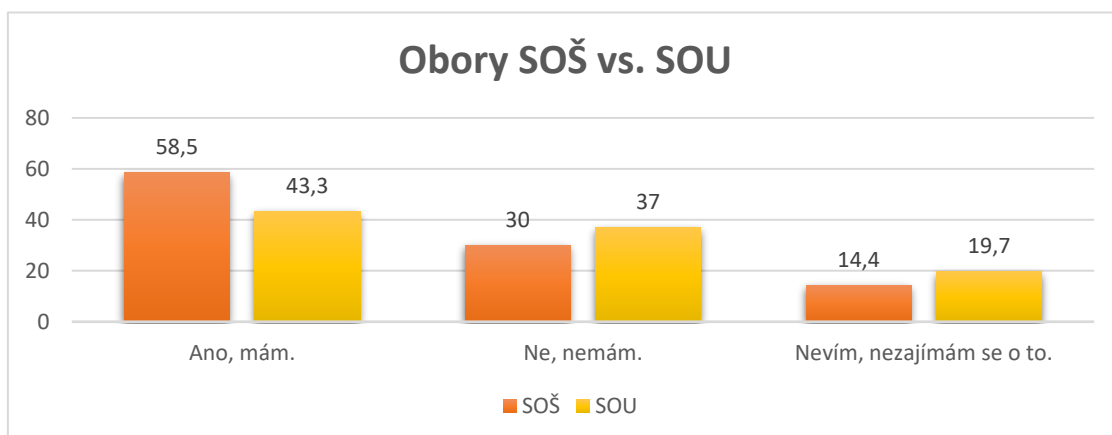
Většina studentů technických oborů odpověděla, že nemá přátele mezi migranty, a to 53,6 %. Naopak 29,6 % přátele mezi migrujícími má. O národnost svých přátel se nezajímá 16,8 % těchto respondentů. V netechnických oborech studenti odpovídali následovně, 48 % nemá přátele mezi migranty, 37,6 % přátele mezi nimi má, 14,4 % národnost svých přátel nezná.

Graf č. 63 Přátele mezi migranty z pohledu studentů technických a netechnických oborů.

Co se týče studentů z maturitních oborů, tak většina odpověděla, že mezi migrujícími osobami nemají přátele, a to 58,5 % z nich. Přátele mezi nimi uvedlo 30 % respondentů,

v 11,4 % odpovědí se objevilo, že národnost svých přátel neznají, že je nezajímá. Obory učňovské uvádí následující data, že nemají přátele mezi migranty uvedlo 43,3 % z nich, opak, že mají, označilo 37 %, o národnost se nezajímá 19,7 % těchto dotazovaných respondentů.

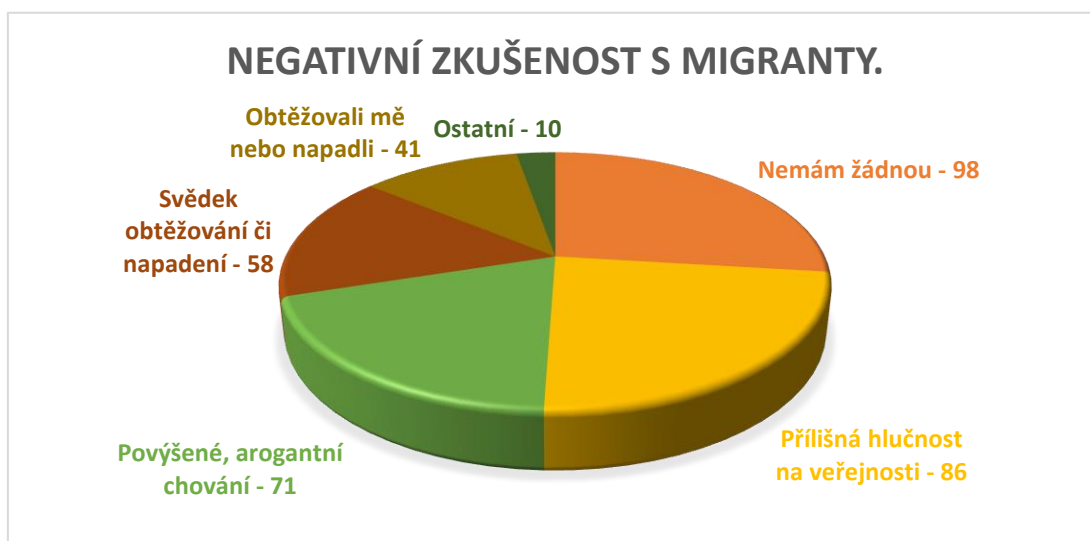

Graf č. 64 Přátele mezi migranty z pohledu studentů SOŠ a SOU.

Otázka č. 21

Máte nějakou negativní zkušenost z kontaktu s migrantem?

Na tuto odpověď si mohli respondenti vybrat z pěti nabízených variant nebo zvolit variantu – mám jinou zkušenost, a tu zkušenost napsat, přičemž mohli zvolit až tři různé odpovědi, proto jsou výsledky uvedeny v konkrétních číslech nikoli v procentech. Nejvíce dotazovaných studentů odpovědělo, že nemají žádnou negativní zkušenost, a to 98 studentů. Přílišná hlučnost na veřejnosti je další zkušeností s migranty a to u 86 respondentů. Dalších 71 respondentů se setkala s povýšeneckým a arogantním chováním. Co se týče obtěžování či dokonce napadení ze strany migrantů, tak 58 dotazovaných bylo svědkem v této situaci a 41 bylo samo obtěžováno či napadeno.

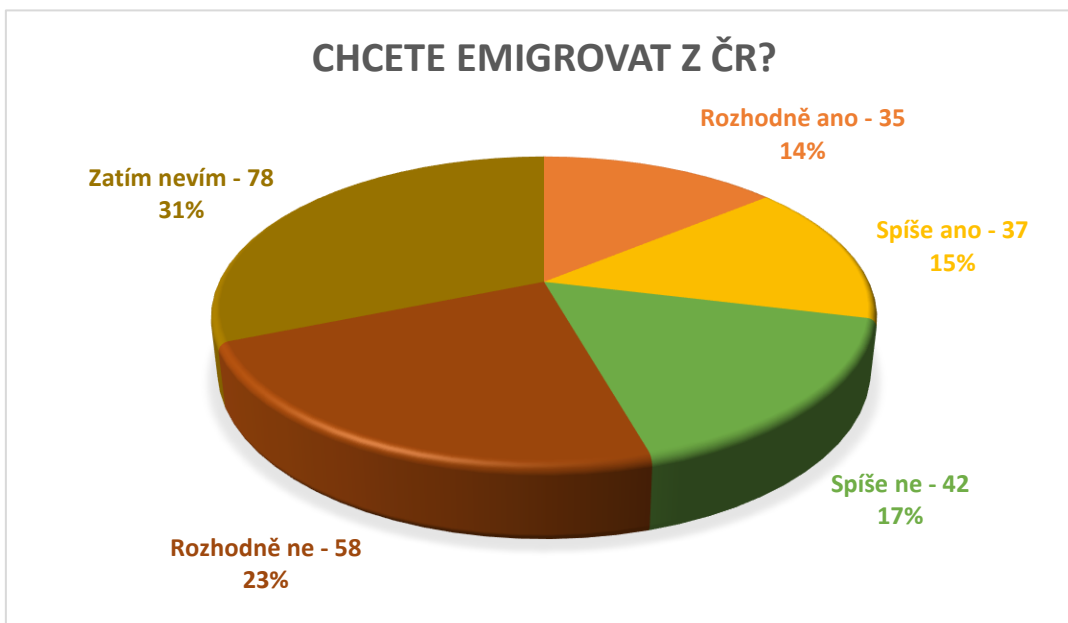

Graf č. 65 Negativní zkušenost s migranty.

Otázka č. 22

Přemýšlel/a jste, že někdy emigrujete z ČR?

Na závěr dotazníku měli studenti uvést, zda by oni sami, chtěli někdy emigrovat z České republiky. Zatím o tom nepřemýšlelo 31,2 %, rozhodně ne uvedlo 23,2 % dotazovaných a spíše ne 16,8 %. O emigraci z naší země přemýšlí 14,8 % respondentů a rozhodně by se chtělo z ČR odstěhovat 14 % dotázaných.

Graf č. 66 Potenciální emigrace z ČR.

6. Diskuze

Diplomová práce se snažila zjistit, jaké zaujímají postoje vůči imigrantům studenti Střední školy dopravy, obchodu a služeb Moravský Krumlov.

První hypotéza zněla, že dívky zaujímají pozitivnější postoje vůči migrantům než chlapci. V tomto případě byly posuzovány otázky č. 5, 7–11, 13, 19 a 20. Obecný dotaz na migrování osob byl u chlapců zodpověděn častěji negativně než u dívek. U otázek, které se týkaly přijímání imigrantů a uprchlíků, děvčata odpověděla procentuálně kladněji ve více případech než chlapci. V případě posouzení přínosu migrantů pro ČR byly názory chlapců též negativnější. Když měli studenti zhodnotit svůj celkový postoj k migrantům, tak procentuálně více dívek odpovědělo kladně a více chlapců negativně. Oproti chlapcům si dívky více myslí, že by se migranti dokázali začlenit do naší společnosti. Co se týče navázání přátelství s migranty, tak opět dívky odpovídali ve více případech pozitivněji než chlapci. Z toho plyne, že dívky opravdu zaujímají k migrantům pozitivnější vztah než chlapci, proto můžeme uvést, že první hypotéza byla potvrzena.

V další hypotéze se uvádí, že studenti technicky zaměřených oborů zaujímají negativnější postoje vůči migrantům než obory netechnické. Posuzován byl stejný soubor otázek jako u předchozí hypotézy. Studenti technických oborů odpovídaly procentuálně častěji negativně na otázky migrování osob, přijímání migrantů a uprchlíků. Naopak v určitém přínosu migrantů pro ČR byly technické obory pozitivnější a přínos vidí častěji než netechnické obory. V otázce postoje vůči migrantům se ale opět vyjádřilo vyšší procento studentů technických oborů negativně, že tu migranty nechtějí a opravdu jen malé procento těch, kteří mají na migranty pozitivní názory. U netechnických oborů bylo také vyšší procento negativních odpovědí, ale stále to bylo méně než u technických oborů. A pozitivních názorů se objevilo více. V otázce začlenění do společnosti odpovídaly všechny obory téměř stejně. Možnost navázání přátelského vztahu s migranty je přijatelnější u studentů netechnických oborů. Celkově lze zhodnotit druhou hypotézu, že byla potvrzena.

Další hypotéza stanovila, že bude existovat klesající negativní postojová tendence k imigrantům se stoupajícím ročníkem. I v tomto případě byl posuzován stejný soubor otázek. Z výsledků bylo zjištěno, že první ročníky častěji uvedly pozitivní postoj než ročníky vyšší, nejčastěji se objevovaly negativistické postoje ve druhých ročnících, v některých případech negativní postoje ve třetím ročníku mírně poklesly, ale pokles nebyl nikdy nižší v porovnání s ročníky prvními. Výzkumným šetřením byla hypotéza č. 3 vyvrácena.

Hypotéza č. 4 uvádí, že studenti středního odborného učiliště zaujímají k imigrantům negativnější postoje než studenti střední odborné školy. I v tomto případě byly posuzovány otázky stejného souboru jako u předchozích hypotéz. Studenti středního odborného učiliště odpovídali na otázky migrování osob, přijímání migrantů a uprchlíků ve více případech negativně než studenti střední odborné školy. Přínos migrantů pro ČR vidí pozitivněji studenti SOŠ. Svůj postoj k migrantům zhodnotili negativněji studenti učilišť. Naopak v otázce začlenění do společnosti odpověděli častěji negativně studenti SOŠ. V oblasti přátelských vztahů byly odpovědi vyrovnané. Nicméně lze uvést, že tato hypotéza byla výzkumem potvrzena.

Hypotéza č. 5 zjišťovala oblíbenost, respektive neoblíbenost jednotlivých národností. Studenti mohli zaškrtnout až tři různé odpovědi. Nejvíce odpovědí měla národnost arabská a pouze o jednu odpověď méně ukrajinská. Odpovědí na tuto otázku bylo více než 400 a ukrajinská národnost získala 100 odpovědí, proto nelze říci, že by většina volila tuto národnost. Hypotéza č. 5 byla tedy výzkumem vyvrácena.

Poslední hypotéza se zaměřila na negativní zkušenosti s migranty a předpokládá, že se většina nesešla s žádným negativním projevem ze strany migrantů. Studenti mohli vybírat opět více odpovědí, těch bylo více než 350. Nejčastěji se sice objevila odpověď, že nemají žádnou negativní zkušenost, ale bylo to jen 98 odpovědí. Ostatní odpovědi se týkali různých negativních projevů, s nimiž se studenti setkali přímo či byli svědky. Proto musíme konstatovat, že tato hypotéza byla vyvrácena.

V dotazníkovém šetření se objevili i další otázky, které nebyli přímo zahrnuty do vyhodnocení jednotlivých hypotéz. Ale vedly ke splnění cílů diplomové práce.

U většiny odpovědí převládají spíše negativní názory. Co se týče otázek přijímání migrantů a potažmo uprchlíků, je patrný vliv války na Ukrajině. Studenti v nadpoloviční většině souhlasí, aby k nám přicházeli lidé za prací či studiem, naopak ale více než 50 % respondentů si myslí, že bychom neměli přijímat uprchlíky. Což je paradoxem, protože ti jsou ohroženi na životech a potřebují pomoc jiných států. Názory studentů se ale již rozcházejí v pohledu na ukrajinskou otázku, protože zde většina uvedla, že pomoc ve formě přijetí Ukrajinců byla v pořádku. Takže jistou známku solidarity zde můžeme vycítit.

Otázka č. 6 zjišťovala, jaké mají studenti povědomí o nejčastějších důvodech migrace. Tato otázka byla zařazena proto, aby si studenti uvědomili, že migrování osob tu bylo vždy a nesouvisí pouze s válečnými konflikty. Nejčastěji studenti označili, jako důvod migrace, práci, vzápětí potom válku.

Jednou z otázek byla otázka, zda studenti mají obavy z migrantů, zda z jejich přítomnosti v naší republice cítí nějaké nebezpečí. Ve většině případů se objevila odpověď spíše ano a rozhodně ano. Z toho vyplývá, že se díky těmto obavám může rozšiřovat obecně strach z cizinců a zapříčínovat xenofobii.

Studenti se měli také vyjádřit k otázce, z jakých zdrojů pocítují největší ovlivnění ve svých postojích na migrační otázky. Nejčastěji odpovídali, že je to vliv z médií a také, že se nenechají ovlivnit ničím.

Patnáctá otázka zjišťovala názory na jednání s migranty. Nejčastěji studenti odpověděli, že by se jim měla poskytnout pouze materiální pomoc. Na druhou stranu 39 % dotazovaných uvedlo negativní formu pomoci nebo nepomoci vůbec. Což je poměrně vysoké procento a lze z těchto odpovědí vysuzovat jistou míru xenofobie.

Otázka č. 16 zkoumala, zda se změnil názor na migranty u studentů po vypuknutí války na Ukrajině. Po důkladném zvážení byla otázka vyhodnocena jako vysoce neobjektivní a také ovlivněna emocemi respondentů, a proto nebyla nakonec zařazena do celkového výzkumu. V 66 % respondenti odpověděli, že nebyli ve svých názorech ovlivněni válkou. Nicméně se domnívám, že takovou otázku nejsou schopni objektivně posoudit.

Otázka, která národnost studentům nejméně vadí, byla do výzkumu zařazena záměrně, a to v kontrastu s otázkou předchozí, která národnost jim vadí nejvíce. Aby to nepůsobilo diskriminačním způsobem.

Na otázku, zda by studenti mohli navázat přátelský vztah s migranty, z většiny odpověděli, že ano. Což je pozitivní zjištění a dokazuje to, že mezi studenty nepřevládají pouze negativní názory na cizince. Nicméně přátele mezi migranty má jen nízké procento respondentů.

Na závěr měli studenti napsat, zda přemýšlí, že by oni sami z České republiky emigrovali. Častěji se objevila odpověď ne. Ale v cca 30 % studenti odpověděli, že zatím neví. Studenti jsou ještě mladí, proto nedokážou možná sami posoudit, zda by chtěli vycestovat a je možné, že na ně negativně působí i migrační vlny současnosti.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zhodnotit, zda má migrace vliv na rozvoj xenofobie v 21. století. Pro naplnění tohoto cíle posloužil výzkum, který se uskutečnil na Střední škole dopravy, obchodu a služeb v Moravském Krumlově.

Bylo provedeno výzkumné šetření kvantitativní formou, použita byla metoda anonymního dotazníku. Průzkumu se zúčastnilo 250 studentů z různých oborů. Výsledky vyplývající z analýzy odpovědí prokázaly, že migrace má jistý vliv na rozšiřování xenofobie. U studentů se objevovaly negativní názory na imigranty, ať už na bázi přijímání imigrantů, možností pomoci jim či jejich začlenění.

Dílčí cíle práce byly stanoveny pro část teoretickou a část praktickou. V praktické rovině se jednalo o následující cíle, osvětlit z historického hlediska až po současnost pojem migrace, posoudit její důsledky a zhodnotit vztah migrace a xenofobie. Dílčí cíle byly naplněny následovně. Prozkoumáním odborné literatury byl naplněn cíl osvětlení historického vývoje migrování lidstva, kde se můžete dočíst, o počátcích migrace, o největších migračních vlnách i o současném stavu migrování. Dále byly vytýčeny jednotlivé důsledky migrace a posouzen jejich pozitivní či negativní dopad. Mezi nejzásadnější důsledky migrace považujeme důsledky ekonomické a zlepšení životní situace. K negativním důsledkům pak řadíme rozvoj xenofobie. Poslední dílčí cíl zhodnotil právě vztah migrace ke xenofobii, který je velmi významný, jelikož xenofobie bývá velmi ovlivněna či dokonce způsobena migrováním a příchodem cizích obyvatel do domovského státu.

V praktické části byly vytýčeny dílčí cíle následovně, porovnat názory různých skupin na migranty, objasnění vztahu studentů k různým národnostem a zjištění postojů k migrantům. Byly porovnávány názory dle pohlaví, dle zaměření oboru buď technickým nebo netechnickým směrem, dle studia střední odborné školy nebo středního odborného učiliště a také byly porovnány jednotlivé ročníky studia. Dívky odpovídaly většinou pozitivněji než chlapci, technicky zaměřené obory byly ve svých názorech negativnější než netechnicky zaměřené obory, studenti učilišť byli oproti studentům maturitních oborů též negativnější. Studenti prvních ročníků byli ve svých názorech více negativní než vyšší ročníky.

Studenti vyjádřili také vztah k jednotlivým národnostem svými sympatiemi či antipatiemi. Nejméně sympatií chovají k Arabům, Ukrajincům a Rusům, a naopak nejsympatičtější jim jsou Slováci, Vietnamci a Poláci. Na základě dotazníkové šetření a následné analýzy lze celkový postoj k migrantům hodnotit spíše negativně.

Hlavní význam této diplomové práce spočívá v analýze a zhodnocení vztahu studentů k imigrantům přicházejícím do naší země. Největší vliv mají na studenty média, potažmo sociální sítě. Některé názory byly velmi negativní. Určitě by bylo vhodné v rámci výuky diskutovat o problematice migrování, ale právě i o xenofobii. Vést studenty pozitivní cestou, předložit jim argumenty objasňující důvody migrace a řešit spíše možné formy pomoci imigrantům.

Práce by mohla být rozšířena výzkumem na dalších školách z jiných regionů, eventuálně by mohl být výzkum aplikován i na vyšší věkovou kategorii, na dospělé, lidi důchodového věku, a vzájemně by mohly být výsledky porovnány.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BADE, Klaus J. *Evropa v pohybu: evropské migrace dvou staletí*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 506 s. ISBN 80-7106-559-5.
- BARŠA, Pavel. *Krize v multikulturalismu: multikulturalismus v krizi: kolektivní monografie*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Oftis ve spolupráci s katedrou kulturních a náboženských studií Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, 2012, 264 s. ISBN 978-80-7405-188-3.
- BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. 1. vyd. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2017, 300 s. ISBN 978-80-88081-09-8.
- COHEN, Robin. *Migrace - stěhování lidstva od pravěku po současnost*. Přeložil First Class Agency s.r.o. London: André Deutsch Limited, 2019, 224 s. ISBN 978-80-87850-09-1.
- COLLIER, Paul. *Exodus - jak migrace mění náš svět*. 1. vyd. Přeložila Blanka Boboková. Great Britain: Oxford University Press, 2013, 260 s. ISBN 978-80-7277-557-6.
- DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 208 s. ISBN 978-80-7419-039-1.
- FIALOVÁ, Ludmila. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996, 400 s. ISBN 80-204-0283-7.
- HAVLÍK, Radomír. *Aktuální problémy společnosti z pohledu sociologie*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2016, 176 s. ISBN 978-80-7452-121-8.
- IOM. *About migration*. [online] Geneva: IOM, [2022?]. [cit.27.6.2022] Dostupné z <https://www.iom.int/about-migration>.
- KOUDELKA, Josef. *Imigrace a liberalismus. Dopady migrace, teorie a možná řešení*. 1. vyd. Brno: CDK, 2018, 218 s. ISBN 978-80-7325-454-4.
- MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií, Ústav teritoriálních studií. *Příčiny vzniku migrace a reflexe souvisejících teorií*. [online] Hustopeče: Sborník příspěvků - XVII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách, 2014. [cit. 4.12.2022] Dostupné z https://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/48596005/091_2014.pdf

- OECD. *Assessing the Economic Contribution of Labour Migration in Developing Countries as Countries of Destination (ECLM)*. [online] Paříž: OECD Publishing, [?]. [cit.27.6.2022] Dostupné z <https://www.oecd.org/dev/migration-development/economic-contribution-labour-migration-developing-countries-destination-eclm.htm>.
- PÁNA, Lubomír - RATAJ, Jan et al. *Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2016, 166 s. ISBN 978-80-7556-000-1.
- PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele. 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011, 168 s. ISBN 978-80-7387-502-2.
- Refugees and Migrants. *Global compact for Migration*. [online] [s.l.]: OSN, [2022?] [cit.27.6.2022] Dostupné z <https://refugeesmigrants.un.org/migration-compact>.
- RIEGL, Martin, DOBOŠ, Bohumil. *Mezinárodní migrace pohledem politických věd: historie, teorie a současné otázky*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2021, 192. ISBN 978-80-87558-35-5.
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 192 s. ISBN 80-7178-648-9.
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008, 280 s. ISBN 978-80-7367-182-2.
- TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 256 s. ISBN 978-80-7367-097-9.
- UHEREK, Zdeněk et al. *Migrace - historie a současnost*. 1. vyd. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2015, 144 s. ISBN 978-80-905942-9-6.
- VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. 1. vyd. Praha: Libri, 2009, 320 s. ISBN 978-80-7277-397-8.
- VACULÍK, Jaroslav. *Nástin českých a slovenských přeshraničních migrací v meziválečném období*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 116 s. ISBN 978-80-210-5365-6.
- VAVREJNOVÁ, Marie. *Migrace obyvatelstva jako faktor ekonomického rozvoje: (zvláště v oblasti Evropské unie a České republiky)*. 1. vyd. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2011, 84 s. ISBN 978-80-86729-66-4.
- WITHOL DE WENDEN, Catherine. *Atlas migrace - hledání nové světové rovnováhy*. Přeložila Kateřina Štáblová. 1. vyd. Paris: Autrement, 2018, 96 s. ISBN 978-80-7508-627-3.

PŘÍLOHY

Dotazník – migrace a xenofobie

Dobrý den, v rámci méj diplomové práce zjišťuji, jaký postoj zastávají studenti vůči cizincům, resp. migrantům. Dotazník je anonymní, proto odpovídejte, prosím, dle vašeho skutečného smýšlení.

Předem děkuji za vyplnění.

Aneta Doležalová

1. Jakého jste pohlaví?

- muž
- žena

2. Jaký obor studujete?

- Sociální činnost
- Ekonomika a podnikání
- Autotronik
- Technické lyceum
- Umělecký kovář, podkovář
- Truhlář
- Strojní mechanik
- Obráběč kovů
- mechanik opravář motorových vozidel, karosář
- Kuchař číšník

3. Do kterého ročníku chodíte?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

4. Jaké je vaše občanství (státní příslušnost)?

- české
- slovenské
- ukrajinské
- ruské
- vietnamské
- jiné _____

5. Lidé migrují (stěhují se z jednoho území na jiné území) z nejrůznějších důvodů.

Souhlasíte s lidskou migrací?

- ano, je to důležité pro rozvoj společnosti
- ne, každý by měl zůstat tam, kde se narodil
- je mi to jedno, ať si každý dělá, co chce

6. Z jakého důvodu si myslíte, že lidé migrují nejčastěji?

- za prací
- kvůli studiu
- utíkají před válkou
- utíkají z důvodu náboženského pronásledování
- jiné _____

7. Migrace je dobrovolná nebo nucená. Dobrovolně lidé odchází, protože chtějí studovat v zahraničí či si najít lepší práci. Měla by ČR přijímat tyto migranty?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

8. Migrace nucená souvisí s válkou, náboženským útlakem či s režimem země. Takový člověk je uprchlík. Měla by ČR přijímat tyto uprchlíky?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

9. V souvislosti s válkou na Ukrajině ČR i jiné země přijali spoustu uprchlíků. Souhlasíte s tímto postupem?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

10. Mohou být migranti pro ČR přínosem?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

11. Jaký máte postoj k migrantům/uprchlíkům v ČR?

- pozitivní, nevadí mi
- negativní, nechci tu migranty
- je mi to jedno, neřeším to
- nevím, nedokážu posoudit

12. Myslíte si, že příliv migrantů do ČR může vyvolat nějaké nebezpečí, máte obavy o svoji bezpečnost v souvislosti s migranty?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

13. Myslíte si, že se migranti dokážou přirozeně začlenit do chodu ČR?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

14. Kdo nebo co tě nejvíce ovlivňuje ve tvém postoji k migrantům?

- média (televize, zprávy na internetu)
- rodiče
- kamarádi
- partner, partnerka
- jiné _____

15. Jaký je dle vás nejlepší způsob jednání s migranty?

Zvolte alespoň jednu možnost, maximálně tři možnosti.

- poskytnout jim ubytování a finanční podporu
- poskytnout jim pouze finanční podporu
- nabídnout jim práci
- nabídnout jim pouze materiální pomoc (např. oblečení)
- nic jim neposkytnout, musí se snažit sami
- vůbec migranty nepřijímat
- jiné _____

16. Změnil se váš názor na migranty po vypuknutí války na Ukrajině?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

17. Která jiná národnost v ČR vám nejvíce vadí?

Zvolte alespoň jednu možnost, maximálně tři možnosti.

- Slováci
- Ukrajinci
- Rusové
- Vietnamci
- Arabové
- Poláci
- Japonci
- Němci
- jiné _____

18. Která národnost v ČR vám nejméně vadí?

Zvolte alespoň jednu možnost, maximálně tři možnosti.

- Slováci
- Ukrajinci
- Rusové
- Vietnamci
- Arabové
- Poláci
- Japonci
- Němci
- jiné _____

19. Mohl/a byste navázat přátelský vztah s někým, kdo do ČR emigroval?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

20. Máte přátele mezi migranty?

- ano, mám
- ne, nemám
- nevím, nezajímám se o národnost svých přátel

21. Máte nějakou negativní zkušenost z kontaktu s migrantem?

Zvolte alespoň jednu možnost, maximálně tři možnosti.

- ano, obtěžovali mě či napadli
- ano, viděl/a jsem, jak někoho obtěžovali či napadli
- ano, byli příliš hluční na veřejnosti
- ano, chovali se na veřejnosti povýšeně či arogantně
- ne, nemám žádnou negativní zkušenost
- jiná zkušenost _____

22. Přemýšlel/a jste, že někdy emigrujete z ČR?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- zatím jsem o tom nepřemýšlel/a